

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Ejusdem Hermiae Sozomeni Salaminii Ecclesiasticae Historiae Liber II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

EJUSDEM
HERMIÆ
SOZOMENI
SALAMINII
ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
LIBER II.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ΕΡΜΕΙΟΥ
ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ
ΣΑΛΑΜΙΝΙΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΜΟΣ Β΄.

CAPUT PRIMUM.

De Inventione salutifera crucis & sacrorum clavorum.

Κεφ. α΄.

Περὶ τῆς εὐρήσασθαι ζωφόρου σταυροῦ καὶ ἁγίων κλειδῶν.

REs quidem apud Nicæam gesta, hujusmodi finem habuerunt: & unusquisque sacerdotum sedes suas repetiit. Imperator vero singulari quodam gaudio exultabat, cum universam Ecclesiam in Doctrina fidei consentientem videret. Utque grati animi monumentum consecraret Deo, pro Episcoporum concordia & pro se ac liberis suis imperioque Romano, Hierosolymis juxta locum qui Calvariae dicitur, Ecclesiam Deo fabricare constituit. Per idem tempus Helena quoque ejus mater venit Hierosolymam, orationis faciendæ & sacrorum illic locorum visendorum causâ. Quæ cum piè affecta esset erga religionem Christianorum, votis omnibus optabat adorandæ crucis lignum reperire. Verum nec hujus ligni, nec divini sepulchri inventio in proclivi erat. Nâ Gentiles qui Ecclesiam olim persecuti fuerant, cum Christianam religionem tunc primum nascentem omnibus modis atq; artibus excindere laborarent, eum locum ingenti aggere obruerant, & in sublimere exerant, cum antea esset profundior sicuti nunc cernitur. Cumque universum locum tam resurrectionis, quam Calvariae, muro circumsepissent, eum exornaverant. Ac primò quidem solum lapide constraverant: deinde templum Veneris extruxerant, & simulacrum constituerant: eo consilio ut qui Christum illic adorarent, Venerem colere vide-

Α μὲν δὴ καὶ νίκαιαν, μέγα τέτα τέλει ἔχε καὶ ἁγίων κλειδῶν ἕκαστος οἰκᾶδ' ἐπαυθῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐχρησάμενος ὑπερφρονῶς, συμπροσέσταν ὁρῶν περὶ τὸ δόγμα τὴν καθόλου ἐκκλησίαν χερσὶν ἑαλὶ ἀναλίσθεις τῶ θεοῦ τῆς ὁμοιοῦσας τῶν ἐπισκόπων, ὑπὲρ τῶν αἰσίων καὶ παιδῶν καὶ τῆς βασιλείας, ὡνήθη δὲ τὸν διὰ τὴν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀποκατασκευάσαι ἐν ἱεροσολύμοις, ἀμφὶ τὸν καλέμενον κλειδῶν πον· περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ἔλαβ' ἡ αἰσὶν μήτηρ ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, δι' ἧσαν αὐτῆς τὰς ἐπιθυμίας ἐρεῖς ἰσορροῦσαι ὅπως θύσας δὲ περὶ τὸ δόγμα τῶν χριστιανῶν διακομίσθαι, περὶ πολλοῦ ποιεῖτο ἔσειασμένη σαρκοῦ τοῦ ξύλου ἀρεῖν· ἦν δὲ ἔτε ἰστέου, ὡς τε περὶ θεοσεβείου Ἰαφου ἡ ἀρεῖς ἰστέου οἱ γὰρ πάλαι τὴν ἐκκλησίαν διώξαντες ἔλθοντες, ἐπὶ φύσας ἀρχομένην τὴν θεοσεβείαν πᾶση μηχανῇ σπερδάσαντες ἐπέμειν, ἐπὶ πολλῶν χώμασι τὸν ἴσδε ἔπον καλεῖσθαι ἵνα καὶ εἰς ὑψος ἠγγεραν βαθέστερον ὑπάρχειν ἵνα ἔνιν φαίνεσθαι· περὶ αὐτοῦ δὲ ἵσδε πᾶσι τὸν τ' ἀναστάσεως χώρον καὶ τὰ κλειδῶν, δι' ἧσαν μυσαν· καὶ λίθω τὴν ἐπιφανείαν κατεσκευάσαν· καὶ ἀφροδίτης ναὸν κατεσκευάσαν· καὶ ζωδίων ἰδρυσάντο ὡς τοὺς αὐτοῦ τῶν χριστῶν προσκυνῆσας, δόξαι τὴν ἀρεῖν

διπλῶν σέβει· καὶ τὰ χερόνω εἰς λήθην ἐλθεῖν τὴν
 ἀληθινὰ πᾶσαν τὴν ἀρετὴν τοῦτον σεβάσματος·
 μήτε τῶν χριστιανῶν ἀδελφῶς εἰς τὸ φοβεῖν, ἢ
 ἑτέροις καὶ ἀμνηστὸν τῶν μόνων, καὶ τὴν αὐτὴν πι-
 στειμῶν τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν αἰαλμαλῶς ἐγγε-
 γότο γὰρ μὴ δὴλ· ὁ ἴσως, καὶ ἐφωροῖται ἢ
 ἀπεδαδ εἰσαπείλου πλάνη· ὡς μὴν πῆες
 λεγασιν ἀνδρῶς ἐβραῖα τῶν ἀνά τὴν ἑω οὐκ ἐν-
 ἴμων παρῶας γεγραφῆς καὶ ἀμνηστῶν·
 ὡς δὲ ἀληθῆς ἐρον ἐνοεῖν ἐστὶ· τὸ θεῶ ἐπιδεί-
 ξαι· διασημείων καὶ ὀφθαλμῶν· ἐγὼ οἶμαι
 τὸ θεῶ δὲ εἶδ' ἢ παρ' ἀνθρώπων μνηστῶς,
 ἢ καὶ ἀν' ἀληθῶς αὐτὰ τῶ θεῶ δοκῆ χρεῖται·
 τῶν καὶ τὰ ἐν τῷ πρῶτον βασιλείως, τὸ
 τῶ χερόνω καὶ ἀρετῶν· εἰς βασιλῆα, ἐν μέρῳ
 τῶ ἀναστάσεως ἐφάνη ἀήθην· ἐτέρωθεν τῶ
 τῶ ἀπὸ τοῦτον τρεῖς ἀνδρῶν σαρκοί· καὶ χε-
 ρῶς ἀλλοξυλῶν ἐν τῶ ἑξὶ λδοκίμαλῶς ῥήμασι καὶ
 γραμμασιν ἐβραῖοις, ἑλληνικοῖς τε καὶ ῥωμαί-
 κῶ· ἀθλητῶν, ἢ ἰσοῦς ὁ ναζαρεῖ· ὁ βασι-
 λῆος τῶν ἰσραηλίων· καὶ ταῦτα μὴν, ὡς ἢ ἰερο-
 βελος τῶν διαγελίων ἰσοῦς· ἐτῶ συνεβή προ-
 γραφῶν ὑπὲρ κεφαλῆς τῶ χεῖρῶ πιλᾶτος
 ἐτῶ ἀπὸ ἑξῶς τῶ τῶ ἰσραηλίων ἐπιρροπεν-
 ῶν· ἐργῶ δὲ τῶ ἐπὶ τῶ χανενὶ τῶ θεῶς σω-
 ἐδὲ διακρίσις, εἰ καὶ ἀρετῶν, διερρηκτότος ἀντὶ
 ἐγὼ μᾶλ· καὶ διερρῶ μῦθ' ἀμα· καὶ
 τῶν τῶν σαυρῶν χυθὴν διασαρμένων, ὡς γὰρ
 ἑῶς, ἐν τῶ καὶ ἀρετῶν τῶν σαυρῶν ἐπὶ τῶν σω-
 ματων συλχρῶ τῶ τῶς ἰσοῦς ἐπὶ τῶ ἰσοῦς
 πᾶσαι νεκρῶν ἐν τῶ ἑξὶ λδοκίμαλῶς καὶ τῶν
 τῶ ἀπὸ, πρῶτον ἀπὸ τοῦτον εἰς ταφῶν, καὶ τῶ
 ἰσοῦς μὴ τῶ ταῦτα τῶν ἐκατέρωθεν ληστῶν
 ταρῶν τῶν τῶ ἀνάστον, τῶ σκέλη καὶ ἰσο-
 ῦς, καὶ τῶ ἑξὶ λδοκίμαλῶς ἄλλο ἄλλη ἐρ-
 ῶν τῶν καὶ ἐπιμελῆς ἀντὶ τῶν, ἐν τῶ τῶ
 πρῶ τῶ ταῦτα ἐάν, ἐκάστω φθᾶσαι τῶ
 ἰσοῦς ἀπὸ τοῦτον ἀπὸ τοῦτον, καὶ ἀνδρῶν βία τῶ
 ληστῶν, τῶν σαυρῶν ἐν διακρίσειν ὁδοῦ
 ἀγαθῶν ἰσοῦς· ταῦτα ἐν ἀδὴλῶν τυγχᾶ-
 ντῶ· ἐτὶ τῶ θεῶ ἑξὶ λδοκίμαλῶς, καὶ θεοῦ ἰσοῦς ἢ καὶ
 ἀντὶ τῶν δειῶν μνηστῶς, τοῦτον δὲ τι συν-
 ἐν· γυνὴ τῶ ἐν ἰεροσολύμοις τῶν ἐπι-
 στήμων, χαλεπῶ ἀπὸ τῶ ἀνιᾶ τῶ νόσῳ κάμνε-
 ῶ· τῶ τῶ ταῦτα κειμῶν ἦλθε μακάριος ὁ

A rentur; utque successu temporis vera
 causa cultus illius loci obliteraretur:
 cum & Christiani tuto illuc accedere,
 remque aliis indicare minime auderent
 & Gentilium templum cultusque simu-
 lachri, ex adverso confirmaretur. Nihilo-
 minus tamen patefactus est locus, de-
 tectaque fraus quam tanto studio ibi
 moliti fuerant: sive indicio cujusdam
 Hebraei in Orientis partibus degentis:
 ut quidam ajunt, qui paterno quodam
 scripto edoctus rem indicavit. Sive,
 ut verius opinari licet, Deo signis qui-
 busdam ac somniis eum ostendente.
 Neque enim arbitror, res divinas indi-
 cio hominum egere, quoties Deus eas
 manifestare decrevit. Eo igitur tem-
 pore, cum ex Imperatoris mandato lo-
 cus alte effossus ac repurgatus fuisset,
 in ejus parte spelunca resurrectionis
 apparuit. Alibi vero juxta eundem
 locum tres inventæ sunt cruces: & alia
 separatim tabella, in cujus albo ver-
 bis ac literis Hebraicis, Græcis & La-
 tinis, hæc scripta erant: Jesus Nazare-
 nus Rex Judæorum. Et hæc quidem
 jussu Pilati præsidis Judææ scripta, &
 supra caput Christi affixa fuerant, sic-
 ut in sacro Evangeliorum volumine
 refertur. Adhuc tamen erat difficile,
 divinam crucem quamvis repertam, à
 reliquis distinguere: quippe cum ejus
 inscriptio ab ipsâ divulsâ projectaque
 esset: ac simul tres cruces temere dis-
 jectæ; ordine illarum, ut verisimile est,
 tunc confuso, cum corpora damnato-
 rum ex illis deposita sunt. Nam cum
 milites Dominum in cruce mortuum
 deprehendissent, depositum ejus cor-
 pus primum, ut Evangelica docet Hi-
 storia, sepeliendum tradiderunt. Post-
 ea vero ut latronibus utrimque suffixis
 mortem accelerarent, crura iis frege-
 runt: & cruces temere hinc inde proje-
 cerunt. Quid enim curâ illis fuisset,
 cruces eo quo prius fuerant ordine re-
 ponere, cum singuli vespertinam horam
 prævenire maturarent, nec operæ pre-
 tium ducerent, circa cruces hominum
 violenta morte interemptorum diutius
 immorari. Hanc igitur ob causam cum
 divinæ crucis lignum adhuc in obscuro
 esset, & divinius quoddam quam quod
 ab homine præstari possit, indicium fla-
 gitaret, hujusmodi quid evenit. *No-
 bilis quædam mulier, Hierosolymis gra-
 vissimo & insanabili morbo laborabat.

Ad quam in lecto decumbentem Ma-
 carius Hierosolymorum Episcopus, al-
 sumpta secum Imperatoris matre & iis
 quos circa se habebat, accessit. Facta-
 que prius oratione, & signo spectanti-
 bus dato, eam esse divinam crucem,
 quæ mulieri imposita morbo ipsam li-
 beraret, singulas ei cruces ordina-
 movit. Verum duabus quidem illarum
 mulieri admotis, nihil aliud quam nu-
 gæ ac mimus ea res videbatur, cum mu-
 lieri mors jamjam immineret. Post-
 quam vero tertia similiter admota est,
 repente mulier oculos aperuit, & recu-
 peratis viribus sana exsiliit e cubili. A-
 junt etiam mortuum eodem modo ad
 vitam esse revocatum. Porro hujus
 venerandæ crucis quæ tum reperta est,
 maxima quidem portio Hierosolymis
 in argentea theca etiamnum custoditur.
 Partem vero ejus Imperatrix ad Con-
 stantinum filium detulit, unâ cum cla-
 vis quibus corpus Christi confixum fue-
 rat. Ex his autem ajunt Imperatorem
 galeam & frænum equi fabricasse, juxta
 Prophetiam Zachariæ, qui tanquam de
 isto tempore ita prædixit: id quod est
 super frænum equi, sanctum erit Do-
 mino omnipotenti. His enim verbis
 Propheta utitur. Hæc olim quidem à
 sacris Prophetis multo ante cognita
 sunt & prædicta: tandem vero admiran-
 dis operibus confirmata sunt, tunc cum
 Deus opportunum id esse censuit. Ne-
 que id adeo mirandum, cum & apud
 Gentiles in confesso sit, istud à Sibylla
 prædictum fuisse.

*O lignum felix in quo Deus ipse pe-
 pendit.*

Hoc enim nemo quantumvis nobis ad-
 versari studeat, negaverit. Lignum igitur
 crucis, ejusque cultum Sibylla præ-
 dixit. Et hæc quidem à nobis relata
 sunt prout accepimus: quippe qui ea
 didicerimus ex viris, qui ista accurate
 norant, & ad quos rerum istarum noti-
 tia, continuâ generis successione à pa-
 tribus ad filios transmissa pervenerat, &
 ex iis qui eadem ista pro virili parte lite-
 ris mandantes, posterorum memoria
 reliquerant.

ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, παραλαβὼν τὴν
 βασιλέως μητέρα & τὰς ἀμφ' αὐτὴν
 μηδὲν τε πρῶτον, καὶ σύμβολον τῆς
 ὁρώσιν, ἐκείνου εἶναι τὸν θεῖον σταυρὸν, ὃς ἐπι-
 θεῖς ἀπαλλάξει τὴν νόσον τῆς γυναῖκα. Φέρων
 ἕκαστον αὐτῆν τῶν ξύλων προσήγαγεν· ἀλλὰ
 τῶν μὴν δύο ἐπιθεθέντων, ἔδοξεν ὅτι μὴ ἴσως
 γέλωτος ἔδοξεν εἶναι τὸ γνωόμενον, θανάτου
 θύραις ὄντι τῆς γυναῖκα· ἐπεὶ ἢ τὸ τέλει ἐπι-
 λονίμοιός προσήνεκον, ἕξαπίνας ἀνέβλεψε
 τὰς δυνάμεις ἀθροίσασα, παραχρηματ
 σεωμνῆς ὑγῆς ἀπεπήδησε λέγειν ἢ κεν
 τῶ ἰσώ τρεπῶ ἀναβιῶναι τῆ ἰσώ τρεπῶ
 σπεῖσι ξύλων, τὸ μὴν πλείστον ὁ δρυγυρῶν
 μένον ἐτι & νῦν ὁ ἱεροσολύμοις φυλάττει
 μέρῳ ἢ ἡ βασιλεῖς πρὸς κωνσταντίνου τοῦ
 πατρὸς διακόμισεν· ἐμὴν ἀλλὰ καὶ τὰς ἡλικίας
 σῶμα τῆς χειρὸς διαπεπερηθῶ ἐκ τῆς
 ἰσορῆσι, ὡς κεφαλῶν αὐτὸν βασιλεῖα καὶ
 σκευάσαι, καὶ χαλινὸν ἰππευκῆ τὴν λαχρῶν
 προφητείαν· ὡ δὲ προείρηται, ὡς ἐπιτῆ παρ
 τῷ καιρῷ, ἕσαι τὸ ἐπι τὸν χαλινὸν τῆς ἰπ
 ἁγίου τῶ κρείω παντοκράτορι· ὡς γὰρ αὐτῶ
 λέξουσιν ὁ προφήτης Φησὶ· ταῦτα πάντα
 ἐγνωσοὶ καὶ προείρητο τοῖς ἱεροῖς προφήταις·
 ὕστερον ἢ διὰ θαυμασίων ἐβεβαίετο τῶν
 γων, ὅτε ἐν καιρῷ δοκῆν εἶναι τὸ θεῖον καὶ
 νῦν καὶ θαυμαστὸν ἔπω τοσούτων, ὅπερ γε
 πρὸς αὐτῶν τῶν ἑλλήνων συναμολογήσασιν
 βύλλης εἶναι τὸ·

Ὡ ξύλον μακαριστὸν, ἐφ' ἃ θεὸς ἕστα
 νύδῃ·

Τῆτο γὰρ καὶ σπεδάζων τις ἐναλίσιον εἶναι
 ἀνδρῶν τῆν προσημαίνειν ἐν τῷ σταυρῷ
 λον, καὶ τὸ ἀεὶ αὐτῆς σέβας· τὰ δὲ μὴ ἡμῶν
 παρῆλθον ἀμεν ἰσορήσαι, ἀνδρῶν τε ἀεὶ
 Δέπισαμένων ἀκέραιον, εἰς ἃ ἐκ διαδοχῆς
 πατέρων εἰς παῖδας τὸ μανθάνειν μαρτυροῦν
 καὶ ὅσοι γε αὐτὰ δὴ ταῦτα συγγενῶν ἡμεῶν
 δυνάμει εἶχον, τοῖς ἔπειτα καταλεί
 πασι.

A

Κεφ. β΄.

CAP. II.

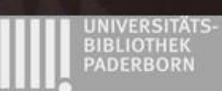
Περὶ ἡλικίας τῆς τῷ βασιλεὺς μητρὸς, καὶ ὡς εἰς ἱεροσόλυμα παρρηγομένη τὰς ἡμετέρας, καὶ ἄλλα θιοφιλῆ διηγήρατα ἔργα. Ἐπιτελεῖται αὐτῆς τελευτῆς.

De matre Imperatoris Helena, quomodo Hierosolymam ingressa, Ecclesias construxit, multaque alia eximia pietatis opera edidit: & de ejusdem obitu.

Ἀμφὶ ἴσταν τὸν χρόνον, παρθέμῳ Βασίλειδος ναὸν ἐγείρατο τῷ θεῷ, παροσταξέ τοῖς τῆδε ἀρχουσι, παροσείν ὡν ἀνμάλιζα μεγαλοφυῆς καὶ πολυέλες ἀποδύχτην τὸ ἔργον· ἐν μέσῳ ἧ καὶ ἑλένη ἡ ἀντιμήτηρ, δυο ναὸς ἀκοδόμησε τὸν μὴν ἐν βηθλεεμ, ἀμφὶ τὸ τ' Ἰηουήσεως χριστῆ σπήλαιον τὸν ἵ, πρὸς ταῖς ἀκρωτεῖαις τῆ ὄρεος Ἰβελαιῶν, ὅθεν Ἰπὶ τὸν ἔργον ἀνελήφθη ταύτης ἡ πολλὰ μὴν καὶ ἄλλα δέεικνυσι τῷ διπλοῦ καὶ διπλαῖαν ἔχῃ ἡκιστα ἡ καὶ ἄλλοι λέγουσι, ὅτι ἐν ἱεροσόλυμοις διατελέσων, συγκαλέσει πρὸς ἐστίασιν τὰς ἱεραρχίας, καὶ ὑπηρετῶν ἡμετέρων, καὶ τὸ δαπνῶν, ὡς ἀληθεύσαντα ὄψα, καὶ ὕδωρ ταῖς χερσὶν ἐπιχέουσαν, καὶ τ' ἄλλα ποιῶσαν, ἀξίως διακονῶσα τοὺς τῶν δαυλιμόνων θεράποντας· τίμιαι ἄντα ἡ τὰς πόλεις τῆς ἑωπείας, τὰς μὴν καὶ πόλιν ἐκκλησίας ἀναστήμασι τοῖς προσηκουσιν ἐμήσει· πολλὰς ἡ ἐσίων ἐκπεπρωκότας, πλουσίως ἐποίησε· πονομήρους ἡ τὰ Ἰπὶ ἡδὲ ἀφθόνοος δέεικνυσι τὰς ἡμετέρας δέεικνυσι καὶ ὑπεροχίας ὄψεως καὶ μετέλλων ἡ δαυλιέρωσε καὶ μοι δώσει τέτων ἀξίως ἀπειληφέναι τὰς ἀμοιβὰς· τίμη μὴν γὰρ ἐνταῦθα βιωθῶν, ὡς ἐπὶ πλεονεχέω, λαμπρῶς καὶ λίαν ἐπισήμας δέεικνυσε· σεβαστή τε ἀνεκκηρύχθη, καὶ ἑαυτῇ ἰδία χρυσοῦ νόμισμα κατέστημανε· καὶ βασιλικῶν θησαυρῶν Ἰξουσίαν ὡς ἀπὸ πατρὸς λαβοῦσα, καὶ ἀγνώμην ἐχρήσασα· ἐπειδὴ δὲ ἐδὴ τὸν τῆδε καβαλιπῶν βίον, ἀπλοῦς ἐτελεύτησεν· ἔτη μὴν ἀμφὶ τὰ ἴσταν ἡδὲ γεγονῆα, τὸν παῖδα καβαλιπῶσα ἄμα καίσαρσιν αὐτῆς ἐκγόνοις, πατρὸς τῆς ῥωμαίων οἰκουμενῆς ἡγέμενον· εἰ δὲ τις ἐστὶ καὶ τούτων ὄψεως, ἐδὲ τελευτήσασαν ἡ λήθη ἐκάλυψεν· ἔχῃ δὲ αὐτῆς διηγεῖται μνήμης ἐνέχουρον ὁ μετέλλων αἰὼν, τῷ ἐπὶ βιθυνίας πόλιν, καὶ ἑτέρων ὡς ἀ

Sub idem tempus Imperator, cum Stemplum Deo ædificare statuisset, rectoribus per ea loca constitutis præcepit, ut opus illud magnificentissimum ac sumptuosissimum fabricari curarent. Sed & mater ipsius Helena privatim duas Ecclesias construxit: alteram apud Bethleem, juxta speluncam illam in qua natus est Christus: alteram in vertice montis Olivarum, ex quo in cælum assumptus est. Hujus femine pietatem ac religionem cum alia multa declarant, tum hoc imprimis. Ajunt siquidem eam tum Hierosolymis commorantem, sacras omnes virgines ad convivium vocasse, eisque prandentibus ministrasse, cibos apponentem, & aquam manibus affundentem singularum: omnia denique facientem quæ à convivarum ministris præstari solent. Cunque urbes Orientis eo tempore perlustraret, singularum Ecclesias competentibus donariis honoravit: multosque homines qui facultatibus suis exuti fuerant, locupletes reddidit: pauperibus vero necessaria abunde suppeditavit: nonnullos diuturnis vinculis, aut exilio, aut metallis in quibus detinebantur liberavit. Pro quibus factis, dignam mihi videtur accepisse mercedem. Nam præsentem quidem vitam eâ magnificentia eoque splendore transegit, quo major esse nullus potest. Quippe quæ Augusta nuncupata est, & aureum nummum sua imagine signavit: regalium denique thesaurorum potestatem à filio adeptâ, pro arbitrato suo iis utâ est. Cum vero ex hac vita ipsi migrandum esset, glorioso exitu decessit: annum quidem ætatis circiter octogessimum agens: filium vero post se relinquens, unâ cum Cæsaribus nepotibus suis universum orbem Romanum gubernantem. Quod si qua harum quoque rerum utilitas esse potest, ne mortuæ quidem nomen oblivione consumptum est. Habet enim ventura ætas, perennis ejus memoriæ pignus quoddam, urbem in Bithynia sitam, & alteram in

K k k ij

Palæstina, illius nomine appellatas. Atque hæc quidem à nobis dicta sint de Helena.

παλαιστωίς, ἀπ' αὐτῆς λαβέσασθην προσηγορίαν ταῦτα μὴν ἡμῶν ὡς ἀεὶ ἐλένης ἐπιτάμ...

CAPUT III.

De Ecclesiis à Constantino Magno extructis, & de urbe ab eo cognominata, quomodo condita sit. Et de operibus publicis qua in ea urbe visuntur, & de Ecclesia Michælis Archangeli in Soffhenio, & de miraculis qua illis fiunt.

Imperator vero semper aliquid quod ad pietatem faceret, moliebatur: & ubique locorum Deo Ecclesias erigebat. Præcipue tamen in primariis civitatibus, ut Nicomediæ in Bithynia, & Antiochiæ quæ sita est ad fluvium Orontem, & Byzantiis; quam quidem urbem Romæ æqualem esse, & principatus confortium obtinere constituit. Nam cum omnia ipsi ex voto succederent, & exteros partim bello domisset, partim feceribus sibi adjunxisset, urbem sibi cognominem, & Romæ æmulam edificare decrevit. Progressus igitur ad campum qui est ante Ilium, secus Hellepontum, supra tumulum Ajacis, quo in loco Achivi qui Trojam oppugnarunt, castra & navale habuisse dicuntur, urbis formam & magnitudinem delineavit; & portas construxit in edito loco, quæ ex mari etiamnum visuntur à praternavigantibus. Hæc dum molitur, Deus noctu illi apparens, iussit ut alium locum quæreret: deducensq; eum in urbem Thraciæ Byzantium trans Chalcodonom oppidum Bithyniæ, monuit ut eam urbem conderet, suoque nomine appellaret. Ille igitur divinis oraculis obtemperans, urbem quæ prius Byzantium vocabatur, amplificatam ingentibus muris cinxit. Et quoniam indigenas magnitudini urbis haudquaquam sufficere iudicabat, amplissimis domibus sparsim per vicis edificatis, egregios viros cum familiis suis incolas ac dominos earum esse iussit: quorum alios ex seniore Roma, alios ex aliis Provinciis acciverat. Cumque tributa constituisset, partim in ædificia & ornamenta civitatis, partim ad civium annonam; cunctisque aliis rebus eam instruxisset: circo etiam & fontibus ac porticibus & reliquis operibus ambitiose exornasset, juniorem Romam Constantinopolim nominavit: & reginam constituit omnium

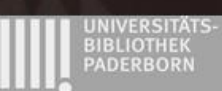
Κεφ. γ.

Περὶ τῶν ναῶν ἐστὶ μίσησ ἀκοδόμησι κωνσταντίνου καὶ περὶ τῶν αὐτῶ ἱερῶν μετὰ πόλει, ὅπως ἐκτίθη, & περὶ τῶν ἐκ τῶν κτισμάτων, ἐπὶ δὲ περὶ τῶν ἐν αὐτῶν ναῶν τῶν ἀρχιεπισκοπῶν μιχαήλου, καὶ περὶ τῶν ἐκείσε γενομένων θαυμασίων.

Ὁ Δε βασιλεὺς αἰετὶ πονῶν, εἰς εὐσεβείαν συνειδέσθαι, καὶ πανταχῶς ἀεικαλεσάμενος, ναὺς ἀνίστητο θεῶν διαφερόντως ἢ ἐν ταῖς μετροπόλεσιν, ὡς ἐπὶ τῆς νικομηδείας τῆς βυζαντιᾶς ἀνλιοχίας τῆς αὐτῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ τῆς βυζαντιῶν πόλεως, μὴ ἴσα ῥώμῃ κτισθεὶς καὶ κοινωθεὶς αὐτῆ τῆς ἀρχῆς καλεσθεὶς ἵσθαι, καὶ γνώμην αὐτῶ πάντα πρεσβύτει, καὶ ὡς οὐκ ἔστι καὶ ἄλλοις πόλεσι πολέμοι καὶ σπονδαῖς, ἐγγνωσκὼν οἰκίσαι πόλιν ὁμοιωθεὶς ἐαυτῷ, καὶ τῆ ῥώμῃ ὁμοίτητον καὶ ἀλάτῃ τὸ πρὸς τῆ ἰλίου πεδίου, αὐτῶ τὸν ἐλλησπόντον ὑπὲρ τὸν αἰαλίον τάφον, ἔδη λέγει αὐτὸν κατασκευασθὲν ἵσθαι σικηνὰς ἐγκλήμα τὰς ἐπὶ τῶν ἔστε γεγραμμένας ἀχαρὰς, οἷον ἐγγνωσκὼν ὅσην ἴην πόλιν διείδρα φε καὶ πόλας καλεσθῆναι σεν ἐν αὐτῶ πῆ, αἱ δὴ νῦν ἐπὶ τῷ θαλάσσῳ φαινοῦσθαι παρὰ πλῆθος ταῦτα ἄλλα πινυθὲν, νύκτι ἔπιφανῆς ὁ θεός, ἐχρησάμενος ἐπὶ τῆ ἰλίου πεδίου καὶ κινήσας αὐτὸν εἰς τὸ βυζαντιὸν τῆς θεάκης, πέραν χαλκηδόνος τῆς βυζαντιᾶς ταῦτα αὐτῶ οἰκίσαν ἀπέφηνε πόλιν καὶ τῆς θαλίνας ἐπωνυμίας ἀξίαν ὁ δὲ τοὺς τῶ θεοῦ ῥώμῃς πεπαισθῆσθαι πρὸς ἐυζαντιὸν προσαρχηθεὶς μένην εἰς ἄρην χωρίαν ἐλένας, μετὰ τῶν ἰσθμῶν σὺν ἀεὶ ἐκάλειν ἐπὶ τῆς ἀνλιοχίας ῥώμῃς καὶ τῶν ἐκείσε γενομένων θαυμασίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν μεγίστων οἰκίαι ἀνά τὰς ἀγάθας σποραδικῶς ἀκοδόμησας, ἀνδρας ἐν λόγῳ σωτηρίας καὶ δεσπότης ποιήσας, ἐν ταῖς καλῶν ταῦν μηνῶν τῆς πρεσβυτέρως ῥώμῃς, τὰς ἡμέρας ἐθῶν μεγακαλεσάμενος φόβος ἱσθῆσθαι μὴ εἰς οἰκοδομὰς καὶ καλλῆ τῶν πόλεως ταῖς εἰς διπρόφην τῶν πολιῶν, ἀπάσ τε τῶν αἰσθῆσθαι ταῖς ἀεὶ τὴν πόλιν διαθείς, ἱεροδοτῶν καὶ ἑκρήνας καὶ σοαῖς καὶ λοιποῖς οἰκοδομηθεὶς φιλομίμως κοσμήσας, νέαν ῥώμην κτισθεὶς νέαν πόλιν ὠνόμασε καὶ βασιλίδαν καλεσθεὶς

ὅσοι τῶν Ῥωμαίων ὑπήκοον γῆν οἰκῶσι πρὸς ἀνατολὴν καὶ νότον καὶ ἥλιον ἀνατολῆν, καὶ ἐν μέσῳ πελάγη, ἐκ τῶν παρὰ τὸν ἴστρον πόλεων, καὶ ἐπιδάμνη, τῶν πρὸς τὴν ἰοῦν κώπῳ, μέχρι κυρήνης καὶ τῶν τῆδε λιμένων παρὰ τὸ βόρειον καλεῖσθαι· βυλδοτήριον τε μέγα, ἢ σύγκλητον ὀνομάζουσιν, ἕτερον σωεσθῆσθε, ὡς αὐτὰς ὕδατος πηλῆς καὶ ἰερομηνίας, ἢ καὶ Ῥωμαίοις τοῖς πρεσβυτέροις ἐστὶ· ἐν πᾶσι δὲ δέξαι σπευδῶσας ἐπαμίλλον τῆ παρὰ ἰταλοῖς Ῥώμην, τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ πόλιν, ἐδημαρῆσεν. εἰς ἑσπέρην γὰρ, σὺ θεῶ φάναι, ἐπέδωκεν, ὡς καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασι μέγιστα συνομολογῆσθαι· τέτε δὲ πρὸ φασιν κῆρυμα, τὸ τῆ οἰκιστῆρ' καὶ τὸ τῆς πόλεως θεοφιλῆς, καὶ τῶν οἰκηθῶν τὸν πρὸ τῆς οὐδ' εἰς ἔλεον καὶ φιλοπρίαν εἰς τοσούτων γὰρ τῆς εἰς χεῖρον τῆς εὐαγωγῆς ἐστίν, ὡς πολλὰς μὴν ἰσθμῶν, ἔλλωας δὲ ἄγεθαι ἀπᾶνας αὐτῆτι χεῖριανίζον· ἄρξασθαι δὲ βασιλευσὶν καθ' ὃν σωεσθαι χεῖρον καὶ τῶν θρησκείαν εἰς πλῆθος ἐπιδιδόναι, ὡς βωμῶν, ἄτε ἑλλωικῶν ναῶν ἢ θυσιῶν ἐπιεῖσθαι πλῆθος ὅσον παρὰ ἰταλίαν τὴν βασιλευσῶν ὕστερον πρὸς ὀλίγον ἐπεχρήσθη, καὶ αὐτὰ ἀπέσθη· ἰωάννη μὴν ἐν ὧσι πᾶσι νεοπαγῆ χριστῆ πόλιν καὶ ὀμῶνυμον ἑαυτῶν, γεγεμῶν κωνσταντίνου, πολλοῖς καὶ μεγάλαις ἐκόσμησεν δὴ κληροῖς οἰκοῖς· σωεσθαι δὲ καὶ τὸ θεῶν τῆ πρὸς θυμῶν τῆ βασιλευσῶν, καὶ ταῖς ἐπιφανείαις ἐπιστῆτο ἀγίους ἐπισημοῦς εἶναι, τὰς ἀνα τῶν πόλιν δὴ κληροῖς οἰκοῖς· ἐπισημοῦσιν δὲ μάλιστα ξένοις τῆ ἀσπίδος ἐκείνης γενέσθαι συνομολογήσασθαι, τῶν ἐν ταῖς ἐσθῆσι ποδὲ καλεῖσθαι ὀκκλησίαν· ἐπὶ δὲ ὄντι, ὄντιν μιχαήλιον ὀνομασθῆσθαι, ἐν δὲ ξιστῶν καλαπλεονί, ἐκ πόλιν εἰς κωνσταντινοπολιν· διεσθῶς αὐτῆς πλωθῆρμην, ἀμφὶ τριάκοντα καὶ πέντε στάδια· ἐξ ὀμῶνυμον δὲ καὶ πρὸς κώπῳ πρὸς ὀλίγον τὸν διὰ μέσση πρὸς ὀμῶν· εἰ ἀχρὸς δὲ τὸ χωρεῖον τῆτο τῶν νυκτῶν κρησῆσαν πρὸς ἰσθμῶν, καθότι πεπίσθηται ἐν τῆδε ἐπιφάνεσθαι μιχαήλ τὸν θεῶν ἀρχαγγέλου· ἔστο δὲ καὶ γὰρ ἀνεγένησθαι

A qui Romanam ditionem incolunt, sive ad Septentrionem, sive ad meridiem, sive ad solis ortum, sive ad mediterraneum mare: initio sumpto ab iis urbibus quæ ad Danubium sitæ sunt, & ab Epidamno, aliisque ad Jonium sinum positis, usque ad Cyrenem, & Libyas qui illic degunt juxta Promuntorium, quod Borium dicitur. Magnam præterea Curiam quam Senatium vocant, æmulam Senatui urbis Romæ constituit; eosdem honores ad dies festos illis attribuens, quibus veteres Romani uti consueverant. Denique cum urbem sui nominis omnibus in rebus Italicæ Romæ exæquare studuisset, voto suo haudquaquam frustratus est. Etenim Deo juvante, tantopere increvit, ut & incolarum multitudine & opibus seniores Romam superare, omnium consensu judicaretur. Cujus rei causam esse arbitror, tum conditoris, tum civitatis ipsius pietatem, & civium erga egenos misericordiam ac liberalitatem. Quippe ea civitas adeo ad fidem Christi allicit uniuersos, ut plerique in ea Judæi, Gentiles vero propemodum omnes Christianam religionem amplexi sint. Quæ cum imperare cœpisset eo tempore, quo religio nostra in immensam multitudinem excrevit, nec aris unquam nec templis ac sacrificiis Gentilium inquinata est: nisi quod à Juliano quo postea imperavit, ad exiguum tempus hæc tentata, statimque extincta sunt. Hanc igitur utpote novellam Christi civitatem, sibi que ipsi cognominem, Constantinus honore afficiens, plurimis & maximis Ecclesiis exornavit. Porto Imperatoris propositum Deus quoque adjuvit, & præsentiam numinis sui restatus est, Ecclesias illic ædificatas sanctas esse ac salutaris. Earum autem nobilissimam, tum ab exteris, tum à civibus ex eo tempore habitam esse constat, Ecclesiam illam quæ est in Hestis. Locus est olim ita dictus, qui nunc Michaelium vocatur ad dextram positus navigantibus ex Ponto Constantinopolim: distans ab urbe navigio quidem pergenti, circiter triginta quinque stadiis: terrestri vero itinere sinum interjacentem circumeunti, septuaginta & amplius stadiis: Hic autem locus eam quam dixi appellationem ideo sortitus est, quod divinus Michael Archangelus illic apparere creditur. Idque ipse quoque maximo

affectus beneficio, verissimum esse testor. Sed & in aliis compluribus ipsa rerum fides atque experientia id ita esse declarat. Quidam enim in gravissimas calamitates aut inevitabilia pericula prolapsi; alii morbis ac doloribus quibusdam inusitatis oppressi, precibus illic ad Deum fuis, statim malis liberati sunt. Verum quomodo ista & quibus contigerint, sigillatim commemorare, prolixum foret. Quæ vero acciderint Aquilino, viro qui hodieque mecum unâ versatur, & in eodem foro causidicam exercet, partim ut ab ipso audivi, partim ut ipse conspexi, dicam necessario. Nam cum vehemens febris ex flava bile orta eum invalisset, potionem ei dederunt Medici ad purgandam alvum. Eam ille evomuit: ac simul cum vomitu diffusa bilis, cutem omnem colore suo tinxit. Ex quo factum est, ut quidquid edisset ac bibisset, evomeret. Cumque id multo jam tempore passus esset, nec cibum ullatenus retinere posset, medici de curatione morbi desperabant. Ille ergo jam semimortuus, domesticis suis præcepit, ut se in Ecclesiam deferrent, affirmans fore omnino, ut aut illic moreretur, aut morbo liberaretur. Illic jacenti divinum numen noctu apprensens, jubet ut potione ex melle, vino ac pipere simul commixtis confecta, cibum intingat. Atque ea res hominem morbo liberavit: quamvis medici potionem calidissimam morbis flavæ bilis contrariam esse, ex artis suæ ratione judicarent. Audivi præterea Probianum quendam ex medicis sacri palatii, cum pedum gravissimo dolore vexaretur, ibidem dolore liberatum, ac divinam quandam visionem profusus mirabilem promeritum esse. Nam cum initio Gentilis fuisset, Christianus postea factus, reliqua quidem religionis nostræ satis probabilia existimabat: istud vero neutiquam probabat, quod crux salutis omnium causâ exstitisset. Huic ita sentienti divina visio oblata, crucis signum ostendit, quod in altari supra dictæ Ecclesiæ erat dedicatum: palamque affirmavit, ex quo crucifixus fuisset Christus, eorum quæ ad communem humani generis utilitatem, aut ad privatam quorundam commodum facta essent, nihil absque venerandæ crucis potentia, seu divinos angelos, seu pios ac sanctos homines perpetrasse.

ἄμεγιστα, ἀληθὲς ἕνωσις ὁμοφώνων ἡ δὲ
 ἔθ' ἕτως ἔχον, ἡ δὲ πᾶσι πολλῶν ἄλλων ἢ τῶν
 πραγμάτων πᾶρα οἱ μὴ ὄχι περὶ τῆς
 ναῖς ἢ κινδύνοισι ἀφύγκοις, οἱ ὅτι νόσοις ἢ πάθει
 ἀγνώσοις ἀπεπεσόντες, διζήμενοι ἐν ἑαυτοῖς
 τῷ θεῷ, ἀπαλλαγῶν ἰσχυροῦσιν τῶν συμφο
 ρῶν ἀλλὰ τὰ μὴ κατ' ἕκαστον, ὅπως συνέβη
 πῖσι, μακρὸν ἀνέτη λέγοντες ὅτι ἡ κληρὸν ἔπι
 ξεν, ἀνδρὶ εἰσέ πῦν ἡμῖν συνδιὰ εἰς ἡμῶν
 τοῖς αὐτοῖς δικαστηρίοις δίκας ἀγορεύουσι
 μὴ παρ' αὐτῶν ἀκρίτως τῶν θεῶν ἀμάρ
 ἀναγκάτως ἐρῶ ἔπειθ' ἡ δὲ πρὸς τὸ πῦν
 ξανθῆς χολῆς κινθῆς ἐπέλαβεν αὐτὸν, ἐπι
 λυόν π θάραμακον δεδώκασιν αὐτῷ πῖνα
 ἰατροῖς ἐπέτο ἐξήμεσεν ἄμα τῷ μετὰ τὴν
 θῆσα ἢ χολῆ, πρὸς ὁμοχρεον ἰδεῖν ἐξελθεῖν
 τὴν ἐπιφάνειαν. ἐκτετέ ὅτι πᾶν ἔβου ἢ πῦν
 ἐξήμει ὡς ὅτι ἐπι πολλῶν τῶν χρόνων τε τοῦ πῦ
 νε, μὴ ἡμεῖς σης τε ἐν αὐτῷ τ' τροφῆς, ἡπ
 πρὸς τὸ πᾶσι ὁ τῶν ἰατροῦν τεχνῶν, ἡ δὲ
 θανῆς ὧν, παρεκείδυσαι τοῖς σικεῖσι φε
 αὐτὸν εἰς τὸν διήλητον οἶκον, ἰχρυσαμέν
 αὐτῷ: ἀποθανεῖς, ἡ τ' νόσοι ἀπαλλαγῶν
 κειμένω ὅτι ἐνθάδε, ἐν κληρῶ ἐπιφάνισα θεῶν
 νιαμῖς, προσέταξε τῶν ἐξ ἰώμενα πόματι
 πῖν τοῖς τῶν, ὁ συνθεῖον ἐκ μέλιτος ἢ ὡς
 πεπερεως ἀναμικνυμένων ἄμα, τῶν κα
 σκδυλῶν ἢ ὁ δὲ τ' νόσοι ἀπήλαξε τὸν αὐτῶ
 πον: καίτοι γὰρ τοῖς ἰατροῖς ἢ λόγον τ' τεχνῶ
 ἐναλλίον ἐδοκεῖ παθήμασι ξανθῆς χολῆς πῖ
 ματὸ θερμότητον ἐπιτόμην ὅτι προδύοισι
 ἀνδρατῶν ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξείσαμα
 ἰατροῦν, χαλεπῶς ὑπὸ πάσης ποδῶν ὁ
 μενον, ἐνθάδε ἰῶν ἀληθῶν ἀπαλλαγῶν
 ἢ ὡς ἀδὲξ θεῶν ὄψεως ἀξιοῖσιν αὐτῶν
 ἐν τῷ ἰσχυρῶν τῶν πρώτα ἐπὶ χεῖρας ἔβου
 τῶν, ἡ ἀλλὰ τῶν δόγματι ἄμα τῶν
 πιθανά ἐδόκει τὸ ὅτι πᾶσι ἡ καὶ τῶν
 χρέως τὸν θεῶν σαρεθῶν, ἐπερὶ τῶν
 χολῆ γνώμης, θεῶν προφανείσασιν ὄψεως
 σαρεθῶν σύμβολον τῶν ἀνακειμένων τῶν
 σημεῖων ἐνθάδε ἐκκλησίας ἢ διαρρήτων
 πεφῖνάσασιν, ἀφ' ἑξασαυρῶν τῶν χεῖ
 γέγονεν ἐπ' ὠφελεία καὶ τῶν ἀνθρώπων
 νος, ἢ ἰδία τῶν, ἀνευ τῆς τῶν σεβασ
 δυνάμεως μὴ δὲν καλεθῶσασιν, μῆτε
 ἀγγέλως, μῆτε ἰσχυροῖς ἢ ἀγαθῶν ὡς

παρ' ἀλλὰ ταῦτα μὴν ὅτι μὴ πάντα κατὰ
γῆν καιρῶς, εἰς ἃν ἐγνω συμπεθεκέναι ἐν τῷ δε
πῶ τῶ εἰπὴν παρ' ἡχθῆν.

A Et ista quidem ex iis quæ in hac Ecclesia
accidisse cognovi, hic referenda esse du-
xi, cum omnia recensere haudquaquam
tempestivum sit.

Κεφ. δ'.

CAPUT IV.

Ὁ αἰμίγκας κωνσταντῖνος πρὸς τὴν μαμβερῆ δρῦν διαπραξάτο,
καὶ ὅτι τὰν ἐκεῖ ἀκοδομοῦσεν.

De iis quæ à Constantino Magno facta sunt
circa illicem Mambre, & de Ecclesia quam
illic aedificavit.

ΑΝΑΓΚΑῖΟΝ δὲ εἶλθεῖν, καὶ τὰ παρὲν τὴν
ἀδρωῦ τῶ μαμβερῆ καλεωμένην βεβε-
λωδωρα κωνσταντῖνω τῷ βασιλεῖ· τόπου
δὲ οὗτος, ὃν νῦν τερβίνθον παρσαγορδύκην,
ἀπὸ δεκά καὶ πέντε σταδίων γείτονα τῶν χε-
βρον παρσῶ· μεσημβριανῶν ἱεροσολύμων ὃ
δυστὸς ἀμφὶ διακόσια καὶ πενήκοντα στάδια·
ἐδὴ λόγος ἐστὶν ἀληθῆς, ἀμα τοῖς κ' ἑσδομι-
τῶ ἀποσταλῆσιν ἀγγέλοις καὶ τὸν υἱὸν τῶ
θεοῦ Φανίω καὶ τῶ ἀβραάμ, καὶ εἰπὴν αὐτῶ
πὲρ τῶν δὲ τῶν γῆσεων ἐπὶ αὐτὰ δὲ λαμ-
πρῶν εἰσὶν νῦν ἐτήσιον· πάντη γὰρ ἀγασσῶν
ὡς τρεῖς οἱ ἐπιχώριοι, καὶ οἱ παρσαγῶν
παλαμῶν καὶ φοινίκων καὶ ἀρράβειοι· συνία-
σι δὲ πλείους καὶ ἐμπορίας ἕνεκα, πωλήσον-
τες καὶ ἀγοράσοντες· πᾶσι γὰρ παρσαγῶν
ἐπὶ ἡσθητῆ ἰσδαίοις μὲν, κατὰ τὸν πατρι-
αρχὴν ἀνχῶσι τὸν ἀβραάμ· ἕλλησι δὲ,
ὅτι τῶν ἐπιδημῶν τῶν ἀγγέλων· τοῖς δὲ
αὐτοῖς χριστιανῶσι, ἔτι καὶ ὅτε ἐπεφάνη τῶ δι-
εσθῆ ἀσθῶ, χερόνις ὑστρον ἐπὶ σαθηρία τῶ
ἀνθρωπείων γῆρους διὰ τῆς παρσῶν φα-
καρῶν αὐτῶν ἐπιδείξας· παρσαγῶν τῶ τῶν
ἐσθῆ καὶ τιμῶσι τῶ τὸν χερόν, οἱ μὲν, δι-
χῶμοι τῶ πάντων θεῶ· οἱ δὲ, τρεῖς ἀγγέ-
λοις ἐπικαλέωμαι, καὶ οἶνον ἀπένδοντες, καὶ λί-
βανον εὐόνοτες, ἢ βένῃ τρεῖς γον, ἢ παρσῶν
ἢ ἀλεκτρῶνα· ὃ ἡδέκας ἐσπεδασμένον ἐ-
καλὸν εἶχε, διὰ πάντος τῶ ἕτερος ἐπιμελῶς
τρεῖς φων, καὶ ὑπόχρεσις εἰς διαχίαν τ' ἐνθά-
δὲ ἐσθῆς ἐσθῆλα πέν ἑαυτῶ τε καὶ τοῖς οἰ-
κείοις· πρῶτες δὲ τὸν ἔπον πάντες, ἢ διὰ
ἐσθῆ κακῶς παρσῶν φυλατῶμοι,
ἕτε γυναῖξιν ἐνθάδε συνωσιάζουσιν, ὡς
ἐν ἐσθῆ, καλλῶς καὶ κόσμω πλείον· ἐπιμε-
λουμένοις, καὶ εἴτε τυχε φαινομένων τε καὶ

I AM vero ea quæ ab Imperatore Con-
stantino consulta ac disposita sunt cir-
ca quercum quæ dicitur Mambre, com-
memorare necessarium puto. Locus
hic est quem hodie Terebinthum vo-
cant: à Chebron quidē, quæ sita est ei ad
meridiem, quindecim stadiis distans: ab
Hierosolymis vero ducentis circiter
stadiis & quinquaginta. Quo in loco
filium Dei unā cum duobus Angelis
contra Sodomitas missis, Abrahamo ap-
paruisse, & filium ei nasciturum prædi-
xisse, verax testatur historia. Illic porro
ætatis tempore celebrem quotannis
mercatum agunt ejus loci incolæ, & qui
ulterius degunt Palæstini, Phœnices &
Arabes. Multi quoque alii negotiandi
causâ eò conveniunt, partim vendituri,
partim empturi. Quippe hoc festum
maximâ omnium hominum frequentiâ
celebratur: Judæorum quidem, pro-
pterea quod Abrahamum auctorem
gentis suæ jactant: Gentilium vero, eo
quod Angeli illuc advenerint; Christia-
norum denique, eo quod tunc temporis
pio viro apparuerit, qui diu postea ad
salutem generis humani natus ex Virgi-
ne, cunctis se manifestum exhibuit. Por-
ro singuli pro cultu ac religione sua
hunc locum venerantur: alii preces om-
nium moderatori Deo fundentes: alii
Angelos invocantes, & aut vinum liban-
tes aut thus accendentes, aut bovem vel
hircum, vel ovem gallumve immolan-
tes. Unusquisque enim quod charissim-
um habet ac pulcherrimum, id toto
anno alens sedulo ac saginans, ex voto
ad epulum festi illius sibi ac suis servare
solet. Omnes autem sive in venerationem
loci, sive metu divinæ vindictæ,
ne quid mali ipsis contingat, abstinent
illic à mulierum concubitu, quamvis
illa, ut in festo fieri solet, formæ suæ at-
que ornatus majorem curam gerant,
& si occasio se obtulerit, appareant ac
procedant in publicum: nec omnino

laiciunt: idque tametsi contigua ple-
rumque habeant tabernacula, & pro-
miscue cubare consueverint. Locus
enim ille sub divo est, & aratur: nec ul-
la habet aedificia, nisi circa quercum;
quae olim fuerunt Abrahami, & puteum
ab eodem constructum. Ceterum tem-
pore mercatus, nemo ex illo puteo
aquam haurit. Nam Gentili ritu alii
lucernas accensas puteo imponebant:
alii vinum superfundebant: quidam pla-
centas, nonnulli nummos vel unguen-
ta vel suffitus injiciebant. Proinde a-
qua injectarum rerum admixtione, ut
credibile est, inutilis potui reddebatur.
Dum haec eo quem diximus modo a
Gentilibus solenni ritu atque hilaritate
gererentur, locus Constantini voti cau-
sa eò adveniens, rem Imperatori nun-
tiavit. Quibus ille auditis, Palaestina
Episcopos non mediocriter objurgavit,
quod officium suum neglexissent, & lo-
cum sanctissimum impuris libationibus
& sacrificiis inquinari passi essent. Piam
autem ejus reprehensionem declarat
Epistola, ab ipso scripta ad Macarium
Hierosolymorum Episcopum & Euse-
bium Pamphili, aliosque Episcopos
Palaestinae. Quibus etiam praecipit, ut
simul cum Phoenices Episcopi convenirent:
& arā quae prius illic steterat, fun-
ditus eversa ac repurgata, statuisque in-
cendio consumptis, Ecclesiam ibidem
designarent, vetustati loci & sanctitati
convenientem; darentque operam ut
in posterum locus ille a libamentis &
sacrificiis vacuus esset: adeo ut nihil
aliud quam veri Dei cultus juxta Eccle-
siae leges ibi celebraretur. Quod si
quis vetera tentare deprehensus fuisset,
indicarent illud Episcopi, quod ipse gra-
vissimum ei supplicium inferret. Ju-
xta hanc Imperatoris Epistolam, recto-
res Provinciae & Sacerdotes Christi, ea
quae mandata fuerant, opere compleve-
runt.

περίεσαι: ἕτε ἄλλως ἀκολασάνεσσι, ταύ-
τα ὁμῶς ἐπίπαν τὰς σκηνὰς ἔχοντες, καὶ ἀνα-
μίξ κατέδοντες αἰθερίῳ γῆν ἀεθσιμῶς ἐπι-
όχῳ, ἕκ ἐκων οἰκήματα, ἢ μονατασθεῖ-
τῶ δὲ ὑν παλαιῶ ἀβραάμ ἡρώμανα, καὶ το
φρέαρ τὸ παρ' αὐτῶ καλασκαδῶν παρ' ἡ τῶ
καυθῶν τὸ πατηγύρεως, ἕδεῖς ἐν ἡδεῖν ὑδρῶ-
ται νόμῳ ἡδ ἑλληνικῶ, οἱ μὴν λυχνεῖς ἡ μὴ
ἐν τῷ ἀδ' ἐπέδρασαν οἱ ἴδιον ἐπήχεον ἢ πῶτα
ἐρίπτον ἄλλοι ἴ νομισματά, ἢ μύρα, ἢ ἴ-
μιάματα ἕ δια τὸ τοῦ γυεῖκος ἀχρεῖται
ὑδρῶν ἡμέροτῆ μέγισια τῶν ἐμβαλλομένων
ταῦτα ἴ κ' τὸν εἰρημῶν τρέπον ἡδεῖας ἢ ἴ-
μεις ἑλλησῶν ἐπιλέμενα, ἡδ ἡγενομένη πῶ
ἐν τῷ ἀδ' ἐκαὶ διχλῶ ἡ τῆς γαμῆθς κωνσταν-
μήτης, τῶ βασιλεῖ καλήγγλιν ὁ ἴδιον ἴ-
νος, ἕ μέγιστος ἡ τῷ ἀτοτῶς παλαιῶν ἐπι-
πας, ὡς τῶ προσήκοι τὸ ὀλιγωρησῶν, ἕ
τῶν ἄγιον ὄντα ἴπεριδῶν, σποιδῶν καὶ
θύμασι βεβήλοισ μαινέων δ' ἐκινῶν ἴ-
τὴν δισέθῃ μέψῃ, ἡδεῖ τῆτε γερῶν
ἐπιστολῆ μακαρίῳ τῶ ἱεροσολύμων ἐπι-
πῶ, καὶ δισέθῃ τῶ παμφίλῃ καὶ τοῖς ἄλλοις
παλαιῶν ἐπισκόποις ἕ κ' ἴ τῶν σποιδῶ
θῶν προσέταξε τοῖς ἐν Φοινίκῃς ἐπισκόποις
ὡς τῶ πρότερον ἐν τῷ ἀδ' ἐωμῶ ἀνακατα-
ρῶν ἐν βάθεων, πνεῖ τε τῶν ἑοάνων ἡδεῖ
δομένων, ἐκκλησίαν αὐτοῖ διὰ γερῶν καὶ τῶ
τόπῃ ἀρχαιοτήτῃ καὶ σεμνότητῃ ἡδεῖ, καὶ
τῶ λοιπῶ προνοεῖν, ἕλδ' ἡδεῖ σπονδῶν καὶ ἴ-
μάτων τῶν ἐῶν ὡς μὴ δὲν ἕτερον προ-
αδ, ἢ τὸν θεὸν θεσοκῶν καὶ τὸν τὸ ἐκκλησί-
νόμον ἕ ἴ τῶ πρότερον τις ἐπιχρεῖν ἄλλοι
δ' τῶ ἐπισκόπος μνησῶν, ὡς αὐτῶν μεγίστη
μωεῖαν ἐπαγαγεῖν καὶ ταῦτην τὴν βασι-
λέως ἐπιστολῶ ἀρχόντες καὶ ἱερεῖς χρεῖς, ἕ
τῶ προσελαγμένα παρῶδουαν.

CAPUT V.

Κεφ. ε΄.

*Quomodo Constantinus Deorum templa ever-
terit: atque sua populos ad Christianam re-
ligionem magis pellexerit.*

*Ὅπως τὰ τῶν εἰδῶν τεμῆη κατίσρη, καὶ τοῖς λαῖ-
τύδιον μάλλοι χρεῖσαι ἴν ἀνίπιδι.*

Sed quoniam multi adhuc populi
multaque urbes Imperii Romani
formidinem & reverentiam erga inanē
illam simulacrorum speciem retinētes,

Επειδὴ δὲ πολλοὶ δῆμοι καὶ πόλεις αἰ-
εῶσαι τῶ ἴσηκοον, εἰσέτι δ' ἑῶν
καὶ σέβας ἔχοντες τῆς παρ' ἡ ἑοάνων
τασίας, ἀπεσέφοντο τὸ δόγμα τῶν ἡδεῖ

χριστιανῶν, δευραϊότηός τε ἐπεμελεῖτο, καὶ τῶν παλαιῶν ἐθῶν καὶ πανηγύρεων, ἀναγκῶν ἀπὸ ἐφάνη, παιδῶσιν τὰς δευραϊότη-
 τας ἀμελεῖν τῶν θρησκουμῶν ἐν αὐτῶν τῶν
 ὁμοίων, εἰ πρώτον αὐτὸς ἐδίδοκε καλαφρο-
 τῶν τῶν ναῶν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀγαλμάτων
 ἐπιθεῖν δὲ ταῦτα, στρατιωτικῆς χερός
 αὐτὸς ἐπέσειεν· ἀλλ' ἀνδρες χριστιανοὶ ἐν τοῖς
 βασιλείοις ἐπέειλεν τὰ δόξαλα, διαβάλλει
 τὰς πόλεις ἅμα γραμμασι βασιλικαῖς· οἱ
 μὲν γὰρ δῆμοι, περὶ αὐτῶν καὶ παιδῶν καὶ
 γυμνασίων δεδιότες μὴ τι κακὸν πάθωσιν
 ἐπιβλέποντες, ἡσυχίαν ἤγον γυμνασθεῖς
 ἢ τῆς τῶν πόλεως ὁπῆς οἱ νεώκοροι καὶ οἱ
 νεῖς, προσέδωκαν τὰ παρ' αὐτοῖς τιμιώτα-
 τα, καὶ τὰ διοπέτη καλέμενα· καὶ δι' ἐαυ-
 τῶν ταῦτα προήγον ἐν τῶν ἀδύτων καὶ τῶν
 ἐν τοῖς ναοῖς κρυφίαν μυθῶν· βαλῶν τε ἰο-
 πῶν ἢ τοῖς θέλοσι, τὰ περὶ ἁετῶν, καὶ τοῖς
 ἱεροῖσι μύθοις ἐγνωσμένα· τῶν δ' ἀυξοάνων
 τὰ ἅλα τιμίας ὕλης, καὶ τῶν ἄλλων ὅσον ἐδό-
 κει χρῆσιμον ἐν αὐτῶν, περὶ δὲ κερῶν, καὶ δημο-
 τῶν ἐγνωσθέντων· τὰ δ' ἐν χαλκῶ θαι-
 μασι· εἰς γαστρά, πάνθ' ἐν εἰς τὴν ἐπώ-
 νωνων πόλιν τῶν ἀυλοκρότορος· μετεκομιδῆ
 πρὸς κόσμον καὶ εἰς ἐπὶ τὴν δημοσίαν ἰδρυ-
 ταιμῶν τὰς ἀγῶνας καὶ τὸν ἵπποδρομον καὶ
 τὰ βασιλῆα· τὰ μὲν, τῶν πυθῆας ἢν μαν-
 θῆας ἀπόλων, καὶ μῦσαι αἱ ἐλικωνιά-
 δας, καὶ οἱ ἐν δελφοῖς τελεποδες, καὶ ὁ πᾶν ὁ
 ἱερῶν, ἐν παυσανίας ὀλακεδαιμόνι, καὶ
 καὶ ἐλλυμίδας πόλεις ἀνέθεντο μὲν τὸν πρὸς
 μῦσαι πόλεμον· νεῶ δ' οἱ μὲν θυρῶν οἱ δ' ἐ
 ἱεροῖσι γυμνάστησαν· οἱ δ' ἐκ ἄλλως ἀμε-
 λησμένοι ἱερεῖοι τῶν τε δὲ θεῶν καὶ καλεσκά-
 ρων δ' ἐτε καὶ ἀρδῶν ἠφανίσθησαν, ὁ ἐν
 ἀρχαῖς τῆς κιλικίας ἀσκληπιῶ ναός, καὶ ὁ ἐν
 ἀφάκῳ τῆς ἀφροδίτης περὶ τὸν λιόανον τὸ
 ἱερῶν καὶ ἀδωνῶν τὸν ποταμόν· ἀμφω δ' ἐπι-
 στήματα νεῶ ἐγενέσθην, καὶ σεβασμῶν τοῖς
 παλαια κατότι αἰγῆται μὴν ἠύχεν τὰς κά-
 μωνας τὰ σώματα νόσων ἀπαλλάττειν
 παρ' αὐτοῖς ἐπιφανομῶν νύκτωρ καὶ ἰωμῶν
 τῶν δ' αἰμῶν, ἐν ἀφάκῳ δ', κατ' ἐπικλήσιν
 τῶν καὶ ῥήσιν ἡμέραν, ἀπὸ τῆς ἀκρωρείας

A Christianorum Doctrinam averfabantur,
 & vetustatem ritusque ac festa majorum
 ingenti studio & cura complectebantur,
 Imperator necessarium sibi esse existi-
 mavit, ut subditos suos ad negligendum
 Deorum cultum institueret. Id autem
 facillimum fore censuit, si eos prius ad
 contemnenda templa & quæ in templis
 erant simulacra, affuefecisset. Hæc cum
 ita apud se constituisset, militari manu
 opus non habuit. Nam Christiani qui
 in Palatio erant, cum Imperatoris lite-
 ris urbes & oppida peragrantes, decreta
 executioni mandarunt. Quippe plebei
 quidem, sibi metipsis & liberis uxoribus-
 que suis metuentes, ne male mulcarentur
 si resistissent, profus quieverunt.
 Aeditui vero & Flamines, multitudinis
 auxilio destituti, pretiosissima quæque &
 cœlitus lapsa simulacra; quæ *διοπέτη* vo-
 cant, prodiderunt, ipsique per se ea pro-
 tulerunt ex adytis & occultis templo-
 rum penetralibus. Et quæ prius inacces-
 sa fuerant, solisque sacerdotibus nota,
 plana deinceps omnibus ac pervia fue-
 re. Ex simulachris autem, ea quæ ex
 pretiosa materia constabant, & ex aliis
 rebus quidquid utile videbatur, igne
 conflata sunt, & publica pecunia ex
 his facta. Quæ vero ex ære artificio-
 sissime fabricata erant, ea undique in
 urbem Imperatori cognominem ad
 ejus ornatum comportata sunt. Quæ
 quidem etiamnum visuntur, in plateis
 & in Circo atque in palatio dedicata.
 In his est Apollinis statua, quæ fuit in
 templo ubi Pythia reddebat oracula:
 & statua mularum ex Helicone, &
 tripodes Delphici, & Pan ille celeberrimus,
 quem Pausanias Spartanus &
 civitates Græciæ post bellum contra
 Medos gestum publice dedicarunt.
 Jam vero templa, partim januis, par-
 tim tectis nudata sunt. Nonnulla ul-
 tro neglecta, ruebant paulatim atque
 interibant. Subversa sunt autem ac
 funditus deleta eo tempore, tum Æscu-
 lapii fanum quod erat in urbe Cili-
 ciæ Ægis, tum templum Veneris apud
 Aphaca, juxta Libanum montem & flu-
 vium Adonin. Porro hæc duo templa
 illustrissima erant, & summa religione
 à veteribus culta. Nam Ægeatæ qui-
 dem prædicabant, ægros apud se mor-
 bis liberari, Deo ipsis apparente noctu,
 eosque sanante. In Aphacis vero, certo
 die ignis per quandam invocationem è

vertice montis Libani decurrens instar A
 stella, in vicinum amnem sese immer-
 gebat. Atque hunc ignem aiebant esse
 Uraniam: ita enim ipsi Venerem appel-
 lant. Quibus ad hunc modum confe-
 ctis, Imperatoris consilium ex voto ipsi
 successit. Nam alii quidem, cum ea
 quae prius sancta ac formidanda duxe-
 rant, temere projecta viderent, & stipulâ
 ac faeno intus referta, contemnere cœ-
 perunt quae prius religiose coluerant,
 & majorum suorum errorem inculcare.
 Alii vero, cum Christianos beatos id-
 circo existimarent quod ab Imperatore,
 in pretio haberentur, institutum Princi- B
 pis imitandum sibi esse censuerunt. Alii
 eum Doctrinam Christianorum atten-
 tius examinare cœpissent, signis quibus-
 dam aut somniis, aut Episcoporum vel
 Monachorum colloquiis inducti, con-
 sultius arbitrati sunt Christianam fidem
 amplecti. Exinde populi & civitates sua
 sponte à prioribus institutis descivere.
 Quo quidem tempore navale urbis Ga-
 zaxorum quod Majuma nuncupatur,
 quod superstitioni admodum deditum
 erat, & veteres ceremonias antea sem-
 per suspexerat, universum repente ad
 Christi fidem se transtulit. Imperator
 vero eorum pietati vicem rependens,
 maximo honore illos affecit; & lo-
 cum illum qui antea urbs non erat, ci-
 vilitatem esse iussit, & Constantiam co-
 gnominavit: ejus quem ex filiis charissi-
 mum habebat, nomine locum illum co-
 honestans ob religionem. Sed & Con-
 stantinam urbem Phœnicis, simili de
 causa Imperatoris nomine appellatam
 esse accepi. Verum singula persequi
 haudquaquam facile est. Nam & aliae
 plurimae urbes eo tempore ad Christia-
 nam religionem defecerunt, & sua spon-
 te; nihil horum jubente Imperatore,
 templa ac simulachra sua everterunt, &
 Ecclesias edificarunt.

τὴν λιβάνα πῦρ διαίωσον, καθάπερ ἀστὴρ ἐπὶ
 τὸν ὠρεακίμυρον ποταμὸν ἔδωκεν ἕως γὰρ
 δὲ τὸ τὴν ἕραβίαν εἶναι, ὡδὶ τὴν ἀφ' ἧς
 τὴν καλῆν τῶν ἕτων ἕτω συμβαλὼν, καὶ
 σκοπὸν πρὸς τὴν βασιλῆα τὸ πρὸς ἀ-
 μῦρον οἱ μὲν γὰρ τὰ πρὶν σεμνὰ καὶ φειδύ-
 εϊκῆ ἔρριμύρια, καὶ καὶ αἰμαὶ καὶ φοροῦν
 ἔνδοθεν βεβουρμῆα ὀρώντες, εἰς καὶ ἀφ' ἑ-
 σιν ἤλθον τῶν πρῶτον σεβασμιῶν, καὶ πρὸς
 τὴν τοῖς πρῶτον ἐμῆφοντο οἱ δὲ, ἡλι-
 σαντες τὰς χριστιανὰς τῆς πρὸς τὸ βασι-
 λείης, ἀναγκαῖον ἀθήτησαν τὰ κατὰ
 τὸ ἡθὺ μιμησάσαι ἄλλοι δὲ, καθάπερ
 ἑαυτοὺς εἰς διδασκαλίαν τῆς δογματικῆς, ἢ
 μείους, ἢ ὀνειράσιν, ἢ ἐπισκόπων, ἢ μονα-
 χῶν σιωπῆσαι, ἐδοκίμασαν ἀμεινον ἐπιμα-
 ρισαίνεσθαι. Ἐξ ἧς ἐκείνη δὴ μοι καὶ τῶν ἄλλων
 ἢ τῆς πρῶτης μετέθετο γνώμης. ἡμεῖς δὲ
 τὸ ἐπίφρον τῆς γαζαίων πόλεως, ὅτι μάλιστα
 προσαγορεύσιν, εἰσάγειν δὲ σιδαμῶνα καὶ
 τὰ δεχάια πρὸς τὴν θανμάζον, εἰς γὰρ
 σιανισμὸν ἀθρόον πανδημῆα μεταβαλὼν
 ἀμφόδομον δὲ αὐτὸς τῆς δυσσεβείας ὁ βα-
 σιλεὺς, πλείους πῆρας ἤξισσε, καὶ τῶν
 ἢ πρῶτον ὅτι τὸ χροῖον ἀπίφρον, καὶ
 σαντιαν ἐπανόμασε τὸ τιμιώτατον τῶν
 παίδων γεγαῖρων τὸν ὄπρον διὰ τὴν θη-
 σκίαν ὅτι τοιαύτης δὲ αἰτίας, καὶ καὶ σπο-
 τῆσαν τὴν πρὸς φοινίκην ἔγνω ἐπιγεγε-
 ῶσθαι τὴν βασιλείαν ἐπωνυμίαν. Ἄλλα γὰρ
 ἕκαστα συγγράφειν ὅσα ἐνχερῆς πλείον
 γὰρ δὴ καὶ ἄλλα πόλεις τῆνικαῦτα πρὸς τὴν
 θηροσκίαν ἠύσμῶθησαν, καὶ αὐτομάτως
 βασιλεὺς μηδὲν ἐπίστατον, τὰς παρὰ τοῦ
 ναυὰς καὶ ἕβανα καθέειλον, καὶ ἀλλήλους
 καὶ ὠκοδόμησαν.

CAPUT VI.

Κεφ. 5.

Qua occasione, Constantini temporibus nomen
 Christi in unversum orbem permanavit.

Ἐκ ποίας προφασίας, ἐπινοήσασθαι τὸ τὴν χροῖον
 ἄλλω τὴν οἰκουμενικὴν διόδομον.

Porro cum ad hunc modum per uni-
 versum orbem Romanum amplifi-
 caretur Ecclesia, ad ipsos etiam Barbaros
 religio permanavit. Gentes enim circa
 Rhenum, Christi fidē jam profitebantur:

Πληθυνέσης ἡ τὴν ἐκκλησίαν τῆς τῶν
 καὶ δι' αὐτῶν βαρβάρων ἠθηροσκία ἐχρη-
 σάσα τε ἀμφὶ τὸν ῥηνῶν φθλα χριστιανῶν

καλοῖτε, καὶ οἱ γαλατῶν ἔνδοι τελευταῖον τὸν
 ἄνεκτον παροικῶσι καὶ γόθοι, καὶ ὅσοι τε-
 τοῖς ὄμοροι τὸ πλεῖν ἦσαν ἀμφὶ τὰς ὀχθὰς
 ἰσραηλῶν, πάλαι μετὰ χροῖες τῆς εἰς χρι-
 στον πίστεως, ἐπὶ τὸ ἡμερωτέρου καὶ λογικόν
 μεθρημόσαντο· πᾶσι δὲ βαρβάρους χροῶν
 πρὸ φασίς συνέβη, πρὸς εὐδαιμονίαν τὸ δόγμα τῶν
 χριστιανῶν, οἱ ἡρώμενοι καὶ καιρὸν πόλεμοι
 ῥωμαίους καὶ τοὺς ἀλλοφύλους, ἐπὶ τῆς γαλ-
 λικῆς ἡγεμονίας καὶ τῶν μετ' αὐτὸν βασι-
 λεῶν ἐπὶ ἡδύτατον πλῆθος ἀφάστον μεγάλων
 ἔδων, ἐκ τῆς θράκης περὶ αὐτὴν τὴν ἀσίαν
 κατέδραμον, ἄλλοι τὲ ἀλλαχῆ βάρβαροι Β
 τῶν ἐξέγασαν τὰς ἀρκευμένους ῥωμαί-
 ος, πολλοὶ τῶν ἰσραηλῶν τῆς χροῖς ἀιχμαλω-
 τοὶ ἡρώμενοι, σὺν αὐτοῖς ἦσαν ὡς δὲ τὰς
 αὐτοῖς νοσῆτας ἰσραηλῶν, καὶ τὰς δαιμονῶνας
 ἐκλάττειον, χροῖον μόνον ὀνομάζοντες, καὶ
 ἡν θεὸς ἐπικαλέμενοι παροῦσι δὲ καὶ πο-
 λλείαν ἀμειπτον ἐφιλοσόφην, καὶ ταῖς ἀρε-
 ταῖς τὸν μῶρον ἐνίκων, θαυμάσιους οἱ βάρ-
 βαροι τὰς ἀνδρας ἔβριε καὶ τῶν παρὰ δό-
 ξων ἐργῶν, διφρονεῖν συνείδον, ἐτὸν θεόν ἴλεον
 ἐχρῆν, εἰ τὰς ἀμείνους φανείας μιμήσαντο, καὶ
 ῥωμαίους αὐτοῖς τὸ κρεῖττον θεωροῦσιν παρο-
 ῦσαι ἄλλοι ἐν αὐτοῖς τῆς πρᾶξι καὶ ἀθηγη-
 τας, ἐδιδάσκοντο καὶ ἐβαπτιζόντο, καὶ ἀκολού-
 θως ἐκκλησίαζον.

A Celta item, & Gallorum ultimi qui ad
 Oceanum habitant. Gotthi præterea &
 quicunque iis olim finitimi erant, Da-
 nubii accolæ, fide in Christum jam pri-
 dem suscepta, mansuetiorem atque hu-
 manio rem cultum induerant. Cæte-
 rum omnibus fere Barbaris, ad Christia-
 norum Religionem transeundi occasio
 oborta est ex bellis, quæ Romani sub-
 inde cum exteris gessere, Principatu
 Gallieni & sequentium Imperatorum.
 Quippe ea tempestate, cum innumera-
 bilis Barbarorum multitudo ex variis
 gentibus collecta, ex Thracia in Asiam
 trajecisset, eamque omnem depopulata
 esset: & alii aliunde Barbari Romani
 sibi finitimos pari modo aggressi essent,
 multi sacerdotes Christi à Barbaris capti,
 cum illis commorati sunt. Qui cum æ-
 grotos illic homines sanarent, & demo-
 niacos purgarent, Christum tantum mo-
 do nominantes & filium invocantes
 Dei: vitam præterea sanctissimam & ab
 omni reprehensione vacuam ducerent,
 ac virtutibus superarent invidiam: ad-
 mirati illos Barbari cum ob vitæ integri-
 tatem, tum ob miracula ab ipsis perpe-
 trata, prudenter se facturos putarunt,
 Deumque propitium habituros, si eos
 quos meliores viderant imitarentur, &
 divinum numen perinde colerent atque
 illi. Proinde cum eos sibi præcipere
 iussissent quæ agenda erant, instituti
 sunt ab illis, & sacro lavacro tincti; atque
 ex inde ad Ecclesiasticos conventus ad-
 missi.

Κεφ. ζ΄.

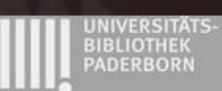
C A P. VII.

Ὅσοι ἰσραηλῶν εἰς χροῖον πίσιν ἰδέξαντο.

Quomodo Hiberi fidem in Christum susce-
perint.

Επὶ δὲ τῆς παροικουμένης βασιλείας,
 λέγεται τὰς ἰσραηλῶν τὸν χροῖον Ἰπ-
 ηνῶν ἐτὸν θεὸν δέ τὸ βαρβαρον, μέγα τὸ
 καὶ μαχμῶταλον οἰκεί δὲ τῆς ἀρμενίων
 οὐδότερον πρὸς ἀρκεῖον παρὲς κούσας δὲ
 αὐτοῖς τῆς παρὲς τῆς θρησκείας ὑπεριδῆν,
 χροῖον ἡ γυνὴ ἀιχμαλωτῶν· ἢ δὴ πιστοῖατη
 καὶ θεοσεβῆς ἀγαν ἔσα, ἔδὲ τῶν τοῖς ἀλλο-
 φύλοις καθυφῆκε τῆς συνήθους πολιτείας.
 Φίλον δὲ τι αὐτῆς χροῖμα ἐτύγχανε τῆς εἰας,
 καὶ νύκτωρ καὶ μετ' ἡμέραν ἀνχεῖται, καὶ
 τὸν θεὸν διλογεῖ· οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπυ-
 θάνοντο ὅτι χροῖον τὸ ὑπομένοι τῆς

Eodem Constantino Imperium ad-
 ministrante, Hiberi quoque Chri-
 stum agnovisse dicuntur. Ea Barbarorum
 gens est, populosa imprimis ac bellico-
 sissima: habitat autem supra Armenios
 ad Septentrionem. Hi ut majorum su-
 perstitionem desererent, perfecit capti-
 va quædam apud ipsos mulier Christiana.
 Quæ cum fide ac pietate mirabili
 prædita esset, ne inter exterarum quidem
 gentes de consueta abstinentia quidquã
 remittebat. Verum ipsi in deliciis erat
 jejunium, & continua diu noctuque
 oratio, & divini numinis laudatio. At
 Barbari mulierem interrogarunt, cu-
 jus rei causa has arumnas toleraret.

πυκνότερη, καὶ παχὺς ἀήρ ἄπυρρὸς αὐτοῖς
 πάντες ἐν τῷ ἑρανῶν καὶ τὸν ἡλιον ἐκάλυψε· νύξ
 ἡ βαθεῖα καὶ σκοτεινὴ πολὺ τὴν ὕλην καλεῖχεν·
 ἐκάλυψε τὴν ἀεὶ ἐαυτῆς δέξασα ἕκαστος, δισκε-
 δάσθησαν ἀλλήλων ὁ ἑσθλασίδης, μόνος ἀλώ-
 μωσθεῖ, οἷα φιλεῖ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις
 ἀμυχανῶσιν ἐν τοῖς θύοις, ἀνενοήθη τὸν χρι-
 στὸν καὶ θεὸν αὐτὸν ἠγάπησεν, καὶ τὸ λοιπὸν σέβην καὶ
 νέμει δὸκίμασεν, εἰ τὸ παρὲν διαφύγοι κακόν·
 ἐπὶ τῶν ἀπὸ ταῦτα ἐν θυμῷ κινούμενα, παρεχρήμα
 δὲ ἐλύθη ἡ ἀχλύς, καὶ ὁ ἀήρ εἰς αἰθέριον μέγεθος
 ἐμείλισσεν τὸ ἀκλινὸν τῆς ὕλης, δισώ-
 θησθεῖσθε καὶ τὸ συμβαίνει τῆς γαμήλιου κοινω-
 σαμενθεῖ, μέγεθος μὲν τὴν αἰχμαλώτων, καὶ
 τὰ τὰ ἑσθλασίδης τὴν χριστὸν θεοσκόπειν,
 ἐκάλυψε διδάσκειν τὴν ὄσα γυναῖκα θέμις
 λέγειν τὴν καὶ ποιῆν εἰσηγησαμένης, ἀγέρας τὰς
 ὑπὸ καὶ ἐκείνησθε, τὰς συμβάσας ἀπὸ καὶ τῆς
 γαμήλιου θεῖας διεργασίας εἰς κοινὸν ἐξήγησθε
 μήπω ἡ μνηστῆρας, τὰ ἀεὶ τὸ δόγμα καὶ μέγε-
 θος τοῖς ἀρχομένοις καὶ τὸν χριστὸν πανδη-
 μείσειν πείρασθαι, αὐτὸς μὴν τὰς ἀνδρας ἡ ἡ
 βασιλίσσα αἶμα τῆς αἰχμαλώτων, τὰς γυναῖ-
 κας καὶ ἐν τῷ κοινῷ συνθήκη παλῶς τὰς ἔθνας,
 φιλοδοξία παρὰ κελεύσασθε ἐκκλησίαν οἰ-
 κοδομεῖν· ἐπεὶ ἡ κύκλω τὴν ἐν τὸν ἀεὶ βολὸν
 ἠγάσαν, ἐσθλασίδης μηχανάς, ἀνίμων τὰς κί-
 νησας, καὶ ἐπιτῶν βάσσαν ἐσθλασίδης· λέγειν δὲ
 τὴν πρῶτη καὶ δευτέρη ὁρθωσθε, ἐργάσθε
 ἠγάσθε τὰ τριτὴ κίονθε τὴν σύσασιν, καὶ μήτε
 τῆς ἐπισημόνων καὶ ὁρθωσθε, μὴ τὰ
 ἐν τῷ βιασθῆναι, καὶ πρὸ πολλῶν ὄλων τῶν ἐλ-
 κλίων ἐσπέρσας ἡ ἐπιγενομένης, μόνη ἡ αἰχ-
 μαλώτων αὐτῶν διενυκτέρευσεν, ἐκάλυψε τὸν
 θεὸν, ἀπὸ τῆς γενεῆς αἰώνων κίονων τὴν διόρθωσιν·
 αἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἀνεχώρησαν δυσφορήσας,
 καὶ μάλιστα ὁ βασιλεὺς ὁρθωσθε καὶ μέχρι
 τῆς μέσης οἰκίων, ἐγκάρσιθε ἔμεινε καὶ τὸ ἐδά-
 φημα παρὰ τῆς, ἐκ τῆς κάτωθεν δεξιῆς ἀκίνη-
 τῶν ἠμελλε δὲ διαλύσθε καὶ τὰ πρὸ τῆς
 ἀεὶ ὁρθωσθε, βεβαιώσθε καὶ ἀεὶ τὸ θεῖον
 ποιῆσθαι τὰς ἑσθλασίδης· ἀεὶ ἡ τὴν ἐν παραγενο-
 μένων αἰώνων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, θαυμασίον τι
 χρεῖμα καὶ ὀνειρώπρωσσεοικὸς, ὁρθωσθε ἐφάνη
 ὁ τῆς ὁρθωσθε αἰκίνησθε κίον, ἀπὸ μικρῆ

A densissima, & nebulosus aer illis cir-
 cumfusus, caelum undique & solem ob-
 texit; nos autem profunda & spissa te-
 nebra silvam omnem occuparunt. Tum
 singuli sibimetipsis metuentes, hac illac,
 dissipati sunt. Rex autem solus ober-
 rans, sicut iis evenire solet, qui in ex-
 tremo discrimine positi quid sibi agen-
 dum sit nesciunt, de Christo cogitare
 cepit: eumque pro Deo se habiturum
 ac deinceps culturum esse, si praesens
 periculum effugeret, intus apud se con-
 stituit. Dum ista adhuc animo cogita-
 ret, discussa est caligo, & aer ad pristi-
 nam serenitatem reversus; Solisque radi-
 is illustrato nemore, rex incolumis
 evasit. Qui mox conjugii suae confessus
 id quod sibi acciderat, captivam mulie-
 rem ad se accersit, & quonam modo
 colendus sit Christus, docere eam jubet.
 Cumque illa, quatenus mulierem loqui
 atque agere fas est, regem edocuisset,
 rex convocatis subditis, divina benefi-
 cia quae tum sibi, tum uxori contigerant,
 palam exposuit: Et quamvis nondum
 sacris initiatus, tamen doctrinam Christi
 subditis tradidit. Amboque universae
 genti ut Christum coleret persuadent:
 rex quidem viris; regina vero & captiva
 mulier feminis: & confestim communi
 totius gentis consensu, Ecclesiam aedifi-
 care omni ope ac studio aggressi sunt.
 Cumque ambitum Ecclesiae jam undi-
 que erexissent, adhibitis machinis co-
 lumnas attollere & basibus suis impone-
 re ceperunt. Verum erectis jam duabus
 columnis, admodum difficilis extitisse
 dicitur tertiae columnae erectio: ita ut
 nec peritorum artificum ingenio erigi,
 nec trahentium viribus cogi potuerit,
 licet multi ad eam subvehendam adhi-
 biti essent. Vespere interim superven-
 niente, sola mulier captiva illic perno-
 ctavit, Deum orans atque interpellans,
 ut facilem praestaret columnarum cre-
 ctionem. Reliqui autem omnes atque
 imprimis rex ipse, dolentes inde disces-
 serant. Quippe columna semi erecta
 manebat obliqua, soloque impacta, ex
 inferiori parte habebat immobilis. Ve-
 rum & ob id, & ob praecedentia miracu-
 la, Hiberos in fide constantiores reddi-
 turam erat captiva. Prima enim luce pro-
 gressis ad Ecclesiam Hiberis, stupenda
 res ac somnio similis visa est, columna
 quae pridie fuerat immobilis, erecta;

& modico intervallo supra basin suam A pendens. Cumque omnes admiratione percussi essent, Christumque solum Deum esse uno consensu confiterentur, columna cunctis spectantibus sensim delapsa, sua sponte velut arte quadam, basi suae apte adhaesit. Reliqua postea columna absque ullo negotio erecta: & Hiberis perfectum est. Ecclesia igitur celeriter aedificata, Hiberi a captiva muliere admoniti, legatos mittunt ad Constantinum Imperatorem, societatem ac foedus ei oblaturus: pro his autem rebus postulaturus, ut sacerdotes genti suae mitterentur. Qui cum Imperatori expoluisse ea quae apud ipsos acciderant, & quo pacto universa gens Christum summo studio coleret, Imperator ea legatione magnopere delectatus est, confectisque omnibus quae postulabant, legatos dimisit. Ad hunc modum Hiberi, Christi notitiam susceperunt, e usque cultum etiamnum studiose retinent.

διασημαίθη ἐπὶ τῆς ἰδίας βασίσεως αἰωρεῖται. καὶ ἀπλάγῃ ταν ἐν πάντων, καὶ μόνον εἶναι θεὸν ἀληθινὸν σιωμομολογησάντων τῶν χειρῶν, θεωμῶρον πάντων ἡσυχῇ διαλογησασας αὐτομάτη, ὡς ἀπὸ τέχνης τῆ βασιλῆως προσηρημόδῃ μὲν δὲ ταῦτα διπέλει οἱ αὐτοὶ ὠρῶθησαν, καὶ προσθυμότεροι οἱ ἱερεῖς. Ἐλοῖπα ἐπέειλεν· ἀπεδῆ δὲ τῆς οὐκλῆσεως οἰκοδομηθείσης, ὑποθευμένης τῆς αἰχμαλωτείας πέμπει πρέσβεις πρὸς κωνσταντῖνον τὸν βασιλέα, συμμαχίαν καὶ συνοχὰς φέρουτας· ἀπὸ τῆς τετῶν ἱερέων τῶν ἐθνεῶν ἀποσταλῆναι δευμῶνας· διεξελθόντων δὲ τῶν πρέσβεων οἷα παρ' αὐτοῖς σιωεῖται, καὶ ὡς τὸ πᾶν ἐπιπέλει ἐν ἐπιμελείᾳ πολλῇ σέβει τὸν χειρῶν, ἡδὴ τῆ πρέσβεα ὁ ῥωμαίων βασιλεὺς καὶ πατὴρ καὶ γνώμην προέβησεν τὰς πρέσβεις ἀποπέμψεν· ὡς δὲ μὲν ἱερεῖς τὸν χειρῶν ἐπέγρασαν, καὶ εἰσέπνυν ἐπιμελῶς σέβεισιν.

CAPUT VIII.

Κεφ. η΄.

Quomodo Armenii & Persae Christianam religionem amplexi sunt.

Ὅπως καὶ οἱ ἀρμένιοι καὶ περσαι τὸν χριστιανισμὸν ἠσπασάντο.

Postea vero Christianorum religio C ad finitimas gentes progressa, in immensam multitudinem excrevit. Nam quod Armenios attinet, jamdudum antea Christifidem eos suscepisse comperi. Ajunt enim Teridatem gentis illius regulum, occasione caelestis cujusdam portenti quod in domo ipsius acciderat, & ipsum Christianum esse factum, & subditis omnibus palam per praenonem mandasse, ut eandem religionem colerent. Postea vero Christianorum religio ad finitimas gentes progressa, in majorem multitudinem excrevit. Ex Persis vero, eos arbitror primam Christianos esse factos, qui occasione consuetudinis quam habebant cum Osdroenis & Armeniis, in colloquium, ut verisimile est, venere cum divinis vitis qui illic habitabant, eorumque virtutis experimentum ceperunt.

Ἐφεξῆς δὲ διὰ τῶν ὁμόρων φυλῶν τὸ δόγμα διέβη, καὶ εἰς πλῆθος ἐπέδρασε· δευμῶνας δὲ πάλιν πρότερον ἐπιδομένους χριστιανισμῷ· λέγουσιν γὰρ τῆς ἐδατῆς τὸν ἡγεμῶνα τῆς τετῆς ἐθνεῶν, ἐκ τῶν πρῶτων ἀξιοσημείας συμβάσεως πρὸς τὸν αὐτῶν οἶκον, ἀμα τὸν χριστιανὸν γενέσθαι, καὶ πάντας τὰς δευμῶνας ὑφ' ἐνὶ κηρύγματι πρὸς ἀξίαν ὁμοθυμαδὸν ἐφεξῆς ἢ καὶ διὰ τῶν ὁμόρων φυλῶν τὸ δόγμα διέβη, καὶ εἰς πλῆθος ἐπέδρασε· καὶ περσῶν δὲ χριστιανισμῷ τῶν δὲ χλῶ ἠγεμῶν, ὅσοι προσφάσι τῆς ὁμοθυμίας καὶ δευμῶν ἐπιμιξίας, ὡς εἰκός, τοῖς αὐτοῖς θεοῖς ἀνδράσιν ὠμίλησαν, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς ἐπιεράθησαν.

Κεφ. θ.

CAPUT IX.

Πρὸς τὸν βασιλέως πρῶτον ὅπως κατὰ χριστιανῶν ἐπι-
πέσει, καὶ ἐπὶ συμμίαν τῶν ἱστικῶν παροῦσθαι, καὶ περὶ ἡδαι-
ζάνου ἰουδαίου, ὅπως τὸν τε μαρτυρίας ἀγῶνα
διώκει.

De Sapore Persarum rege, quomodo adversus
Christianos commotus sit: & de Symeone Persi-
dii Episcopo: deque Vsthanene Eunucho, quo-
modo Martyrii certamen obierit.

Επειδὴ τὰ χρόνῳ πλείοσι ἐγένοντο, καὶ ἐκ-
κλησιαστικῶν ἡρέξαντο, καὶ ἱερέας καὶ διακόνους
ἔχον, ἐλύπει τὸτο ἔμετρίως τὰς μάγους, καὶ
αἰτῶν περσῶν θρησκείαν ὡς περὶ πύθλον ἱε-
ρατικῶν, καὶ διαδοχῶν γένος δεχῆσαν ἐπι-
τροπῶν ἐλύπει δὲ καὶ ἰουδαίους, τρέπον
τὰ φύσιν ὑπὸ βασκανίας πρὸς τὸ δόγμα
τῶν χριστιανῶν ἐκπεπολεμημένους, καὶ
διαλλάσσει πρὸς Σεβάστην τὸν ὅτε βασι-
λέα, συμμῶν τὸν ὅτε ἀρχιεπίσκοπον σε-
λευκίας καὶ ἡμισιφώντου, τῶν ἐν περσίδι
βασιλευσῶν πόλεων, ὡς φίλον ὄντα τῶ
καίσαρι ρωμαίων, καὶ τὰ περσῶν πρῶτα γμα-
τα τῶ καλαμίνουσι: πρῶτοι δὲ ταῖς
διαβολαῖς ὁ Σεβάστης, τὰ μὴν πρῶτα φόροις
ἀμειψτοῖς ἐπέτερε τὰς χριστιανούς, καθότι
τὰς πλείους ἀκημοσύνην ἀσκήν ἐγνώ, καὶ
χαλεποῖς ἀνδράσιν ἐπέτερε τῶ εἰσπρα-
ξῶν ὡς ἐνδεία χρημάτων, καὶ ἀπηνεία
τῶ εἰσπραξῶν βιαζομένων, ὑπεριδὲν
τῶ οὐκ εἶναι θρησκείαν τῶτο γὰρ αὐτῶ εἰσπρα-
ξῶν μὴ δὲ ταῦτα τὰς ἱερέας καὶ λει-
τεργούς τὰ θεῶ ἀναπειθῶναι ἕξει πρὸς ἐ-
ταί: τὰς δὲ ἐκκλησίας κατὰ σκαφίωται, καὶ
τὰ κειμήλια δημόσια χρεῶται, καὶ συμμῶ-
ν ἀγῶνται, ὡς προδοτὴν τῆς περσῶν βα-
σιλείας καὶ θρησκείας γεγρημένον: οἱ μὲν
ἔα μάγοι, συλλαμβανόμενων αὐτοῖς τῶν
κελευσῶν, σπευδῆ τὰς ἀκλήτους οἴκας κα-
τεῖλον συμμῶν δὲ συλληφθεῖς, σιδη-
ρέσι μῶν ὡς βασιλέα ἤχθη ἔνθα δὴ
γνώσαι ἀνε ἀγαθός καὶ ἀνδρῶν: ἐπεὶ γὰρ
βασανίσων αὐτὸν εἰσαγῶνται προσέταξεν ὁ
Σεβάστης, ὅτε ἐδίδσεν, ὅτε προσεκύνησεν ἐφ'
ἄσφοδρα χαλεπῶν ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τῶ
πὶ δὴ ποτε καὶ ἔπροσεκύνησας, πρῶτον
τῶτο ποιῶν, ὅτι πρῶτον, ἐφ' ὁ συμμῶν, ἔ-
δω μῶν ἡγόμην ἐπὶ προδοσίᾳ τῶ ἀληθῆς
θεῶ ἔμην διαφερόμεν, τὰ νενομισμένα

POSTquam vero successu temporis
numerus eorum accrevit, & per
Ecclesias congregari, sacerdotisque ac
Diaconos habere ceperunt, ea res non
mediocriter offendit animos Magorū,
qui velut gens quaedam sacerdotalis, per
successionem generis, Persarum religio-
nem ab origine administrant. Offendit
etiam Judaeos, qui prae invidia ipsis in-
sita, natura quodammodo hostes sunt
Christianae religionis. Acculantigitur
apud Saporem qui tum temporis in Per-
siae regnabat, Symeonem Archiepiscopum
Seleuciae & Ctesiphontis, quae ur-
bes sunt Persidis nobilissimae, ut qui
amicus esset Imperatori Romanorum,
eique res Persarum indicaret. Quorum
calumniis inductus Sapore, primum
quidem intolerandis tributis oppressit
Christianos, eo quod plerosque ipso-
rum spontaneam paupertatem amplecti
norat. Eorumque exactioni crudeles
viros praefecit, eo consilio ut Christiani
penuria facultatum & exactorum atro-
citate obtuti, religionem suam despi-
cerent. Hoc enim illi praecipuum stu-
dium erat. Postea vero sacerdotes ac
ministros Dei, gladio obruncari praec-
pit: & Ecclesias quidem funditus ever-
ti; earum autem vasa atque instrumen-
ta fisco applicari iussit; Symeonem vero
ad se adduci, quasi proditorem regni
ad religionis Persarum. Et Magi qui-
dem, adjuvantibus eos Judaeis, Eccle-
sias celeriter disturbarunt. Symeones
vero comprehensus & catenis ferreis
vinctis, in conspectum regis adducitur:
ibique virum bonum ac strenuum se
praestitit. Nam cum Sapore eum tor-
mentis afficiendum induci iussisset, nec
extimuit Symeones, nec adoravit. Quo
facto exasperatus rex, his verbis eum
interrogavit: cur impresentiarum non
adorasti, cum id semper antea feceris?
Cui Symeones: Quoniam, inquit, antea
vinctus non adducebar ut verum Deum
negarem ac proderem: idcirco non re-
culabam confuctos honores Majestati

Regiæ exhibere. Nunc vero nefas est mihi id facere. Adsum enim certaturus pro pietate & pro Doctrina nostra. Hæc cum dixisset, iussit rex ut Solem adoraret: multa te munera ei largiturum; magnoque in honore eum habiturum esse pollicitus, si obtemperasset. Sin recusaret, te & illum & univrsam Christianorum genus è medio sublaturum minatus est. Cum vero nec minis eum terreret, nec promissis inflecteret: sed forti animo perfaret Symeones, affirmans se nec solem unquam adoraturum, nec religionis suæ proditorem futurum esse; cum Rex in vinculis aliquamdiu detineti iussit, ratus ut verisimile est, fore ut ipsum sui consilii poeniteret. Qui cum in carcerem abduceretur, conspicatus eum Usthazanes senex Eunuchus, nutritor Saporis, & Præpositus domus Regiæ, assurgens eum adoravit; Sedebat enim pro foribus palatii. At Symeones eum contumeliose objurgavit, & ira percitus exclamavit, aversoque vultu eum præterit. Nam cum ille Christianus esset, paulo antea vi coactus Solem adoraverat. Statim igitur Eunuchus flens atque ejulans, candidam vestem, qua indutus erat, deposuit: atque, ut in luctu, atris vestibus tectus ante Regiam confedit, cum lamentis ac gemitu ista dicens: Væ mihi. Qualem sperare decet erga me fore Deum quem negavi: quando ob hanc causam Symeones olim familiaris meus, ne alloquio quidem me dignatus, sic jam refugit atque averfatus est. Hæc cum audisset Saporis, accitum ad se Usthazanem causam luctus interrogat, & utrum aliqua calamitas in familia ipsius contigisset. Cui respondens Usthazanes: Nulla inquit, ô Rex, calamitas in hac terrenâ familiâ mihi contigit. Utinam pro eo quod mihi accidit, in quasvis alias calamitates incidissem. Melius utique mihi esset. Nunc autem lugeo quod adhuc vivam; & qui dudum mori debueram, adhuc solem video, quem tibi morem gerens, non ex animi mei sententia adorare visus sum. Itaque duplici nomine mortem promerui; tum quod proditor fuerim Christi, tum quod te deceperim. Quæ cum dixisset, per conditorem cœli ac terræ iuravit, se posthac sententiam minime mutaturum. Ob hanc in speratam Eunuchi

απειθήν βασιλείαν ἐπλήρησεν ἡν δὲ μοι ἐξέμισ τὸ ποιεῖν ἢ καὶ γὰρ ἀγωνιέμεθα ὑπὲρ τῆς δισσεβείας καὶ τῆς ἡμετέρας δόγματι τὰ αὐτὰ εἰπόντα, παρεκελεύσατο ὁ βασιλεὺς προσκυνῆσαι τὸν ἥλιον ἕπειδομένω μὴ ποιεῖν ἀλλὰ δώσεν ὑπὲρ νεότητός ἐν μὲν ἐξῆς ἀπὸ ἐπιπέδου δούλοισιν ἠπειλήσεν αὐτὸν ἵνα καὶ πάντων ἡμετέρων φθόνον ἐπειθῆτε ταῖς σπείλαις καὶ ἵππειτόν συμεώνην, ἕτεροις ἐπαγγελίας ἐλάττειν, ἀλλ' ἀνδρείῳ ἔμεινεν, ἰαχέζομεθα μὴ ποιεῖν προσκυνῆσαι τὸν ἥλιον, μὴ τῆς φωνῆς εἶδος ἔσται θρησκείας, προσκυνῆσαι αὐτὸν τῶν ἐν δεσμοῖς ἕως λογισμῶν ἐν εἰνός, μέγα μελετήσας ἀπαγόμενον ἕως δεσμῶν ἡλιον ἰδὼν ἐστὶ ἀλάνας προσδοκῆσαι νεχθῶν ἱεροφύδης Καίως, καὶ μείζον ἢ βασιλεὺς οἰκίας προσεκύνησεν αὐτὸν εἰς αὐτὸν χε γὰρ πρὸς τῶν βασιλείων θυρῶν κατὰ ἡμέραν ὁ ὁ συμεώνης ὑβριστικῶς ἐπέτιμψεν αὐτῶν, καὶ θυμωθεὶς ἀνεβόησε, καὶ ἀποσπράφει παρὰ μετ' ἐχέριανός γ' ὡν, ἐπεὶ πολλὰ ἐβόησεν προσκυνῆσαι τὸν ἥλιον ἀντίκα ὁ δακρυομετ' οἰμωγῆς ὁ δὲ νεχθῶν, ἦν μὴ ἡμετέρας λαμπρὰν εἶδ' ἦτα ἀπέθετο οἶα ὁ πένθος μελανὰν ἀεικαλόμενον, πρὸς τῆς βασιλείας οἰκίας ἐναδέξασθαι, κλαίων ἡ σῆνων οἰμωγῆς λέγων, οἶτε χεὶ προσδοκῆσαι εἶναι ἀπὸ ἡμετέρας ἱρησάμην θεῶν ὅπως γέ τ' ἐτε χάριν ἀπὸ τῆς ἡδὴ πάλαι μοι συνηθῆς γενοῖς συμεώνης ἐδὲ λόγος μελαδῆς, ὡ δὲ με ἀπεσπράφει παρὰ δεξομένη ἐπὶ ὁ ἔγνω ταῦτα ἡμετέρας μελακαλοσάμεθα αὐτὸν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀπαντῆ πένθος, καὶ εἰ συμφορὰ πησάμεθα τῶν ἐχέριανός ὑπολαβῶν ὁ ἐστὶ ἀλάνας ἐπὶ τῆς βασιλείας, ἐδὲν ἀπὸ τῶν ἐνθάδε οἰκίας πησάμεθα εἶτε γὰρ ἀντὶ τῆς συμβέβηκός μοι πησάμεθα δαπαῖς ἀλλοδαῖς ἀπὸ ἐπιπέδου συμφορῶν καὶ ῥῆσιν ἦν πένθος ὁ ἦν, ὅπως καὶ πάλαι τεθνήσκει ἀφείλων, ὁρῶ τὸν ἥλιον, ὃν σοὶ γὰρ ζόμεθα, σὺ δὲ τὸ γνώμης προσεκύνησαι δοκῆν ὡς κατ' ἀμφοτέρων δικαίων εἶναι ἀποθανεῖν, πρὸς τὴν χεὶς ἔγγυθι μὲν πησάμεθα σὲ ἀπαλείψαι. καὶ ὁ μὲν, τοιαῦτα εἰπὼν ὡμωσεν ἐρανεὶ καὶ γῆς θυμωθεῖν, μετὰ ταῦτα θῆσεν αἰλοπὸν τῆς γνώμης Καίως πρὸς τὸ ἀπὸ τῆς μελαβολῆς τῆς ἀπὸ τῆς

τεθνηώς, ἔτι μᾶλλον ἐχαλέπωνε τοῖς χει-
 ριανοῖς, ὡς γοητείας τοιαύδε κάτορθοσι Φι-
 δοῦ ἢ τῆ ἀελι τὸν πρεσβύτην, τῆ μὲν πρῶτον,
 πῆ δὲ ἀπηνής Φαυόμενον, παντί δ' ἐνέμμε-
 ταπέθην αὐτὸν ἐπὶ φραστο ὡς ἡ ἐδὲν ἡνυσεν,
 ἰαυεζουδὺς ἐδάξασθε μή ποτε τοσούτον ἐν-
 θησεσθεαι, ὡς αὐτὸ τῶ πάντων δημηγερεθεθε
 ἡ πρὸς αὐτῶ δὲ δημηγεργημένα σέβειν, τότε
 δι' ἄπορτος ἀργυρίω κηθεῖς, προσέταξεν αὐτῶ
 ἐξουτιῶ κεφαλῶ ἀποθμηθῆναι· ἐπὶ τῶ-
 το ἡ ἀγορῶν τῶν δὲ τῶν δημίων, ἐπιχεῖν
 μωρον αὐτῶν ἐδέθη, ὡς ἀελι τῶ βασιλεῖ
 δὲ πῶσων καὶ προσκαλεσάμενον τῶ τῶν
 πιστότων δυνάχων, ἐκέλευσε τῶ εἰπεῖν
 (αβάρης) ἡν μὲν ἐν νεε μέχει τῶ νῦν δύνουαν
 ἔχον ἡ βασιλεῖ ἀελι τὸν ὑμέτερον οἶκον, πα-
 τρι τῶσῶ καὶ ἡσπασθῆ τῆ προσσηκῆση δια-
 κνέμει, ἡ μοι δοκεῖ μαθήσειν τῶσῶ ἡσ, ἡ
 δὲ ταῦτα ἐπισαμένω, δὲ αὐτῶ ἀνὴ πάντων
 δὲ ἡν πῶποτε κεχαρισμένον ὑμῖν ἐχρόμην,
 ἀπὸ τῶ μοι ταυτην τῶ αμοιβῶν, τὸ μὴ δὲ
 ἔαιτοῖς ἀγνοεσι, τιμωρίαν ἡσέχην ὡς ἀπι-
 σον ἀελι τῶν βασιλείαν. ἡ ἄλλως κακῶργον
 αὐτῶ καὶ ὡσε τῶτο δῆλον ἡν ἡν ἡν ἡν
 βῶν σημαίνει πῶσων, ὅτι ἐδάξασθῶ τῶν κε-
 φῶν ἀποθήμεναι, μοχθηρῶ μὲν ἐδά-
 μῶς ἐν τῶν τοῖς βασιλείαις Φανείς, χει-
 ρανῶς δὲ ἡν, καὶ τὸν ἰδιον θεόν ληήσαα τῶ εἰ-
 σιλεῖ μὴ πῶθῶ καὶ ἡ μὲν δύνεχον ἡ-
 χρεταῦτα (αβάρης) ἡ τῶν αἰτησιον ἐδάξ-
 (αδῶ), κῆρυκα βοήσαι προσέταξεν ὡσε ἡν
 τῶ ἄλλῶς ἐτοίμως πῶσῶς χρεσιανῶ (ἡν, εἰ καὶ)
 νῶ λαοῖσιν, ὡς ἐδενὸς χρεσιανῶ φῶσειαι,
 πρεσβύτην τρεφῶ, καὶ οἰκείον δύνεν ἀνε-
 γῶν ἐδάξασθῶ ἡσπῶσῶ δῶ ἀνακρυχθῆ-
 κῶ τῶν αἰτησι τῶ ἀντῶ τιμωρίας, λογισά-
 μεθον ὡς ἡν ἡκα ἀλαθηθεῖς προσεκύνησε τὸν
 ἡνον, πολλῶς χρεσιανῶν εἰς δῶος καλῆση-
 σε νῶν ἡ μᾶθῶσιν αὐτὸν ὑπὲρ τῶς θεσηκῆας
 ἀναπερῶσῶ, μῆ μῶς πολλῶς ποιῶσῶ τῶς οἰ-
 κῆας ἀνδρείας.

A mutationem stupefactus Rex , graviore
 adhuc iracundia exarsit adversus Chri-
 stianos, utpote qui praestigiis ac malefi-
 ciis ista perficerent. Pro misericordia
 tamen qua erga senem erat affectus ,
 nunc se lenem, nunc immitem osten-
 dens, omni studio contendebat ut eum
 a proposito dimoveret. Sed cum nihil
 proficeret, affirmante Ust hazade, nun-
 quam se adeo stultum fore, ut pro Deo
 rerum omnium conditore res ab illo
 conditas coleret : tunc ira succensus,
 caput illi amputari praecipit. Qui cum
 ad id supplicium duceretur a specula-
 toribus, rogavit eos ut paululum expe-
 ctarent, quasi quidpiam regi indicatu-
 rus esset. Vocatoque ad se Eunucho
 quodam fidelissimo, mandat ut ista Sa-
 pori nuntiaret. Quantâ semper bene-
 volentiâ ab ineunte ætate ad hoc usque
 tempus erga familiam tuam, ô Rex affe-
 ctus fuerim, dum parenti tuo ac tibi, qua
 par erat, cura ac diligentia ministrarem,
 nullis mihi testibus opus esse arbitror,
 apud te praesertim qui rem explorete no-
 sti. Pro omnibus igitur officiis quæ vo-
 bis grata ac jucunda aliquando praestiti,
 hanc mihi mercedem redde, ut ignaris
 non videar tanquam infidelis erga re-
 gnum tuum, aut tanquam in maleficio
 aliquo deprehensus, subire supplicium.
 Utque id palam fiat, praeco clamans si-
 gnificet universis, Ust hazadem capite
 truncari, nullius quidem flagitii in pala-
 tio compertum unquam, sed Christiana
 num, & qui a rege induci non potuerit
 ut Deum suum negaret. Et Eunuchus
 quidem ista nuntiavit. Sapore vero
 juxta petitionem Ust hazadis, praeconem
 proclamare iussit. Sic enim existima-
 bat, reliquos omnes a Christiana reli-
 gione facile discessuros, si attenderent,
 nemini Christiano eum parciturum esse,
 qui senem nutritorem, & fidelem famu-
 lum interemisset. Verum Ust hazades
 causam supplicii sui publice per praeco-
 nem pronuntiari idcirco expetiit, quod
 cogitabat se tunc cum praemetu Solem
 adoravisset, multis Christianorum pavo-
 rem iniecisse : nunc vero postquam didi-
 cissent ipsum pro Christiana religione
 interfectum esse, multos suæ virtutis
 imitatores futuros.

CAPUT X.

Κεφ. ι.

De Christianis à Sapore occisis in Perside.

Hunc in modum Ust hazades gloriosissimo exitu migravit è vita. Quod cum Symeones in carcere accepisset, gratias pro illo perfolvit Deo. Postero autem die qui erat sexta feria, quo die ante festum resurrectionis annua salutaris passionis memoria celebratur, rex Symeonem quoque gladio obtruncari præcepit. Perductus enim iterum ad regiam ex carcere, constanter admodum de religione disseruetat coram Sapore, & neque ipsum, neque Solem adorare unquam voluerat. Eodem die centum quoque alii in carcere constituti, pari modo iussi sunt interfici: utque postremus omnium Symeones postquam eadem illorum spectasset, jugularetur. Ex quibus alii erant Episcopi, alii Presbyteri, alii diversorum Ordinum Clerici. Cumque universi simul ad supplicium ducerentur, progressus in medium magnus princeps Magorum, interrogavit eos utrum velent vivere, eandemque cum rege religionem sequi, & Solem venerari. Sed cum nemo illorum his conditionibus vivere sustinisset, ducti sunt in locum supplicio destinatum. Et speculatores quidem iussa faciebant, & in cecidendo Martyribus defudabant. Symeones vero iis qui interficiebantur proxime adstant, hortabatur ut forti animo essent: deque morte & resurrectione & de pietate diserebat. Et sacrarum Scripturarum testimonio ostendebat, hoc quidem modo mortem oppetere, veram esse vitam: Deum vero præ ignavia procedere, mortem esse certissimam. Ipsos si quidem, etiam si nemo vim ipsis adferret, haud multo post sua sponte esse morituros. Hunc enim exitum cunctis nascentibus inevitabilem esse. Quæ vero post hanc vitam manent perpetua, ea non omnibus pari modo eventura: sed cunctos homines vitæ hic transactæ rationem accurate, velut ex trutina quadam reddituros. Et eorum quidem quæ unusquisque recte gesserit, immortalem accepturum esse mercedem: secus vero gestorum sempiternas pœnas daturum. Porro inter bona opera summum hoc

Περὶ τῶν ὑπὸ σαυρῶν ἀειρεθίστων χειριστῶν ἐκπεριεργασμένων.

Ὁ Δε μὴν ἐπὶ ἀζάδης ἐνδοξοτάτου βασιλέως ἐνθάδε κατέλιπε συμεώνης δευμάτων ἐν τῷ δεσμοφωκίῳ, δι' ἡμετέρας περὶ αὐτῶν τῶν θεῶν ἡμετέρας τῆ δὲ ἐξῆς ἡμετέρας ἐτυχε δὲ ἐκίνη τῆς ἑβδομάδος εἶναι, καὶ ἡμετέρας πρὸ τῆς ἀναστάσεως πανηγύρεως ἡμετέρας τῆς σωφειῶν πάθους ἀνάμνησις ἐπιτελεῖται, καὶ τὸν συμεώνην ἐψηφίσαντο ὁ βασιλεὺς ἐξῆς ἀναεργεθῆναι προαχθεῖς γὰρ αὐτοῖς ἐπὶ τῷ δεσμοφωκίῳ εἰς τὴν βασιλείαν, γενναίως μὲν ἀντιελάττησεν τὴν ἀσπίδα, ἀντιελάττησεν τὸν ἥλιον προσκυνῆσαι ἡμετέρας τῆ δὲ τῶν αὐτῶν ἡμετέρας, ὁμοίως ἀναεργεθῆναι προσελάττησαν καὶ ἄλλοι ἐκατόν ἐν τῷ δεσμοφωκίῳ ὄντες. τελευτήσαν δὲ αὐτοῖς ἐπισφραγίσαντες συμεώνην, τὸν πάντων θάνατον θρασυμένον ἦσαν δὲ τέτων οἱ μὲν, ἐπίσκοπος δὲ, πρεσβύτεροι, καὶ ἄλλοι ἑλλοὶ κληρικῶν ταγματῶν, ὡς δὲ πάντες τῶν ἐπὶ θανάτου ἡμετέρας, ὡς γὰρ γενόμενος ἡμετέρας δόγματός, ἡμετέρας αὐτοῖς εἰς βάλαντον ζῆν, καὶ βασιλεὺς ὡς ἀπλησίως θρασυμένον, καὶ τὸν ἥλιον ἐλάττησεν, ἡμετέρας ὅτι τὴν ἐπὶ τέτοις ζωῶν ἐλαττησῆναι ὡς εἰς τὸν τόπον ἡμετέρας κτείναντες ἡμετέρας, οἱ μὲν δὲ ἡμετέρας ἔργα εἶχοντες, καὶ ὡς τῶν σφραγῆν τῶν μαρτυρῶν ἔποντες συμεώνης ἐπὶ παρρησίας αὐτοῖς ἀναεργεθῆναι, παρρησίας ἐπὶ τῷ θανάτῳ, καὶ ὡς ἀναεργεθῆναι, καὶ ὡς ἀναεργεθῆναι διελθῆναι καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρας γραφῶν πιστέμενος, ἡμετέρας ζωῆν μὲν ἀληθῶς εἶναι, τὸ ὡς ἀναεργεθῆναι τῆ δὲ διὰ δόξαν προσδοκῆσαι θεοῦ, ὁμοίως γενναίως θάνατον μετ' ἐπὶ πολὺ γὰρ ἡμετέρας ἐπὶ πολέμοισι, ἀναεργεθῆναι τεθνήσκουσαι τῶν γὰρ ἀφουκίον παντὶ κληρικῶν τῶν ἡμετέρας ταῦτα δὲ δινηκῆ ὄντα, ἐπὶ πᾶσιν ἀναεργεθῆναι ὁμοίως ἀπανήσκει, ἀλλ' ὡς ἀπὸς ἀναεργεθῆναι τῆς ἀναεργεθῆναι λόγον δώσασιν τῆς ἐπὶ τῷ θανάτῳ ὡς ἕκαστος δὲ ἐπὶ πᾶσι τῶν ἀναεργεθῆναι λήψεται, καὶ τῶν ἀναεργεθῆναι τῶν ἀναεργεθῆναι ὑφ' ἐξῆς μείζον δὲ πάντων ἐπὶ ἀναεργεθῆναι

καὶ μακαριώτατον, ὑπὲρ θεῶν ἐλέσθαι δο-
 θανῆν ταυῦτα συμπαύειν διεξιόντος, οἳ παι-
 δολοῦσα παρὰ κελευσιν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐν
 χεῖρ ἑσπῶν ἐλθεῖν, ἕκαστος ἐπαίων, παρὰ ὑ-
 μῶς παρὰ τὴν σφραγὶν ἐχώρησεν· ἐπεὶ δὲ τὸς
 ἐκατὸν δὴλθον ὁ δῆμιος, τελευτήσαντες καὶ ἀν-
 τὸν συμπαύειν ἐκλήθη, καὶ ἀβδερχαλαάν καὶ ἀν-
 ανιάν ἀμφοτέροι ἡγήρατοί· πρεσβύτε-
 ροῖ τῆς ὑπὸ ἀνθρον ἐκκλησίας, ἀμα αὐτῶς συνε-
 λήθησαν, καὶ ἐν δεσμοῖς ἦσαν.

A. esse ac beatissimum omnium, pro Deo
 mortem ultro oppetere. Dum hæc dis-
 fereret Symeones, singuli tanquam exer-
 citatorem in sacris certaminibus mo-
 mentem quo ingrediendum sit modo, at-
 tentis auribus audientes, alacriter ad cæ-
 dem pergebant. Postquam centum il-
 los interemisset carnifex, ultimo loco
 & Symeonem ipsum occidit, & cum il-
 lo Abdechalaam & Ananiam. Hi senes,
 Presbyteri Ecclesiæ quam regebat Sy-
 meones, ambo unâ cum illo capti & in
 vincula coniecti fuerant.

Κεφ. ια΄.

Ἱερίστικὴ τῶ πρώτου ἐν τοῖς τεχνίταις σαβάρη.

Τῆνικαὶτα δὲ περὶ οὗτος ὁ πάλαιον ἡγετῶν
 τῆ βασιλείας τεχνίτῶν, ἀποθνήσκων, ἰδὼν
 ανανιάν τρέμουσα ὡς ὑπὲρ πύξου ἐπὶ τὴν σφρα-
 γῶν, παρὰ βραχὺ ἐβη, ὡ γέρον μύθον τῶς
 ἰσχυρὰ μὲς σε, καὶ θάρρη· ἀντικα γὰρ ἴδεν
 χεῖρ τὸ φῶς· ἀμα δὲ τὸτο εἶπων, συνε-
 λήθη καὶ ὡς βασιλεῖα ἡγήθη ἢ χριστιανὸς
 ἵνα ὁμολογήσας, καθὼπ ἐλθὼν παρὰ σφρα-
 γῶν τῶ δόγματι· ἢ τῶ μαρτύρων παρὰ σφρα-
 γῶν τῶ βασιλεί, ὡς ἔδεν παρὰ ῥήσια-
 σάμεν, παρὰ ῥήσια καὶ ὡμῶτα τῶ τῶ ἀπο-
 θανῶν παρὰ ῥήσια· περὶ γὰρ τὸν τῶν οὐρα δια-
 ῥήσια ἀπὸ τὸν ἀνχίνα οἱ δῆμιος, τῆ δὲ ἀν-
 χίτῶν γλῶτταν ἐξέκλυσαν διαβολῆς δὲ π-
 ναὶ, θυγάτηρ αὐτῶ παρὰ τῶν ἰσχυρὰ συλλη-
 φήσας, ὡς ἀνέστη· ἢ δὲ ἐπιγρομῆ εἶτας,
 καὶ τὴν ἡμέραν ἢ τῶ μὲν παρὰ τῶς τῶ χεῖρ ἢ
 ἀντιμῆς ἐπέλεῖτο, τῆς δὲ ἐν νεκρῶν ἀνα-
 στασις ἢ πανήγυρις παρὰ σφραγῶν, ὡμῶ-
 τα ἰσχυρὰ παρὰ ῥήσια ἀνα παρὰ τῶν
 παρὰ τῶν γλῶτταν ἐφοῖτα, καὶ ἀδικήσας θάνα-
 τῶ τῶ ἰσχυρὰ χριστιανὸς εἶνα ὁμολοσοῦτων·
 πῶκα δὲ λέγεται ἰσχυρὰ κρείττονα πληθὺν
 χριστιανῶν, ὑπὸ ἰσχυρὰ ἀναρεθῶναι· οἱ τε
 γὰρ μαγῶν, καὶ πόλλας καὶ κώμας ἐπιμελῶς
 ἐθήσαν τῶς λαοθάνοντας· οἱ δὲ, καὶ ἀπο-
 μάτι μὲν ὡς ἀγῶνι· ἰσχυρὰ καὶ μελῶν,
 ὡς μὴ τῆσιν ἢ δόξα τὸν χεῖρ ὡς ἀναρεθῶν·
 ἀφῶ δὲ ἢ πάλαιον χριστιανῶν κτηνῶν,
 πλείστοι ἐν ἀλλοῖς τοῖς βασιλείοις ἀνέστη-
 σαν, καὶ ἀποθνήσκων, ἢ ἀμάλισα βασιλεῖ

B

CAP. XI.

De Pufice Prefecto artificum Saporis.

DUM hæc fierent, Pufices prefectus
 omnium regis fabricorum, ibidem
 stans, conspicatus Ananiam tremementem
 cum pararetur ad necem : paululum
 temporis, inquit, o senex, claude ocu-
 los tuos, & bono animo esto. Mox enim
 videbis lucem Christi. Quæ cum dixit-
 set, illico comprehensus, ad regem per-
 ducitur. Et cum se Christianum fassus
 fuisset, quoniam de Doctrina Christia-
 norum & de Martyribus liberius locutus
 erat regi, perinde quasi contra jus fas-
 que fiducia usus, novo quodam & cru-
 delissimo mortis genere jubetur occidi.
 Perfossa enim ejus cervice circa tend-
 nem, speculatores linguam ejus illac
 evulserunt. Eodem tempore filia quo-
 que ejus, virgo Deo consecrata, delati-
 one quorundam comprehensa interfici-
 tur. Sequentem autem anno, eo ipso
 die quo passionis quidem Christi me-
 moria celebrabatur, resurrectionis vero
 expectabatur festivitas, crudelissimum
 edictum Saporis per universam Persa-
 rum ditionem propositum est, quo cun-
 cti qui se Christianos confessi essent,
 mortis supplicio addicebantur. Quo
 quidem tempore ajunt innumetabilem
 Christianorum multitudinē gladio cæ-
 sam esse. Nam & Magi, per singulas ur-
 bes & vicos studiote investigabant eos
 qui se occultarent; & Christiani, nemine
 etiam ipsos ducente, ultro semetipsos
 prodebant, ne silentio suo Christum ne-
 gasse viderentur. Porro cum Christi ani-
 omnes absque ulla miseratione trucidaren-
 tur, multi in ipso palatio necati sunt,
 atque inter hos Azadas Eunuchus, regi
 M n m ij

longe charissimus. Quem cum Saporis A peremptum accepisset, incredibili dolore percussus est. Et hanc quidem generalem Christianorum eadem compressit: solos vero Christianae legis doctores interimi praecipit.

κεχαρισμένον ὃν ἐπέπεσε ἀποθανεῖν ἡ σαλευθεῖς ἐπὶ τοῦ ἐπιλυπτοῦ εἰς ἀγαθὸν καὶ τὴν δημόδη τῆν σοφίαν ἐστὶν μόνος ὁ τὸς κατὰ τὴν θεσηκίας ἀναρῶν προσέταξε.

CA P. XII.

Κεφ. ιβ΄.

De Tarbula Symeonis sorore, deque eius Martyrio.

Περὶ τῆς ταρβύλας τῆς ἀδελφῆς συμειῶν, ἣ τῆς μαρτυρίας αὐτῆς

PER idem tempus cum regina in morbum incidisset, Symeonis Episcopi soror nomine Tarbula, virgo devota comprehenditur, unā cum famula ipsius quae idem vitae genus sectabatur, & cum altera sorore quae post obitum viri nuptiis renuntiaverat, eandemque vivendi rationem erat amplexa. Captae sunt autem fraude ac delatione Judaeorum, qui eas accusaverant quod reginam maleficiis appetissent, ob Symeonis necem infensae. At regina, ut solent aegroti abominandis remediis aures accommodare, eam delationem veram esse credidit, praesertim cum à Judaeis profecta esset. Idem enim cum ipsis sentiebat, & Judaico ritu vivens, veraces illos ac sibi benevolos esse existimabat. Itaque Magi Tarbulam & reliquas duas corripientes, capitali supplicio addicunt, ferraque bifariam dissecant, patibulis suffixerunt: atque ad depellendum morbum, reginam per medium patibulorum transire iusserunt. Porro Tarbulam istam decoram admodum ac formosam fuisse perlubent: & quendam ex Magis ejus amore captum, missā ad eam pecuniā sollicitasse eam de stupro, & ipsi & sodalibus ipsius incolumitatem pollicitum, si morem ipsi gerere vellet. Illam vero obscenos sermones ne auditu quidem sustinentem, Magos quidem affecisse contumelia, eisque impudicitiam explorasse: ad mortem vero alacri animo properasse, mori potius optantem quam virginitatem prodere. Ceterum cum ex praecipito Saporis, sicut antea retulimus, reliquis omnibus praetermissis, soli sacerdotes ac Doctores Christianae legis comprehendendi cepissent, Magi & eorum principes regionem Perfarum circumcumbentes omni studio perquisitos Episcopos ac Presbyteros divexarunt, ac praecipue in partibus Adiabenorum. Haec Perfidis regio est, maxima ex parte à Christianis habitata.

ΚΑΤ' ὄνομα δὲ καιρῶν, νόσῳ ἀπεπρασμένης βασιλίδος, συλλαμβάνουσαν συμειῶν τὴν ἐπισκόπον ἀδελφὴν, ταρβύλα τὴν νομα, ἰεροῦ πατρὸς, συνειραπῶν τὴν αὐτὴν μετῆσθαι βίον, καὶ ἀδελφῆν ἡ ἀδελφὴν ἀνδρῶν, γάμον ἀπαγορευθῆσθαι καὶ οὐκ ἀγομένην ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἡ σύλληψις καὶ διαβολῆς τῶν ἰουδαίων, ἐπαλιωμένων ὡς μαμάκοις τῆ κραλῆσθις ἐπέβλευσαν, διατῶν μεῶν θάνατον μνησῶσαι ἡ βασιλίδος. καὶ γὰρ πρὸς τὸ νόσον τοῖς ἀπευκταῖς ὑπερτίω ἀχρῶν ὑπέλαβεν ἀληθῆ ἔσθαι τὴν ἐβόλην, καὶ μάλιστ' αὐτῶν ἰουδαίων γυναικῶν ἐπειτὰ αὐτῶν ἐφρονεῖ, καὶ ἰουδαίους ὡς ἑβραίων ἀνδρῶν ἡγεῖτο καὶ οὐκ αὐτῶν περὶ λαβῶν ὅτι οἱ μάγοι ταρβύλα καὶ τὰς τὰς, κατὰ δικαίωσιν αὐτῶν θάνατον καὶ τὴν νιδηχῆτεμένους, ἀνεσκολόπισαν, καὶ αὐτῶν τρεῖσι νόσον, δια μέρους τῆς σκολοπίου τῆς βασιλίδος παρελθῆν ἐπόμισαν ἰεροῦ ταρβύλα καὶ αὐτῶν, διπρεπῆ καὶ μάλα καλὴ τὸ εἶδος ἡγεῖτο ἰεροῦ αὐτῶν ὅτι αὐτῶν τῶν μάγων, καὶ αὐτῶν συνέσθαις λάβουσαν τῆσαν αὐτῆ καὶ ταῖς συνέσθαις τῆν ὅτι μὴ τῶν σελγῶν ἀκοῆς ἀναχομῆν, ὅτι συνέσθαι αὐτοῖς καὶ ἀκολασίαν ὁνδῶσαι αὐτῶν μὴ ὅτι μάλλον ἐλέαθ' ἀποθανεῖν ἢ τῆς παρῶν παρελθῆναι κατὰ τῶν ὅτι καὶ τῶν αὐτῶν αὐτῶν ἀξίως, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐν εἰρηλατῶν ἡγεῖται, μόνος ὁ συλλαμβάνουσ τῶν ἰεροῦ τῶν ὑφηγῆσθαι δόγμα ὅτι αὐτῶν ἡγεῖται, τὴν ἀρχιμάγοι ἀνά τῆν περὶ σῶν γλυτῶν ἡγεῖται, ὡς ἐκ ἀκέρχων τῶν ἐπισκόπων καὶ περὶ τῶν ἡγεῖται, μάλιστ' ὅτι τῆν διαδηνῶν χάρων ἡγεῖται, καὶ τῶν περὶ σῶν, ὡς ἐπὶ τῶν χριστιανῶν

Κεφ. η'.

CAPUT XIII.

Περί τῆς μαστουρίας τῶν ἀγίων ἀκτιφίμων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς.

De Martyrio sancti Acepſimæ & ſociorum eius.

ΥΠὸ ἧστου τὸν χρόνον καὶ ἀκτιφίμων τὸν
 ἐπίσκοπον σιμελάδου, καὶ πολλὰς τῶν
 ἐπ' αὐτὸν κληρικῶν ἐπιλογισαμένοι, τῇ
 ἀρχῇ ἔηγχευον ἠρεσθῆσαν τὰς ἄλλας
 ἀφίκαν, ἅς ἐστὶν αὐτῶν ἀφελόμενοι ἰακω-
 βου δέ τις πρεσβύτερος, ἐκοιμῆς εἰπέ τῷ ἀκτι-
 φίμῳ καὶ δεηθεὶς τῶν μάγων ὑπὸ τὸν αὐτὸν
 ἐγένετο δεσμὸν καὶ οἷα γυραλέως παρορμητικῶς
 ὑπηρεῖται καὶ ἅς συμφορὰς ἀπαπέκκιζεν
 ὡς ἐν τῷ, καὶ ἅς πληγὰς ἐθεράπευε μετ' ἐ-
 πὸν γὰρ τὴν συλλήψεως, ἰμάσιν ὡμοῖς χαλε-
 πῶς αὐτὸν ἐκασάνισαν οἱ μάγοι, βιαζόμενοι
 παρορμητικῶς τὸν ἥλιον ὡς ἡ σὺν ἅξῃ, πάλιν
 αὐτὸν ἐκ δεσμοῖς εἶχον κατ' ἐπένο ἡ καὶ ἔξ
 ἀφθαλας καὶ ἰακωβου πρεσβύτεροι, ἀζαδα-
 μετεῖ, ἀδελφὸς δὲ ἀκόνοι, διαδόγμα δεσ-
 μῶν ἡλιον ὡκεν, χαλεπῶτα ὑπὸ τῶν μά-
 γων μασινωθέντες χρόνε ἡ πολλὰ παρελ-
 θούσιν, ἐκονώσατο πρὸς αὐτῶν τῷ βασιλεῖ ὁ
 μέγας ἀρχιμὰς καὶ ἐπίθεται ὡς βέλε-
 ρα μωρήσατο αὐτὸς, εἰ μὴ τὸν ἥλιον παρορ-
 μητικῶς, δὴ λην τοῖς ἐκ δεσμῶν ἡλιον ἐποίη-
 σατο τὸν ἀδελφὸν πρὸς ἅξῃ ὡς ἡ ἀναφανδὸν
 ἀπεκρίνατο, μὴ ποῖς σφὰς παρορμητικῶς γενέσθῃ
 τῷ χρεῖσθ, μὴ τὸν ἥλιον παρορμητικῶς, ἀφει-
 δὲ αὐτὸς ἐκασάνισε καὶ ἀκτιφίμῳ μὴ ἐν
 τῷ ἔδογμα ὁμολογίας ἀνδρείως δια-
 μίας, ἐτελθῆσθε πρὸς τῷ ἔξ ἀερμίας
 ἀπὸ πρῶτος ὁμῶν, τὸ λειψανὸν αὐτῶν λά-
 βαν ἀπομῶν, ἐθαψαν οἱ ἄλλοι, καὶ περ
 ἐπὶ τὸν μασινωθέντες, παρορμητικῶς ἐζων καὶ μὴ
 μὴ ἀμῶν τὴν γνώμης, πάλιν ἐκ δεσμοῖς ἐγένε-
 τῶν ἐν αὐτοῖς ἡ καὶ ἀφθαλας, ὡς ἐν τῷ
 τυπῶν τῶν ἡλιον, ὑπὸ τῶν ἀγῶν ἐλκωσθε
 ἀπὸ τῶν ὡμῶν διασπαδῆ τὰς βραχίονας, ἐ-
 νεκρῶν ὡμῶν καὶ ἡωρημένας τὰς χεῖρας ἐφερε,
 ὡς ἄλλας τῶν σῶμα πάντῃ τῷ τρωφῆν παρορ-
 μῶν ἐπιταυτῆς τῆς ἡγεμονίας, μαρτυρία
 τῶν βίῃ παρορμητικῶν, πρεσβυτέρων τε καὶ διακό-
 νων, καὶ μοναχῶν καὶ ἱερῶν παρθένων, καὶ τῶν ἄλ-
 λων πρὸς τὰς ἐκκλησίας ὑπηρετῶν ἐκασάνισε
 τὸ δόγμα διακρίμενων, πλήθους ἀναεὶ μῆλον

Subidem tempus Acepſimam Epi-
 scopum, multosque ex eius clericis
 corruerunt. Postea tamen deliberatio-
 ne habita, ipsum Antistitem cepisse con-
 tenti, reliquos ablatis eorum facultati-
 bus dimiserunt. Jacobus autem quidam
 Presbyter sua sponte Acepſimam secu-
 tus est. Cumque impetrasset à Magis ut
 cum ipso pariter in vinculis verſaretur,
 ipsi utpote seni alacriter ministrabat, e-
 jusque ærumnas subleuabat prout poterat,
 & vulneribus medicinam adhibebat.
 Nam paulo post quam captus fuisset,
 Magi lotis crudis eum verberauerant,
 Solem adorare cogentes. Sed cum id
 facere recuſasset, rursus eum in vincula
 coniecerant. Peridem tempus Aithalas
 quoque & Jacobus Presbyteri; & Aza-
 danes atque Abdiſus Diaconi, ob do-
 ctrinam Christi à Magis crudeliſſime fla-
 gris caſi, in custodia detinebantur. Post
 longum autem temporis spatium, sum-
 mus princeps Magorum de illis regem
 conſuluit. Cumque liberam accepisset
 poteſtatem, eos pro arbitratu ſuo puni-
 endi niſi Solem adoraviſſent, mandatum
 Saporis iis qui in carcere tenebantur, ſi-
 gnificat. Qui cum diſerte reſpondiſſent,
 nunquam ſe Christum prodituros, nec
 Solem adoraturos eſſe, crudeliſſime eos
 torſit. Et Acepſimas quidem in confeſ-
 ſione fidei fortiter perſeuerans, mortem
 oppetiit. Cujus reliquias quidam ex Ar-
 menia qui obſides erant apud Perſas,
 clanculo auferentes, ſepulturæ manda-
 runt. Reliqui vero, quamvis non mi-
 nus acerbè flagris caſi eſſent, præter
 omnium opinionem in vita manſerunt;
 & cum priſtinam ſententiam non mū-
 tarent, iterum contruſi ſunt in vincu-
 la. Inter hos fuit etiam Aithalas, qui
 cum inter verberandum diſtenderet-
 ur, præ nimia extenſione brachia ei ab
 humeris diuulſa ſunt: manusque mor-
 tuas ac pendulas deinceps circumtu-
 lit, ita ut alii cibos ori illius admove-
 verent. Sub eodem principatu, innu-
 merabilis multitudo Presbyterorum,
 Diaconorum, Monachorum & ſacra-
 rum virginum, & aliorum qui in Ec-
 cleſiis miniſtrabant & pro doctrina fidei
 laborabant, martyrio conſummata eſt.

M m m iij

Episcopi vero quos quidem accepi, A
 Barbalsymes, Paulus, Gaddiabes, Sabinus, Marcas, Mocius, Joannes, Hormisda, Papas, Jacobus, Romas, Maares, Agas, Bochres, Abdas, Abdielus, Joannes & Abramius, Agdelas, Sapores, Isaac & Daufas : qui quidem captivus a Persis abductus fuerat ex loco quodam qui Zabdzus dicitur : tunc temporis vero pro fidei Doctrina occisus est unâ cum Mareabde Chorepiscopo, & clericis suis ducentis circiter & quinquaginta, qui unâ cum illo capti fuerant a Persis.

CAPUT XIV.

De Millis Episcopi Martyrio, deque ejus conversatione : & ut Sapores sedecim millia virorum nobilium in Perside Martyrio sustulit, præter alios obscura sortis homines.

Sub idem tempus Milles quoque Martyrio perfunctus est. Hic initio quidem apud Perlas militaverat : postea vero relicta militia, Apostolicam vivendi rationem amulatus est. Cum autem Persicæ ejusdam civitatis ordinatus esset Episcopus, multa sæpenumero passus esse dicitur, & verbera tractusque membrorum sustinuisse. Sed cum nemini illic persuadere potuisset ut Christianus fieret, moleste id ferens, malum imprecatus est civitati, & aliò migravit. Nec multo post, cum Primores illius urbis in regem deliquissent, immisus in eos exercitus cum trecentis elephantis, urbem eorum subvertit, & aratrum solo impingens, velut in arvo sementem fecit. Milles verò peram duntaxat gestans, in qua sacrum Evangeliorum codicem reconditum habebat, Hierosolymam orationis causâ profectus est : atque inde in Ægyptum perrexit, ut Monachos ibi degentes videret. Quanta potro iste vir & quam admiranda opera perpetrasse memoretur, testes sunt Syri, qui ejus vitam & actus literis prodiderunt. Mihi vero satis esse arbitrator, hæc de illo, deque iis qui regnante Sapore martyrium in Perside perpessi sunt, impræsentiarum commemorasse. Vix enim ullus omnia quæ illis contigerunt, possit recensere ; quinam scilicet & unde fuerint, & quomodo Martyrium consummaverint, & que suppliciorum genera toleraverint. Quippe hujusmodi cruciatuum innume-

ἐπίσκοποι ὧν ἐπιτύχουν, βαρβαρίων, καὶ
 παύλῳ, καὶ γαδδιᾶβης καὶ καβίνου, καὶ μαρκῶν
 καὶ μωκίου, καὶ ἰωάννου, ὁρμισδά, παπάσσης,
 καὶ ἰακώβῳ, καὶ ρώμας καὶ μαάρας, καὶ ἀγάς καὶ
 βόχρης, καὶ ἀδάς καὶ ἀδιστῆς, ἰσαάκ, ἰσαάκ
 καὶ ἀεράμι καὶ ἀγδελᾶς, καὶ σαβόρος καὶ
 ἰσαάκ καὶ δαύσας, ὅς ἀιχμαλωτῶν ἦν γένε
 μεν ὑπὸ περσῶν ἀπὸ ζαβδᾶς χωρὶς ἄλλων
 πρὸς ἀγορδομένη· Κατ' ἐκείνο ἰκαρῶν ἦν
 τὴ δόγματι τέθηκεν, ἀμα μασσαῶν ἡ
 ρητισκόπων, καὶ κληρικοῖς τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἀμ
 φιδιακοσίοις πενήκοντα, οἱ ὅσοι περσῶν ἀι
 χμαλωτοὶ συνελήθησαν.

Κεφ. ιδ'.

Περὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἐπισκόπου μίλλου, καὶ τῆς πολιτείας αὐτοῦ
 καὶ ὅτι σαβόρος μύρις ἑξακτοντῶν ἐπισκόπων ἐπέσειπεν ἐν
 ἰμαρτίῳ ἐν αὐτῷ τῶν ἀσχημῶν ἀνθρώπων.

Υπὸ τὸν τὸν χρόνον, καὶ μίλλου ἐμαρτυ
 σεν ὅς τὰ μὴν πρῶτα ὅσα περσῶν ἐστὶν
 τὸ βέλο· μὴ ἴαυτα καλιπῶν τῆν ἐραῖαν
 τὴν ἀποσολικὴν πολιτείαν ἐξήλωσε, ἡγεῖται
 πόλεως περσικῆς ἐπίσκοποι καὶ χερσὶν ὄντων
 πολλὰ πολλὰ κίς παθεῖν, καὶ πληγὰς ὑπομ
 ναι ἐέλκυσμας ὡς ἡ δὲ ἄνα ἐπίσει χερσὶν
 σαι, χαλεπῶς ἐνεγκῶν, ἐπηρεάσθη τὴν πόλιν
 καὶ ἀνηχώρησε μετ' ἐπολύ ἡ τῶν ἐν τῷ ἐπε
 τδολῶν ἑξαμαρτοῦν εἰς βασιλίαν, ὅσα
 ἡρομένη ἐραλία μὴ τριακοσίαν ἐλάττωται
 τὴν πόλιν καλῶς ἐρεψαν, καὶ οἷα ἀφῆσαν, γὰρ
 γήσαντες ἐσπῆσαν μίλλου ἡ μόνου πῆραν
 φερόμεν, ἐν ἡ τὴν ἐραλίαν ἐβλόντων διαγ
 λίων εἶχεν, εἰς ἰεροσόλυμα ἀπῆλθεν ὁ ἐπί
 σκοπος καὶ αἰθῆν εἰς αἰγυπτον ἐπὶ τῶν αὐτῶν
 μοναχῶν οἷον ἡ τὸν τὸν ἀνδρα παρῶν
 καὶ δεσπεσίαν ἔργων δημιουργῶν ἡγεῖται παρ
 λήφασμεν, μαρτυροῦσι σὺν τῶν παίδων, οἱ
 αὐτῶν πρῶτος καὶ τὸν βίον ἀνεγείψαντες
 δὲ δεχέιν ἡγοῦμαι ταῦτα τῶν αὐτῶν
 διεξελθεῖν, καὶ τῶν ἐν περσίδι μαρτυροῦ
 ταν ἐπὶ τῷ σαβόρος βασιλείας ἐβλήθη ἡ
 ἀπαντὰ ὑπ' αὐτοῖς γεσημένα ἀπαμειβ
 σαι, τίνες τῆσαν καὶ πόθεν ἢ πῶς τίλοι
 τυεῖαν ἐπέλεσαν, καὶ ποίας τιμασίας
 μέων παντοδαποῦ γῆτων τοῦτων τῶν

ἄρα πέρσαις εἰς ὠμότηα φιλοπιεμένων
 ὡς αὖ δὲ συλληθῶν εἰπεῖν, λέγεται τῶν ὅτε
 μαρτύρων τὰς ὀνομασί φερεσθῆναι ἀνδρας τὲ
 καὶ γυναῖκας, εἴηαι εἰς μυρίας ἑξακχιλίαις
 τῶν δὲ ἐκ τῶν τέτων πληθύν, κρείττω δὲ θυμῶ,
 καὶ διατετο ἐργῶδες φανύσασιν ἀλλῶν προσ-
 ηγορίας ἀπαριθμήσασιν, πέρσαις τὲ καὶ
 σύροις, καὶ τοῖς ἀνα τῶν ἑδεσαν οἰκίσιν, οἱ
 πολλῶν τετο ὀημέλῶν ἐποίησαντο.

Arabiles species ad summam crudelita-
 tem excogitatae sunt à Persis. Verum
 ut summam dicam, cunctos ejus tem-
 poris Martyres tam viros quam mulie-
 res, quorum nomina recoluntur, sede-
 cies mille numero fuisse perhibent: Re-
 liquæ vero multitudinis ne numerum
 quidem iniri posse; atque idcirco diffi-
 cile admodum visum esse Persis, Syris
 atque Edesenis qui hac in re plurimum
 studii atque operæ posuerunt, horum
 nomina percensere.

Κεφ. 16.

B CAPUT XV.

ὅπως ὁ κωνσταντῖνος γράφει σαβῶν παύσαι καλαζεῖν
 χειριστῶς.

Quomodo Constantinus ad Saporem scripsit, ut
 Christianos punire desineret.

Ἐπειδὴ ἄρα πολεμῆσαι τὰς ἐν περσίδι
 χειριστῶς ἐγγὺ κωνσταντῖνος ὁ ῥωμαίων
 βασιλεὺς, ἠγάλλε τε καὶ σφόδρα ἐδυσφόρη-
 καὶ βοήθειαν αὐτοῖς ἀπεδίδων, ἠπρόεθ' ὅτι ποιή-
 σαι, ὡς αὖ καὶ αὐτοὶ βεδοῦναι διαγκῶν καὶ
 συμῶν κατ' ἐκείνο καιρῶ πρὸς ἐξῆς παρ' αὐ-
 τῶν ἐδιδῶν τὰς περσῶν βασιλέως, ἐπινύσας
 τοῖς αἰτεσθῆναι, (ὁ καὶ) γνώμην πρὸς ἑαυτὸν
 ἀπέπεμψεν· δικαίον δὲ ὅτε νομίσας, πα-
 ρεσθῆναι σαβῶν τὰς ἐν περσίδι χειριστῶς,
 ἠγάλλε πρὸς αὐτὸν, μεγίστην καὶ ἀνάγκη-
 πῶν αἰετὸν ὁμολογῶν ἔξεν, εἰ φιλόθεω-
 πῶν γυνοῦσθαι τὰς αὐτὸν τὸ δόγμα τῶν
 χριστιανῶν θαυμάζοντας· ἐπεὶ καὶ τὰ τρέπον,
 φησι, τῆς θεοσεβείας ἐδὲν ἐγκαλεῖσθαι, εἰ γε
 μῶν δὲ χαίρει ἀνεμάλοισι πρὸς ἰκεσίαν θεῶ
 ἀεὶ αὐτῶν φίλον αἱμάτων χύ-
 σαι μῶν ὅ χαίρει ψυχῆ καθαρά, πρὸς
 δὲ αὐτῶν καὶ ἀσέβειαν ὀρώσθαι ὡς τε καὶ ἐπαι-
 νῶν χεῖρῶν τὰς ὡς πισθῶναι· ἐπεὶ αὖ τὸ
 αὐτὸ δόγμα προνοίας, ἰλεῶν καὶ αὐτὸ ἔξεν τὸ
 εἶναι ὑπὸ νεῖτο, τεκμηρίοις χρώμενος τοῖς
 εὐαγγελιστῶν καὶ αὐτῶν συμβεβηκόσιν· αὐτὸς
 μὲν γὰρ δια τῶν εἰς χεῖρῶν πίσειν συμμάχων
 χρώμενος τῶν θεῶν ῥοπή, ἐκ τῶν πρὸς δύσιν
 ὡς αὐτῶν δόξασθαι, τῶν πάσαν ῥωμαίων οἰ-
 κημῶν ὑφ' ἑαυτὸν ἐποίησασθαι καὶ πολλὰς
 πολέμους κατὰ τῶν, πρὸς ἀλλοφύλους
 καὶ τὰς ὅτε τυραννῶν μαχόμενος· καὶ μὴ

Porro Imperator Constantinus, cum
 Christianos in Perside ad hunc mo-
 dum hostiliter vexari didicisset, magno
 dolore doluit, eamque rem permolestè
 tulit. Studens autem eis opitulari, am-
 bigebat quid sibi agendum esset, quo il-
 li secure vitam degerent. Forte accidit
 ut eodem tempore legati regis Persa-
 rum ad ipsum accederent. Quibus
 cum ea quæ postulaverant annuisset,
 rebus ex animi sententia confectis eos
 dimisit. Opportunum igitur sibi tem-
 pus oblatum ratus, Christianos in Persi-
 de degentes commendandi Saporì, li-
 teras ad eum scripsit, quibus profiteba-
 tur, ingentem se & immortalem gra-
 tiam ei habiturum, si humanum se erga
 illos præberet, qui Christianæ legis do-
 ctrinam in ditione ejus amplectebantur.
 Etenim, inquit, in religionis ipsius ritu
 nihil est quod possit reprehendi. Solis
 siquidem precibus incruentis contenti
 sunt ad placandum Deum. Neque enim
 ille sanguinis effusione gaudet: sed sola
 mente pura delectatur, quæ ad virtutem
 pietatemque contendit. Quocirca me-
 rito laudandi sunt, qui ita credunt. De-
 inde vero Deum ei propitium fore pol-
 licetur, si huic religioni prospexerit; ad
 hujus rei probationem afferrens ea, quæ
 tum Valeriano, tum sibi metipso conti-
 gissent. Nam ipse quidem propter fi-
 dem Christi divino fultus auxilio, ab
 Occidentali Oceano exorsus, univer-
 sum orbem Romanum in potestatem
 suam redegit: & multa bella tum adver-
 sus exteros, tum adversus illorum tem-
 porum tyrannos feliciter confecit. Nec

tamen victimis opus habuit aut divina A
tionibus: sed crucis signum quod exerci-
tium ipsius præcedebat, & pura à san-
guine omniq; inquinamento precatio,
ipsi ad victoriam suffecit. Valerianus
autem, quamdiu quidem ab Ecclesiis
vexandis abstinuit, imperium feliciter
administavit. Verum ubi Christianos
persequi instituit,urgens eum atque im-
pellens Dei vindicta, Persis subjecit. A
quibus captus, miserando mortis gene-
re interiit. His literis ad Saporem scri-
ptis, persuadere ei conatus est Constanti-
nus, ut Christianos benevole amplecte-
retur. Omnium enim ubique Chri-
stianorum maximam curam gerebat,
non Romanorum modo, verum etiam
exterorum.

Α δὲ ἐν θῆναι σφαγίων ἢ μαλιέων πῶν σὺν
ἀποχρησάσιν αὐτὰ εἰς νίκην τὸ τὸ σαυρὲ σὺν
βολον, τῶν οἰκείων στρατιωμάτων ἀποχρη-
σάσιν, καὶ διχῶν κατὰ τὸν αἵματων καὶ
πρὸς ὃν ἑαλεριανὸς, ἐφ' ὅσον σὺν ἑαλεριανῶν
τῶν ἐκκλησίας, διημερῶν διέλεγε τὸν ἀρχιε-
πὸν ἐπὶ τῷ διωμῶν ἐγειρῆν ἐβλάσασα καὶ τῶν γυ-
σανῶν, θεῖα μὴ εἰς ἐλάσασα αὐτὸν τὸ πρὸς
σας ἐποίησε παρ' ὧν αἰχμαλώτων λησθέντων
ἐλευσινῶς τὸν βίον κατέπαυσε τοιαῦτα
ἑώρα γράψας καὶ τῶν ἀντιπάλων, ἐπειροῦσεν
αὐτὸν δινοῦσιν τῇ θρησκείᾳ πλείστην ἐξουσίαν
καθ' ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν παλαιῶν χριστιανῶν, καὶ
μαρτύρων καὶ ἀλλοφύλων.

CAPUT XVI.

Κεφ. 15.

Quomodo Eusebius & Theognius Ariani libello
dato professi se consentire Synodo Nicæna,
suas sedes recuperarunt.

* Ὅτι οἱ πρὸς ἄρειον βιβλίον δόντες συμπεροῦν τῷ ἐπιπέδῳ
δὲ τῶν οἰκείων θρόνων ἀπὸ τῶν ἐπιπέδων καὶ
διοικήσας.

NON multo post Synodum Nicæ-
nam Arius ab exilio revocatus est:
adhuc tamen prohibitus ne Alexan-
driam ingrederetur. Postea vero omni
ope ac studio laboravit ut in Ægyptum
rediret, sicuti suo loco dicitur. Ali-
quanto post Eusebius Nicomedien-
sis Episcopus pulso Amphione qui in ejus
locum fuerat ordinatus, & Theognius
Nicænus ejecto similiter Chresto, se-
des suas recuperarunt. Revocati sunt
autem post libellum penitentiae, oblatum
Episcopis, cujus hæc sunt verba.
Nos quidem à pietate vestra dudum in-
dictâ causâ condemnati, judicium san-
ctitatis vestræ placide & cum silentio
fere debuimus. Sed quoniam absur-
dum est, argumentum calumniæ ad
versus semetipsum silentio suo præbe-
re, idcirco significamus vobis, nos &
in fide unânimes conspirasse, & no-
tione consubstantialis diligenter exa-
minata, omni studio in pacem incu-
buisse, nullam unquam hæresin le-
cutos. Cumque ob securitatem &
tranquillitatem Ecclesiarum ea sugges-
sissimus quæ nobis in mentem venie-
bant, & eos quibus à nobis satisfieri
oportebat, confirmassimus, fidei qui-
dem subscripsisse; anathematismo vero
noluisse subscribere: non quod fidem
reprehenderemus, sed quia minime cre-

Οὐ πολλῶν ἡμερῶν τῆς ἐν νικαίᾳ συν-
δου, ἀρῆσιν ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν ἀπαγο-
ρευμένων, ἀνεκλήθη ἀλεξανδρείας ὅτι ἐπι-
βαίνην κεκώλυτο ἀμέλει τῶν ὑπεροπῆς ἀρ-
πίων αὐτῶν κατὰ τὸν ἑαυτοῦ δόξαν, ὡς ἐν κατὰ
λελέξειαι σὺν εἰς μακρῶν δὲ τῶν αὐτῶν ἐκ-
κλησίας ἀπέλασον, δις εἰς τὸν τε οἰκονομῶν
ἀμφίονα τὸν αὐτὸν αὐτῶν χρεώσθησαν ἐπὶ τῶν
λων, καὶ θεογνῶν ὅτι οἱ νικαίας χρεώσθησαν ἀνεκ-
θήσαν ἡμετανοίας βιβλίον ἀδελφῶν ἐπι-
σκόποις διδόντες Ἡδη μὴν κατὰ τὴν ἀφῶν
τῶν παρὰ κείσεως τῶν τῆς διλαθείας ὑμῶν
ἀφῶν σιωπῶν τὰ κεκρυμμένα παρὰ τὴν
διλαθείας ὑμῶν ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀτοπίαν, καὶ
ἐαυτῶν διδόνων τῶν συκοφαντίων τῶν ἀπὸ
δῆξιν τῆ σιωπῆς, τὰ τε ἐνεκεν ἀναφέρομεν
ἡμεῖς καὶ τῶ πῖσει συνεδράμομεν, καὶ τῶν
νοίαν ἐξέτασαν ἐπὶ τῶν ὁμοσιῶν, ὅσοι ἐρο-
μεθα τὸ εἰρήνης, μηδ' αὐτῶν τῶν αἰρέσεων
κολοβήσαντες ἡπομνήσαντες ὅτι ἐπὶ τῶν
ἀσφαλείᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ὅσα τὸν λογισμὸν
ἡμῶν ὑπέτρεχε, καὶ πληροφρονησάντες, καὶ τῶν
προφρονησάντες τῶν δι' ἡμῶν πεποιθῆναι ἀφῶν
λοντας, ἡποσημνήσαμεν τῶν πῖσει τῶν
ἀναθεματισμῶν ἐχ' ὑπεγράψαμεν, ἐχ' ἡμῶν
τὸ πῖσεως κατηγορησάντες, ἀλλ' ὡς ἀπιστοῦν
ταῦτα

τοῦτον εἶναι τὸν κληρονομηθέντα, ἐν τῇ ἰδίᾳ
 παρὸς ἡμᾶς παρ' αὐτῆς διὰ τε Ἐπιστολῶν καὶ
 τῶν εἰς πρόσωπον διαλέξεων πεπληροφρη-
 μένοι μὴ τοῦτον εἶναι εἰς ἐπίσημον ἢ ἀγία
 ἡμῶν σύνοδον, ὅσα ἀντιλείποντες, ἀλλὰ συν-
 πνεύμονι τοῖς παρ' ἡμῶν ἡκειωμένοις, καὶ
 διὰ τῆς γραμμάτου πληροφροσύνης τῆς
 συγκατάθεσιν ἐπὶ τῶν ἔξοχων βαρέως φέ-
 ροις, ἀλλὰ τῶν ὑπονοούντων αἰρέσεως ἀπο-
 δεικνύοντες εἰς τὴν κατὰξιώσιν νῦν γενεῖς
 πρόσωπον ἐπαναλαβῆν ἡμᾶς, ἐξελθεῖν ἐκ ἀπα-
 στυμύνης, ἀκολουθεῖν τοῖς παρ' ἡμῶν
 κειμενίοις καὶ ὅτε αὐτὸν τὸν ἐπὶ τέτοις
 ἐναγόμενον ἔδοξεν ἡμῶν τῇ διλαθείᾳ φι-
 λανθρωπίᾳ, καὶ ἀνακαλέσασθαι ἀποπῶν
 ὅτι πρὸς κένετον εἶναι ὑποδύναμις ἀνακληθῆναι,
 καὶ ἀπολογισαμένους ἐφ' οἷς διεβάλλετο ἡμᾶς
 ἐπισημῶν καθ' ἑαυτῶν ἐν δόξῃ τὸν ἐλεγχόν
 κατὰξιώσασθαι ἐν, ὡς ἀρμόζει τῇ φιλοφροσύνῃ
 ἡμῶν διλαθείᾳ, καὶ τὸν θεοφιλέστατον βασι-
 λέα ὑπομνήσασθαι, καὶ δέησας ἡμῶν ἐγχεῖσθαι,
 καὶ θάψον βασιλεύσασθαι ὑμῶν ἀρμόζοντα
 ἐφ' ἡμῶν ὡς ἐμὴν αὐτοῖς δισέβειός τε καὶ θεό-
 γνητον μελεμελήθησαν, καὶ ἵας αὐτῶν ἐκκλη-
 σίας ἀπελάθον.

A debamus, illum qui accusatus fuerat
 ejusmodi esse; cum partim ex iis quæ ad
 nos per literas scripterat, partim ex ejus
 sermonibus in conspectu nostro habitis
 compertum haberemus, illum talem
 non esse. Quod si sanctissimo Concilio
 vestro satisfactum est, non repugnantes,
 sed consentientes iis quæ à vobis decre-
 ta sunt, etiam hoc libello consensum no-
 strum confirmamus; non quidem tædio
 exilii, sed ut suspicionem vitemus hæ-
 reseos. Nam si in conspectu vestrum
 nos venire patiemini, invenietis nos in
 omnibus concordēs, & decretis vestris
 mordicus inhaerentes: quando & cum
 ipsum qui ob ista accusabatur, placuit
 reverentiæ vestræ humaniter tractare,
 & ab exilio revocare. Porro absurdum
 fuerit, cum is qui reus esse videbatur,
 revocatus sit, seque de illis quæ ipsi ob-
 jiciebantur, purgaverit; nos silere, &
 argumentum adversus nosmetipsos ul-
 tro suppeditare. Vos ergo, sicut reve-
 rentiam vestram Christi amantissimam
 decet, Imperatorem Deo charissimum
 admonere dignemini, eique preces no-
 stras offerre, & in nostra causa, ea quæ
 vobis congruunt maturè decernere.
 C Hoc igitur modo Eusebius & Theo-
 gnus penitentiam egerunt, & Ecclesias
 suas recuperarunt.

Κεφ. ιζ.

CAPUT XVII.

Ὅτι τὸ ἀλεξάνδρου τελειώσαντος ἀλεξάνδρου, ἀθανάσιος
 ἐπιστολῆς ἐκείνου λαμβάνει τὸν θρόνον καὶ διήκοντες αὐτῷ
 τὸν εἰς αὐτὸν αὐτῶν, ὅτι αὐτοὶ ἰδαντὸν ἦν ἱερέως καὶ
 φιλέμενον τὸν μεγαλοῦ ἀντιπίπ.

Uti mortuo Alexandro Alexandria Episcopo,
 Athanasius ejus hortatu Episcopatum suscepit.
 Narratio de eodem Athanasio dum adhuc puer
 esset: quod sacerdos fuerit à semetipso edoctus,
 & quod carus fuerit Antonio.

Ὅτι δὲ τῶν τὸν χρόνον, μέλλων τὸν
 ἑὸν μετὰλλοσεῖν ἀλεξάνδρου ἀλε-
 ξάνδρου ἐπίσκοπον, διάδοχον αὐτῆς κα-
 τὰ τὸν ἀθανάσιον, θείαις παροτρύσεσιν, ὡς
 ἴσμεν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγόντων ἡμῶν ἐπὶ
 τὸν ἀθανάσιον φασὶν ἀποφυεῖν πρὸς ἀθή-
 ναι, καὶ ἀκούσασθαι βασιλέως πρὸς ἀλεξάνδρου,
 ἡμῶν ἐπισκοπὴν ὑποδέξασθαι καὶ μαρτυρεῖ ἀπο-
 λλιναίου ὁ σὺς ὡς λέγων ὅσα ὀκνῶ καὶ
 μὴ ταῦτα παλαιμῶν ἢ δυσέβειαν ἀλλὰ πρῶ-
 του ἡμῶν ἐπὶ τὸν μακρόν διδάσκαλον τῶν
 ἀδελφῶν ἀπὸ τῆς καὶ ὅσα παρὰ τὴν συνηγο-
 ρίαν, ὡς παλαιαῖς ἐπέτα καὶ ἐπὶ αὐτὸν,
 ὡς ἡκεῖ ἐπὶ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς διαδοχῶν,
 πολλῶν ἀποφυγῆς χερσάμενον καὶ θεόν

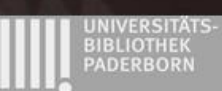
SUB idem tempus Alexander Episco-
 pus Alexandria, cum ex hac vita
 migraturus esset, Athanasium successo-
 rem reliquit: divinis ut equidem arbi-
 trator jussionibus ad eum designandum
 impulsus. Etenim Athanasius ipse fu-
 gam paravisse dicitur, & per vim ab
 Alexandro coactus esse ut Sacerdotium
 susciperet. Cujus rei testis est Apollina-
 rius Syrus, ita dicens. Post hæc vero
 impietas bellum inferre non cessat. Sed
 primum quidem contra beatum hujus
 viri doctorem armatur: & hic tanquam
 filius patri adjutor aderat. Deinde vero
 contra hunc ipsum, tunc cum ad Epi-
 scopatus successionem venit, fuga qui-
 dem diu multumque usus: Dei autem
 N n n

auxilio repertus , quemadmodum & A
beato viro qui Episcopatum ei tradidit,
divinis indiciis pramonstratum fuerat,
non alium quam hunc successorem
ipsius fore. Nam cum is ex hac vita vo-
cicaretur, & jam morti vicinus esset, Atha-
nasium absentem nominatum vocare
cepit. Et cum alter ejusdem nominis
qui illic aderat , vocanti respondisset;
ilte quidem nihil dixit , quippe quem
non vocabat. Rursus vero vocare per-
sistit. Cumque id sepius fieret, is qui-
dem qui aderat silentio transmitteba-
tur ; designabatur vero is qui aberat.
Quin & Prophetico spiritu beatus Ale-
xander ita locutus est : Effugisse te cre-
dis, Athanasi. Non effugies ; signifi-
cans scilicet eum ad certamen vocari.
Et Apollinarius quidem de Athanasio
ista scribit. Ariani vero asserunt, mor-
tuo Alexandro, tam eos qui ipsi, quam
eos qui Melitio adhaerebant , inter se
communicasse : congregatosque ex
Thebaide & ex universa Aegypto quin-
quaginta quatuor Episcopos , dato sibi
invicem jurejurando statuisse , ut com-
muni suffragio eligeretur is qui Alexan-
drinam Ecclesiam administraturus es-
set : sed septem Episcopos ex eorum
numero , violato jurejurando , prater
reliquotum omnium voluntatem clam
ordinasse Athanasium : eaque de causa
multos tum ex plebe , tum ex clericis
Aegypti, communionem ejus refugisse.
Ego vero, hunc virum non absque Dei
nutu ad Sacerdotium pervenisse existi-
mo, utpote eloquentia simul & intelli-
gentia pollentem , & ad resistendum
infidiis adversariorum idoneum : cu-
jusmodi virum illa praecipue tempo-
rarequirebant. Fuit certe ad concio-
nes Ecclesiasticas , & ad Sacerdotii
munus obeundum aptissimus , & ab ine-
unte aetate in hujusmodi rebus *αὐτοδύ-
δακτος*, ut ita dicam, apparuit. Denique
adhuc impuberi istud ei accidisse fertur.
Publicum ac solenne festum ingenti
pompa quotannis celebrant Alexandri-
ni, eo die quo Petrus ipsorum olim Epi-
scopus Martyrium consummavit. Hunc
igitur diem festum aliquando celebrans
Alexander, qui tunc ipsorum erat Epi-
scopus , peractis missarum solennibus,
expectabat eos qui una cum ipso pran-
suri erant. Cumque solus esset, oculos
convertit ad mare. Illic visis eminus
pueris, qui in litore ludentes, Episcopi

ὅτι ἀνευρεθεὶς, ὡς καὶ τῶν μακαρίων ἀδελφῶν
τῶν ἐπισκοπῶν ἐγχεύσαντι προδεδωκότων
θείας δηλώσεις, ἔχ' ἕτερον ἐσώσθη τὸ
διάδοχον ἢ τῶν ἐκαλείτο μὴ ὅτι ἐκ τῆς
βίβης ἢ δὴ ὅτι πρὸς ἀπαλλαγὴν τυγχάνουσαν
ἀθανάσιον ὀνομασὶ μὴ παρόντα ἐκαλεῖται καὶ
ὡς ὁ παρὼν ὀμῶν μὴ ὑπήκουε τῆ κλησῆ
πρὸς μὴ τῶν ἀπεισιώπα, ὡς ἐπίστο
καλῶν. αὐτῶν δὲ ἐχεῖτο τῆ κλησῆ καὶ ἐ-
ταυτο πολλὰ κίς ἐγένετο, ἀπεισιώπατο μὴ
παρὼν. ἐδηλώτο δὲ ὁ μὴ παρὼν καὶ πρὸς
Φητικῶς ἐλεγεν ὁ μακαρίων ἀλέξανδρον
Β. ἀθανάσιε νομίζεις ἐπιτεφυγῆσαι ὅσα καὶ
φοβῆ ὅτι δηλῶν ὡς πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐκαλεῖται
το ταῦτα μὴ ἀπολλυμένῳ γράφει καὶ
ἀθανάσις οἱ ὅτι διὰ τῆς θείας αἰρέσεως ἐ-
γούσιν, ὡς ἀλέξανδρον τελευτήσαντα
ἐκοινῶνσιν ἀγγέλοις οἱ τὰ ἀλέξανδρον καὶ
μελίτις φρονήσεις σμελεθῆναι τὸ ἐπι-
καίον καὶ τῆς ἀλλης ἀγγέλιος πενήκλια καὶ
τέσσαρες ἐπίσκοποι, ἐνωμῶς συνεστή-
κοινη ὑψῶ αἰετῶται τὸν ὀφειλοῖσιν αὐτῶν
ἐξανδρέων ἐκκλησίαν ἐπιτροπῶν. Ἐπι-
κήσαντας δὲ ἐπέτα τινος τῶν ἐπισκοπῶν πα-
ρὰ τῶν πάντων γνώμῳ κλέψαι τῶν ἀθα-
C. νασίος χρεῶσιν καὶ διὰ τῶν πολλῶν τῶν
λαοῦ, καὶ τῶν ἀνα τῶν αἰγυπῶν κλη-
κῶν, ἀποφυγῆν τῶν πρὸς αὐτὸν κωνσταν-
ἐγὼ ὅτι κείσομαι τὸν ἀνδρα ἱστοῖν, ὅσα ἀπὸ
παρελθῆν ἐπὶ τῶν δεχόμενων, λέγοντι
καὶ νοῦν ἱκανόν, καὶ πρὸς ἐπιβλάσας ἀπὸ τῶν
οἰς μάλιστ' ἀ καὶ αὐτὸν ἐδέετο καίριος ἐγῆ
ὅτι ἐκκλησιαστικὸς ὅτι μάλιστ' ἐπέτα το
ἐξῆσαι ἐπισημῶσαι, ἐν νέῃ, ὡς ἐπὶ
αὐτοδιδάκτος τοῖς τῶν Φανείας ἀμελῶσαι
προσθήσω γενομένῳ, ὅδε Φασίον ἐπὶ αὐτῶν
D. ἐβηκέναι δημηδελῆ καὶ σφοδρῶς λα-
πρῶν πατήγων ἐισέτι νῦν ἀγούσιν ἀλέ-
δρέας, τῶν ἐτησίαν ἡμέραν τῶν μαρίων τῶν
τρεις ἱεγενομένους παρ' αὐτοῖς ἐπισκοπῶν τῶν
την τὴν ἐπιβλάσας ἀλέξανδρον, ὅτε τὸ ὀμῶν
σίας ἡγεμένος, ἢ δὴ τὴν λειψογίαν πληροῦσαι
σφαιμένε τὴς ἀμα ἀπὸ μέλλουσας δευ-
καθ' αὐτὸν ὅτι διάγων, τὴς ὀφθαλμοῖς ἐπὶ
ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἰδὼν ὅτι πόρρωθεν ὄραται
αἰγυπῶν παῖδας παίζοντας, καὶ ἐπίσταται

μιμουμένους καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἔδει,
 ἐφ' ὅσον ἀκίδυον ἔωρα τῷ μίμησιν,
 ἠδὲ τῇ θεᾷ, καὶ τοῖς γνωμομένοις ἔχα-
 ροῖ· ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἀπορρήτων ἠΨαν-
 το, ἵταράχθη καὶ μετακαλεσάμεν-
 τοὺς ἐν τελείῃ κλήρου, ἐπέδραξε τοὺς παῖ-
 दाί· καὶ συλληφθέντας αὐτοὺς ἀχθῆ-
 να κελύσας, ἐπυνθάνετο τίς αὐτοῖς ἦν ἡ
 παρσία, καὶ ποδαποὶ οἱ ἔπι ταύτῃ λό-
 γοι καὶ προάξεις· οἱ δὲ, δέσαντες, τὰ
 πρῶτα ἠγωνιῶτο· ἐπιμέναντι δὲ αὐτῷ
 τῷ βασάνῳ, καλεμίνυσαν ἐπίσκοπον μὲν
 καὶ δεχηγὸν γνέσθαι τὸν ἀθανάσιον βα-
 πτιζόμεναι δὲ παρ' αὐτῷ πᾶσι τῶν ἀμνή-
 των παιδῶν· οὗς ἐπιμελῶς ἀνέκελευεν ἀλέ-
 ξανδρῷ, τί μὲν αὐτοὺς ἤρετο ἢ ἐποίησεν
 ὁ τῆς παιδείας ἱερεὺς· τί δὲ αὐτοὶ ἀπε-
 κέραιον ἢ ἐδιδάχθησαν· ἀνευρών δὲ πᾶ-
 σαν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἔξιν ἀκριβῶς ἐπὶ
 αὐτοῖς φυλαχθεῖσαν, ἐδοκίμασεν ἅμα
 τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἱερόσι βουλευσάμεν-
 οῖ, μὴ χρεῖται ἀναβάπτισμα τοὺς ἅπασι ἐν
 ἀπλοτητῇ τῆς θεᾷ χάριτι ἀξιοθέτας·
 τὰ δὲ ἄλλα περὶ αὐτοὺς ἐπλήρου, ἃ ἔμε-
 μῶτος τοὺς ἱερωμένους μυσαγωγουῦτας
 τῶν ἀθανάσιον δὲ καὶ τοὺς ἄλλους
 παιδάς οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ἐν τῷ
 παύειν ἐτύχανον, ὑπὸ μάρτυρι τῷ
 θεῷ, τοῖς ἰκεταῖς παρέδωκεν ἀνατρέ-
 ψαι τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀγαγεῖν ἐφ' ὃ
 ἐμμήσαντο· μετ' οὗ πολὺ δὲ, ὁμοδίαστον
 καὶ υπογεγραφέα τὸν ἀθανάσιον εἶχεν· ὃ
 δὲ ἀρχαῖς, γραμματικοῖς τε καὶ ῥήτοσι
 φάστας, ἠδὲ εἰς ἀνδρας τελῶν, καὶ
 περὶ τῆς ἐπισκοπῆς πείραν ἔδωκε τοῖς ὁμι-
 λησασιν αὐτῷ σοφοῦ καὶ ἐλλογίμου ἀν-
 δρός· ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησεν ἀλέξανδρῷ,
 διαδοκὸν αὐτὸν καλαλιπῶν, ἐπὶ μᾶλλον
 ἐπέδωκεν ἡ περὶ αὐτῷ δόξα, βεβαιουμέ-
 νη ταῖς οἰκείαις δόξαις, καὶ τῇ μαρτυρίᾳ
 τῷ μεγάλῳ ἀντωνίου μοναχοῦ μετακα-
 λουμένου γὰρ αὐτῷ ὑπήκουε, καὶ ταῖς πόλε-
 σιν ἐφόιτα· καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας συνήει-
 καὶ οἷς ἐδόξαζε περὶ θεοῦ, συνεψηφίζε-
 ται καὶ φίλον ἐν πᾶσιν εἶχεν αὐτὸν, καὶ τὰς

A officium sacrosque Ecclesiarum exprimebant, quamdiu quidem scenam illam absque periculo esse animadvertit, delectabatur spectaculo, nec mediocrem ex eare capiebat voluptatem. Postquam vero arcana quoque mysteria exprimere cœperunt, perturbatus est animo; vocatisque ad se Primoribus Cleri, pueros ostendit. Cumque eos comprehensos adduci iussisset, sciscitatus est ex iis, quoniam lusus ipsorum esset, & quid in eo dicerent, quidve agerent. Illi metu percussi, initio quidem negarunt. Sed cum Alexander quaestioni instaret, confessi sunt Episcopum ac præfulem fuisse ipsis Athanasium: & quosdam pueros qui nondum mysteriis initiati fuissent, ab illo esse baptizatos. Hos Alexander accurate interrogavit, quidnam ipsis dixisset fecissetve ludi illius Episcopus; & quid ipsi respondissent, quidve edocti essent. Cumque omnia iuxta ordinem Ecclesiasticum exacte in illis servata esse deprehendisset, communicato consilio cum sacerdotibus quos circa se habebat, censuit non rebaptizandos esse eos, qui in simplicitate divinam gratiam semel percipere meruissent. Reliqua vero quæ à solis sacerdotibus baptismum tradentibus administrari fas est, in illis supplevit. Athanasium porro aliosque pueros qui in eo ludicro Presbyterorum aut Diaconorum partes egerant, sub divino testimonio parentibus ipsorum tradidit, quo ipsos ad Ecclesiarum ministerium educarent, informarentque ad ea officia quæ fuerant imitati. Nec multo post Athanasium in contubernium suum adscivit, eumque Notarium deinceps habuit. Qui cum probe institutus fuisset, & Grammaticorum ac Rhetorum scholas frequentasset; ubi virilem ætatem ingressus est, etiam ante Episcopatum iis qui cum ipso in colloquium venerant, prudentiæ ac doctrinæ suæ experimentum dedit. Postquam vero Alexander fato functus esset successore eo derelicto, multo amplius crevit ejus existimatio, tum virtutibus ipsius tum magni Antonii monachi testimonio confirmata. Etenim Antonius quoties ab illo accerferetur, obtemperabat, & ad urbes accedebat, & unâ cum illo veniebat ad Ecclesias, ejusque fidem de Deo, suffragio suo comprobabat. Denique in omni vita eum semper amicum habuit;

ejusque adversarios & inimicos averfa- A
tus est. ἀνανημένους ἢ ἀπεχθάνομενος ἀπὸ ἀπε-
σρέφετο.

CAPUT XVIII.

Κεφ. ιη΄.

Quomodo Ariani & Meletiani, Athanasium illustrem reddiderunt. Deque Eusebio, qualiter Athanasium sollicitavit ut Ariam susciperet. Et de voce Consubstantialis, quomodo pra ceteris omnibus Eusebius Pamphili & Eustathius Antiochenus inter se contenderunt.

Ὅτι οἱ ἀρειανοὶ καὶ μελετιανοὶ περιφανῆ ἐποίησαν ἀθανάσιον καὶ περὶ εὐσεβίου, καὶ ὅπως ἀπειράτω ἀθανάσιος διέταξε αὐτὸν καὶ περὶ τῆς λέξεως τῆ ὁμοουσίᾳ ὅπως μάλιστα τὸν ἀθανάσιον παμφίλου εὐσθίου, καὶ εὐστάθιου ἀντιοχείου ἐσαείαζον.

Sed celeberrimum eum reddiderunt Arii ac Meletii sectatores: qui cum semper insidias ei struxerint, nunquam tamen jure illum convincere potuerunt. Ac primum quidem Eusebius, scriptis literis eum tentavit ut Arianos susciperet: minatus absque scripto se illum damno affecturum, nisi partuisset. Sed cum ille non cederet, affirmans suscipiendos non esse eos, qui ad veritatem interpolandam novam haresin excogitassent, & Nicænae Synodi sententia excommunicati fuissent, operam dedit Eusebius, ut Imperator ipse Arium susciperet, ac redeundi licentiam ei concederet. Verum quæ ratione istud factum fit, dicam paulo post. Tunc temporis vero rursus inter se dissidere ceperunt Episcopi, dum vocem Consubstantialis scrupulosius examinarent. Nam alii quidem eos qui vocem istam probarent, impie loqui censebant, quasi filium sine subsistentia assererent, idemque cum Montano ac Sabellio sentirent. Alii vero, contrariæ sententiæ assertores non secus ac Gentiles averfabantur, eisque objiciebant, quod Deorum multitudinem inducerent. In his porro altercationibus præcipue se exercuerunt Eusebius Pamphili, & Eustathius Antiochenus. Nam cum uterque eorum, fate- retur filium Dei propriam habere subsistentiam, perinde tamen quasi se invicem non intelligerent, alter alterum accusabat. Et Eustathius quidem Eusebium infimulabat, quod ea quæ Nicææ decreta fuerant, innovaret. Eusebius vero, ea quidem se approbare dicit: sed Eustathio opinionem exprobrat Sabellii.

Mάλιστα ἡ ἐνδοξότατον αὐτὸν κατέστησαν οἱ τὰ ἀρειοὺς καὶ μελετιοὺς φρονησάντες. Αἰεὶ μὲν ἐπιβελδύσαντες, ἐδόκουν δὲ δικαίως αὐτὸν ἐλεῖν δόξαντες. Τὰ μὲν ἐν πρώτῃ δι' ἐπιστολῆς ἐπιειράθη αὐτῷ διστῆσαι, δεχέσθαι τὰς ἀρειοῦς· εἰ δὲ ἀπειθήσει, κακῶς αὐτὸν ποιήσῃ ἀγροφῶς ἠπάξει. ὁ δὲ οὐκ εἴξε, μὴ δεκτὸς εἶναι οὐσίαν αὐτῶν τὰς ἐπὶ νεωτερισμῶ τῆς ἀληθείας αὐτῶν δόξαντας, καὶ τῶν ἐν νικαίᾳ συνήθη ἀποκηρυχθέντων, ἐπαείαζεν ὅπως αὐτῷ ὁ βασιλεὺς παροσδέξῃται τὸν ἀρειοῦ, καὶ κάθοδον αὐτῷ πείραξῃ· ἀλλὰ ταῦτα μὴ ὡς ἐχρῆστο, οὐκ εἰς μακρὰν ἐξῆλθε. ὁ δὲ πάλιν πρὸς ἐαυτὸν ἐσαείαζον οἱ ἐπισκοποὶ, ἀρεβωλογέμενοι πρὸς τὸ ὁμοούσιον ὄνομα· οἱ μὲν γὰρ, τὰς τὰτο παροσδεχόμενοι, βλασφημεῖν ὄντες, ὡς ὑπάρξουσιν ἄνευ τὸν υἱὸν δόξαντας, καὶ τὰ μητῶν καὶ σαβελλίῳ φρονέοντας· οἱ δ' αὖ πάλιν, ὡς ἐλληνιστὰς τὰς ἐτέρας διέλεξάντων, ἐπιλυθείας εἰσαγάγειν διέβαλλον κατέλεγον. ὁ δὲ μάλιστα πρὸς τὰ τοιαῦτα, διστῆσαι τε ὁ παμφίλος, καὶ διστῆσαι ὁ ἀντιοχείος ἀμφότεροι μὲν γὰρ τὸν υἱὸν ἔδειξον ὑποσάσει εἶναι ὁμολόγησι ὡς παρὰ τὸν ἀλήλων μὴ ἐπαίοντες, ἀλλήλους διέβαλλον καὶ διστῆσαι μὲν ἐπηγιάτω τὸν διστῆσαι εἰς τὰ ἐν νικαίᾳ δόξαντα πρὸς τὸ δόγμα καυνοτομῆντα· ὁ δὲ, ταῦτα μὲν ἐπαίοντες φησὶν· δισταθῶ δὲ τῷ σαβελλίῳ ὀνόματι εἶναι δόξαν.

Κεφ. ιθ.

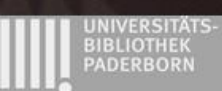
CAPUT XIX.

Πρὸς τῆς ἀντιοχείας συνόδου· καὶ ὅτι ἀδίκως καθρέθη ἰσάδιστος ἐν Φρόνις τὸν θρόνον λαμβάνει· καὶ οἷα ὁ μίγας κωνσταντίνος ἐγραψέ τῃ συνόδῳ, καὶ ἐστὶν ἐν τῇ παμφίλῳ παρατάσασα μὲν τῇ ἀντιοχείᾳ.

De Antiochena Synodo, in qua Eustathius injuste depositus est, cuius sedem Euphronius obtinuit. Et quid Constantinus Magnus scripserit, tum ad Synodum, tum ad Eusebium Pamphili qui Antiochenam sedem recusaverat.

Συνόδος ἡ ἐν ἀντιοχείᾳ γενουμένη, ἀφαιρέται δις ἀδίκως τῷ ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ· τὸ μὴν ἀληθές, ὡς πολλὴς ἐστὶ λόγῳ, καθὼς τῷ ἐν νικαίᾳ πρίν ἐπήνει, καὶ τὰς ἀμφὶ τὴν δισέειον καὶ παυλίῳ τὸν τύρε ἐπίσκοπον, ἐπαλέθριον τὸν σκυθοπόλεως, καὶ τῆ γνώμη οἱ ἀνα τῷ ἔω ἱερεῖς εἶποντο, οἱ ἄγε δὲ φρονοῦντας ἀπεσρέφες, καὶ παρωρῶς διέβαλλε· παρέφασιν ὅ, ὡς ἐχέοντες παρέξοσι τῷ ἱεροσώλῳ αἰχμῶς ἐπαράτη· μεγίστη ἡ διὰ τῷ αὐτῷ καταίρεσιν ἀνεκνήθη σάσις καὶ τῷ ἀλιόχῳ ὡς μικρῶ δὲν τειφῶν ἀψαδαί τὸ πλῆθος, καὶ πᾶσαν κινδυνώσαν τῷ πόλιν· ἐβλάψεν δὲ αὐτὸ πᾶσι μείλιως αὐτὸν πρὸς βασιλεῖα· ὡς γινώσκοντα συμβέβηκεναι, καὶ τὸν λαὸν τῆς ἐκκλησίας εἰς δύο διηγεῖσθαι, σφόδρα ἐχρήστανε, καὶ ἐν ὑπονοίᾳ αὐτὸν εἶχεν, ὡς αἰτιον τῆς σάσεως· πέμπει δὲ ὁμοῦ τινὰ τῶν ἀμφὶ αὐτὸν λαμπρῶς στρατιωτῶν, ἐν τῷ ἀμυρῷ εἰς δὲ κατέσῃσαι τὸ πλῆθος, καὶ διχα τρεσχιῶς καὶ βλάβης καταπαῦσαι τῷ σάσιν· λογισάμενοι δὲ οἱ καθελοίτες δισάδιοι, οἱ δὴ τέτα χάριν εἰς ἀντιόχῳ συνημνοῖσι τῷ γχανον, ὡς εἰ τῶν ὁμοδόξων αὐτῶν παρεστήσαντο τῆς ἐνθάδε ἐκκλησίας βασιλεῖ γινώσκοντες, καὶ ἐπὶ λόγων ἐπιστήμη δίδουμον, ῥαδίως ἐξέσσι πειθομένους τὰς ἀλλῆς, δὲ ἐχόν ἐνόμισαν ἐπιτρέψαι τὸν ἀντιοχέων θρόνον δισείῳ τῷ παμφίλῳ· καὶ γεφασσι παρὲς τῷ βασιλεῖ, δηλώσαντες καὶ τῷ λαῷ ὑπερφῶς τὸ κεχαρισμένον εἶναι· ἔδεγδὲ ζήτησαν καὶ ὅσοι τὰ κλήρε καὶ τὰ πλήθης ἀπεχθῶς εἶχον πρὸς δισάδιον· ὄγε μὲν δισείβῃ ἐγραψέ τῷ βασιλεῖ παρὰ τῷ ἐπαπέσας ὅ αὐτῷ τῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ νόμῳ γδ ἐκκλησιαστικῶς ἐκάλυε, τὸν ἀπαξ ἡγησάμενον ἐκκλησιαστικῶς ἐπιστοπὴν ἀλλήνη μείλιαι· ἐγραψέ ὅ

Congregata igitur Antiochiæ Synodo, Eustathius Episcopatu Antiochenis Ecclesiæ exiuit: re ipsa quidem sicut major pars asserit, eo quod Nicæni Concilii fidem adstrueret, & Eusebium Pamphili, Paulinum Tyri ac Patrophilum Scythopoleos Episcopum, quorum sententiam omnes Orientis Episcopi sectabantur, tanquam Arianos averfaretur, palamque eos accusaret. Specie vero, quasi honorem sacerdotii flagitiis quibusdam commaculasse deprehensus fuisset. Cæterum ingens seditio ob ejus depositionem excitata est Antiochiæ: adeo ut parum abfuerit, quin plebs arma corripere, totaque civitas in gravissimum discrimen adduceretur. Atque hoc præcipue apud Imperatorem enocuit. Postquam enim Imperator ista accidisse comperit, & plebem Ecclesiæ duas in partes discissam esse; ægre admodum eam rem tulit, & Eustathium seditiois auctorem fuisse suspicatus est. Quendam tamen ex palatii sui Proceribus misit, eique in mandatis dedit, ut plebi metum incuteret, & sine tumultu ac detrimento seditioem comprimeret. Porro hi qui Eustathium deposuerant, eaque de causâ Antiochiæ erant congregati, cum apud se reputassent, si ex opinionis suæ sectatoribus aliquem Imperatori probe cognitum, & eloquentiæ ac doctrinæ laude florentem, Antiochenæ sedi præficerent, reliquos deinceps facile sibi assensuros esse: commodum fore existimarunt, Antiochenis Ecclesiæ administrationem Eusebio Pamphili tradere. Scribunt itaq; ad Imperatorem ea de re, plebi quoque id gratissimum esse significantes. Hoc enim postulaverant, quotquot, tum ex Clero, tum ex plebe, infensi erant Eustathio. Verum Eusebius quidem, scriptis ad Imperatorem literis, sedem illam recusavit. Imperator vero detractionem ejus laudans; lege enim Ecclesiastica vetitum erat, ne is qui unius Ecclesiæ Episcopus jam fuerat constitutus, ad alium Episcopatum transfiret: scripsit ad

Eusebium, & consilium ejus probans, A felicem illum vocavit, qui non unius civitatis, sed totius orbis Episcopatu dignus haberetur. Scripsit etiam ad plebem Antiochenis Ecclesiæ de concordia, & quod alterius urbis Episcopus appetendus non esset, cum alienum sit ab officio boni viri, res alienas concupiscere. Præter has literas, aliam Epistolam privatim misit ad Synodum: in qua perinde ac in literis quas ad Eusebium scripserat, eum quidem prædicavit quod Episcopatum recusasset. Cum autem accepisset, Euphronium Cappadocena Presbyterum, & Georgium Arc- B thusium probatæ fidei esse; iussit ut vel alterum illorum quem judicarent, vel alium quempiam qui ipsis idoneus videretur, Antiochenis Ecclesiæ ordina- rent Antistitem. Acceptis igitur Imperatoris literis, Euphronium Episcopum ordinarunt. Eustathius vero, sic- uti accepi, calumniam illam moderate tulit, fatius id esse arbitratus: vir tum in aliis rebus egregius, tum eloquentiæ causâ merito admirandus: quemadmo- dum ex libris ejus qui adhuc exstant licet cognoscere, qui tum ob præcun- tum genus elocutionis, & ob gravitatem sen- tentiarum, tum ob verborum elegan- tiam & in rebus explicandis venustat- em, magnopere probantur.

δυσείω, ἀποδεχόμεν^Θ αὐτὸν τῆς γλώσσας, καὶ μακάριον ὀνομαζόντων, ὡς ἔμας πολλοὶ, ἀλλὰ πάσης τῆς οἰκουμένης ὅλη ἀξίον ἐπι- σκοπεῖν. ἔγραψε δὲ καὶ τῷ λαῷ τῆς ἀντιοχείων ἐκκλησίας, καὶ τε ὁμοίως, καὶ τὴν μὲν δὲ ἐφείθε τὴν παρ' ἄλλοις ἐπισκοπεῖν^Θ, ὡς οὐκ ἀγαθὸν ὄν^Θ τῷ ἀλλοθίων ἐπιθυμῶν ἰδίᾳ. ἢ ἄλλὰ ταῦτα ἄλλην ἐπιστολὴν τῇ συνόδῳ διεπέμψατο καὶ δυσείων μὴ ὁμοίως τῆς παραλήψεως ἐθαύμαζεν ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν γράμμασι^Θ ὡς δοκίμους δὲ τὴν πίστιν εὐα- πτυθόμεν^Θ διφροῖνον καππαδόκην πρεσβύ- τερον, καὶ γεώγειον ἀρετῶσιον, ἐπέλεξε τῶ- των ὃν ἂν κεινώσιν, ἢ ἕτερον ὃς ἀξί^Θ φανεῖται, χρεῶσθαι τῆς ἀντιοχείων ἐκκλησίας πρεσβύτην ἐπεὶ ἢ ὁ βασιλεὺς ἐπέλεξε γράμματα, διφροῖνον χρεῶσθαι. Διφροῖ- θι^Θ δὲ, ὡς ἐπυθόμεν, ἡσυχῆ τῷ συκοφαν- τίαν ἠνεγκεν, ὃ δὲ πη κείνας ἀμεινον ἀνεῖ- τε ἀλλὰ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἐπιθροῦσθαι δικαίως θαυμάζομεν^Θ, ὡς ἐκ τῶν φερου- νων ἀντιοχείων συνιδεῖν ἐστίν, ἀεχαῖτην φε- σεως καὶ σωφροσύνη νοματων, ὅ ἀνοματων C κάλλει, καὶ χαλεπὴ ἀπαγγελίας εὐδοκίμων- των.

CAP. XX.

De Maximo, qui post Macarium Hierosoly- mitanam sedem obtinuit.

SUB idem tempus mortuo Marco, qui post Silvestrum brevi admodum tempore Pontificatum obtinuit, Julius Romanam sedem administravit. Eccle- siam vero Hierosolymitanam post Ma- carium Maximus suscepit. Hunc Dios- politanæ Ecclesiæ Episcopum à Macario constitutum esse memorant: sed cives Hierosolymitanorum eum apud se detinuisse. Nam cum confessionis gloria clarus, & omni ex parte egregius esset, plebis iudicio tacite designabatur, ut post obi- tum Macarii Episcopatum illic capesseret. Proinde cum plebs moleste ferret et ipsi sibi hominem cujus virtutem ex- perta esset, & seditio intentaretur; com- modius visum est, ut Diospolitani qui- dē alius eligeretur Episcopus: Maximus vero maneret Hierosolymitis, & unā cum Macario Episcopali munere fungeretur,

Κεφ. κ'.

Περί μαξίμου τῷ μακάριον τὸν ἱεροσολύμων ἱερέα λαβόντ^Θ.

ΥΠὸ δὲ τῶν τὸν χεῖρον, ἐλέθη μὲν, μαρκε μὲν σίλβεστρον ἐπὶ ὀλίγον χρό- νον ἐπισκοπήσασθαι^Θ, τὸν ἐν Ῥώμῃ διεπέμψα- νον μαξίμου δὲ μὲν μακαρίου τὸν ἱερο- λύμων τῶν δὲ λόγ^Θ ἐπίσκοπον ὑπομα- καρίως χρεῶσθαι τῆς ἐν διοσπολίτι ἐκ- κλησίας ἐπιχεθῆναι δὲ ἄλλων ἐν ἱερο- λύμοις καθικόντων ὁμολογητῶν ὅτι ἐν ἄλλως ἀγαθὸς, τῇ δοκιμασίᾳ λαβὼν τὴν ψήφισθ^Θ ἦν, μὲν τῷ μακαρίῳ τελεθῆναι εἰς τὴν ἐνθάδε ἐπισκοπὴν ἐπεὶ δὲ χαλε- πῶς τὸ πλῆθ^Θ ἔφερον, ἔτις ἀρετῆς ἐπέμψα- θη ἄποσερέμενον, καὶ γὰρ ἡπείλετο. ἔ- ξεν εὐχρῶν, διοσπολίταις μὲν ἕτερον ἀφῆ- δαι ἐπίσκοπον μαξίμον δὲ ἐν ἱεροσολύμων- τιν.

μεῖναι καὶ μακαρίῳ σιωπεῖσθαι· μὴ δὲ τὴν αὐτῆς τελούσῃ, ἠγεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας· ἵσταν μὲν τοὺς οἰκουμενικοὺς καὶ γνώμην μακαρίου ἠρεῖσθαι τε καὶ σπεύδειν εἶναι τῆς πληθῆς ταῦτα ἰσχυρίζομαι· φασὶ γὰρ αὐτὸν μετὰ μεληθῆναι ἐπὶ τῆς μαξιμῆς χρεωβόνας, ἐπιλογισάμενον ὡς ὀρθῶς περὶ θεῶν ἑξάκτων, καὶ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν λαῶν κεραισῶν, ἀναγκαίως φυλακίσειν εἰς τὴν αὐτῆς διαδοχὴν· ἐδέδειξεν γὰρ μὴ τελουτῆσαν αὐτῆς, καὶ ἐν δὲ ῥήσις οἱ ἀμφὶ τὸν ὡσεῖον καὶ παρὰ φιλονοίῃ δὴ τὰ δρεῖς φρενῶν, ὁμοδοξῶ τὸν ἐνθάδε θεῖον ἐπίγειον· ἔπειτα καὶ μακαρίῳ περὶ αὐτῆς, νεοεισεῖσαι ἐπεχέρησαν· ἀφορεῖσθαι ἐπὶ αὐτῆς, διὰ τὸ ἡσυχίαν ἦγον.

A & post ejus obitum Ecclesiam gubernaret. Cæterum qui res istas accurate examinarunt, affirmant ex sententia Macarii hæc acta esse, & à plebe summo studio postulata. Ajunt enim pertinuisse Macarium, quod Maximum Diospoleos Episcopum ordinasset. Quippe ordinatione celebrata cogitare cepit, illum qui & recte de Deo sentiret, & ob confessionem populo acceptus esset, necessario servandum fuisse ut ipsi succederet. Etenim verebatur, ne se mortuo Eusebius & Patrophilus Ariani dogmatis fautores, occasionem nacti, aliquem ejusdem dogmatis labe infectum in Hierosolymitana sede collocarent. Siquidem Macario adhuc subsistere res novas moliti fuerant: sed cum ab illo communione privati essent, ea de causa conquelescebant.

Κεφ. κα΄.

CAPUT XXI.

Περὶ τῶν μελιτιανῶν καὶ ἀρειανῶν, ὅπως ἀνέστησαν· καὶ περὶ ἰουδαίου καὶ θεογονίου, ὅπως πάλιν τὴν ἀρεῖαν νέστον ἀναπτεν ἐπιχείρησαν.

De Melitianis & Arianis, quâ ratione adunati sunt: Item quo pacto Eusebius & Theognis Arianam hæresin denuo suscitare aggressi sunt.

ΕΝ τῷ αὐτῷ αἰγυπτίῳ ἐπὶ τὴν ἐξέλιξιν ἔειχεν ἡ ἐκκλησία· ἀλλήλους ἀλλήλους κινήσει· ἐπει γὰρ ἐν τῇ συνόδῳ τῇ καὶ νικαίᾳ, ἡ μὴν ἀρεῖαν αἰρέσις πάντοτε ἀπασιν ἀπεκηρύχθη, οἱ δὲ τῆς μελιτιανῆς φρενῆς ἐπὶ τοῖς ἐπισημοῖς, ἐδέχθησαν ἐπανελθόντι ἀλεξάνδρῳ εἰς αἴγυπτον, παρεδῶκε μελιτιανῶν ἐκκλησίας, ἀς ἀδυνατόως ὑφ' ἑαυτὸν ἐπιστάσθαι, καὶ ἐν τῇ λυκῶ δὴ γέ· μετ' ἐπεισὶ δὲ μέλλων τὸν βίον καταλιμπάνειν, ἰωάννη πνὰ τῆς αὐτῆς συνήτων, πρὸς τὸ δόγμα τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου κατέστησεν αὐτῆς, καὶ πάλιν αἰτήσθαι ἀταξίας ταῖς ἐκκλησίαις ἐγγέσθαι· ἰδούσης δὲ οἱ ἀρεῖς τὰς μελιτιανῆς νεοεισεῖσθαι, συνάραχθησαν καὶ αὐτοὶ τὰς ἐκκλησίας· οἱ γὰρ φιλεῖ ἐν ταῖς τοιαύταις παραχαῖς, οἱ μὲν τὴν ἀρεῖαν δόξαν ἐδαμαζόν· οἱ δὲ ἐδικαίουσαν, τὰς ὑπὸ μελιτιανῆς χρεωβόνας χεῖρῶν τῆς ἐκκλησίας ἠγεῖσθαι, καὶ τῶν περὶ τὸν πρῶτον ἵερον ἵερον ἵερον διαφερόμενοι πρὸς ἑαυτοὺς ἐκείτους, ὡς εἶδον τὸ πλῆθος ἐπὶ ἄλλοις τοῖς ἱεροῖσι τῆς καθόλου ἐκκλησίας, εἰς φθόνον κατέστησαν· καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐσπέσαντο,

Interea temporis contentio quæ inter Ægyptios jampridem fuerat excitata, nondum finem accipere potuit. Nam cum in Synodo Nicæna, Ariana quidem hæresis ab Ecclesia penitus rejecta esset: Melitiani vero ea conditione quam supra memoravimus, admissi fuissent; redeunti in Ægyptum Alexandro Melitius Ecclesias tradidit, quas contra jus potestatis suæ subjecerat: & in urbe Lyco reliquam ætatem tranlegit. Sed non multo post, cum migraturus esset à vita, contra decretum Synodi Nicænae, Joannem quendam ex familiaribus suis in suum locum subrogavit, ac rursus turbavit in Ecclesia auctor existit. Ariani vero, cum Melitianos res novas moliri cernerent, ipsi quoque Ecclesias perturbaverunt. Nam ut in ejusmodi tumultibus fieri solet, alii opinionem Arianæ laudabant: alii æquum esse censebant, ut ii qui à Melitio ordinati fuerant, Ecclesiis præessent; eorumque partibus sese adjungebant. Porro cum utriusque prius inter se dissentirent, postquam tamen animadvertenterunt plebem sacerdotibus Ecclesiæ Catholicæ addictam esse, invidia correpti sunt. Initoque inter se fœdere,

communes inimicitias aduersus Clerum Alexandrinum suscepere. Junctimque & alios accusare quibuscu disputabant, & seipfos defendere caeperunt: adeo ut processu temporis, Melitiani a plerisque in Aegypto vocarentur ii, qui Arii opinionem sectabantur: cum tamen Melitiani ob primatum duntaxat ac regimen Ecclesiarum a Catholicis dissiderent: Ariani vero perinde atque Arius sentirent de Deo. Sed quamvis utrique privatim sua invicem dogmata respuebant, tamen simulare contra mentem suam & in communi odii aduersus Catholicos societate inter se consentire non dubitarunt, dum singuli ea quae in votis habebant se consecuturos sperarent. Verum temporis successu, ut verisimile est, Melitiani ex assiduis ea de re disputationibus, Arianorum dogmatum peritiam adepti, eadem cum illis de diuinitate senserunt. Exinde Arianorum res ad priorem tumultum rediere: & clerici simul ac laici, mutuum inter se communionem ruperunt. Sed & in aliis urbibus, ac praecipue in Bithynia & Hellesponto, & apud Constantinopolim, rursus contentio de Arii opinionibus excitata est. Fertur denique Eusebium Nicomediae & Theognium Nicæae Episcopum, corrupto Notario cui Imperator aeta Synodi Nicæanae seruanda commiserat, subscriptiones suas delevisse: palamque praedicare ausos esse, quod filius confubstantialis patri asserendus non esset. Qua de re cum accusaretur Eusebius, ingenti fiducia respondisse dicitur Imperatori: ostensaque ei veste qua induebatur, dixisse: Si hac vestis inspectante me diuisa esset, nunquam dicerem utramque partem ejusdem esse substantialis. Porro Imperator ista quidem acerbissime tulit. Nam cum existimaret hujusmodi quaestiones post Nicænum Concilium penitus sopitas esse, praeter spem eas denuo suscitari cernebat. Sed praecipue eum molestia affecerunt Eusebius & Theognius, quod cum Alexandrinis quibusdam communicasset, quos utpote non recte sentientes de fide, Synodus ad poenitentiam agenda seruauerat: ipse autem Imperator, tanquam auctores discordiae, atque ob id patria extorres, in exilium deportari iusserat. Hac igitur ex causa commotum Imperatorem nonnulli asserunt,

καὶ κοινῶν τῶν ἐχθρῶν ἀνεδέξατο πρὸς τὴν κλήρον ἀλεξανδρείας· ἐπιμίξτε πρὸς ἐς διελόγοντο, τὰ ἐγγυλίματα προσέφερον, καὶ ὡς ἀπολογίας ἐποιεῖτο ἐπὶ τὸ ἕτον, ὡς προῖον· τὸ τὸ χροῖνε, μελιπανὰς ἐν αἰγύπτῳ τῶν πολλῶν ὀνομάζεσθαι τὸ ἀρεῖε φρονητάς· καίτοι γε προσασίας μόνος ἐνεκα ἐκκλησιῶν διεφέροτο· ἀρῆανοι δὲ ὁμοίως ἀρεῖε πρὸς θεῶν ἐδόξαζον· ἀλλ' ὁμοῦς ἰδία τὰ παρὰ ἀλλήλων ἀνανομήμοι, ὑποκρίνεσθαι σφῶν πρὸς ἀγνώμην καὶ συμφωνεῖν ὑπέμενοι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἐχθρας, ἕκαστοι προσδοκῶντες ῥαδίως κεαλήσθων ἐδέλοιστο· τὰ δὲ χροῖνε, ὡς εἰκός, ἐκ τῶν πρὸς ταῦτα διαλέξεων, ἐξ ἑλαβόντες τῶν ἀρεῖε δογμάτων, ὁμοίως πρὸς θεῶν ἐδόξαζον· ἐβλεπεν τὸ πάλιν εἰς τὴν προῖον ταραχῶν ἐπανήλθε τὰ καὶ τὸ ἀφ' ὄν· καὶ λαοὶ ἔκκληροι, τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀπεχίζοντο κοινωνίας· ἐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι, καὶ μάλιστα παρὰ βιθυνίας καὶ ἑλλησποντίοις καὶ ἐν τῇ κωνσταντινῆ πόλει αὐτῆς ἀνερίπτετο τὰ πρὸς τῶν ἀρεῖε δογμάτων ἀμέλειτοι λέγεσθαι, ὡς διὰ τῆς οὐ νικομηδείας ἐπίσκοπος καὶ θεογνίου ὁ νικαίας, πρὸς ἀρεῖεσάντες τὸν ὑπὸ τῷ βασιλέως ἐπιβραβεύτα φυλάτῃν τὴν γραμμὴν τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου, ἀπήλθοντες αὐτῶν ὑπογραφάς· καὶ εἰς τὸ φανερόν ἐπερχομένην διδάσκον, μὴ χροῖνε ὁμοῦσιν ἐσθαι τὴν παρὰ τὸν ὄν δόξαζον· πρὸς ὅ τῆς ἐγγυλίμενοι δισέειον, ὡς ἐ ἀλλήλους πρὸς βασιλέα παρρησιασάσθαι, καὶ εἰπεῖν ἐπὶ ἐξῆσθαι τὴν ἡμφίεσο, ὡς εἰ τὸ τὸ ἰμάτιον ἐμὲ θεωμῶν διαρεθεῖν, ἐπὶ εἰ ἀν φαίνῃ τὸ αὐτῆς ἑσθας ἐκείρον ἐπὶ τῆτοις ὁ χαλεπῶς ἀγανέφερον ὁ ἐσθαι σιλδὸς αἰόμενον· γὰρ μὴ τὴν ἐν νικαίᾳ συνὸν πεπαυσθαι ἑσθαι τοιαύτας ζήσεις, παρὰ ἐσθαι αὐτῆς ἀνακνεμῆνας ἐώρα· ἐχ' ἡκιστὰ ὅ τῆς ἐλυπησεν δισέειος ἔ θεογνίου, ἀλεξανδρείας· σι τισὶ κοινωνήσαντες, ἐς εἰς μάλιστα ἐσθαι συνὸν· τὴν ἑσθαι ὡς μὴ ὁρθῶς δόξαζον· ἐσθαι αὐτῶν ὅ τῆς αἰτίας διχονοίας, καὶ ἐπὶ τῆτοις παρὰ τὸν ἐσθαι ἐσθαι, ἐκπεμφθῆναι πρὸς ἐταξεν ἐν ταύτης ὅ τῆς αἰτίας εἰσὶν αἰ τῆς ὁρθῶς ἐσθαι τὸν βασιλέα, καὶ ἀδικίας αἰ τῆς ἐσθαι.

δυσείας καὶ θεογονίας· ἀλλὰ περὶ μὴν τέτρα ἐν τοῖς περὶ τὸν ἔγραψα· ἀπὸς τῶν ἀκριβῶς ἐπισταμῶν ἀκηκοα.

A Eusebio ac Theognio exilium irrogasse. Verum de his rebus, superius ea scripsi, quæ auditione acceperam à viris, qui eas res accurate callebant.

Κεφ. κβ.

CAP. XXII.

ὅτι κατὰ τὸ ἅγιον ἀθανασίου οἱ ἀριστοὶ καὶ μελιτιανοὶ συσκευάσαντες, καὶ ἐν λυύσαν.

Qualia adversus sanctum Athanasium Ariani ac Melitiani frustra machinati sunt.

Αθανασίῳ ἢ τῶν ἐπιγρομῶν δυσχερῶν πρώτοι γεγόνασιν αἰτίοι· πλείον γὰρ ἐχόντες τῶν βασιλεί παρρησίαν καὶ θωακιν, τὸν ἀρειον μὲν ὁμόδοξον καὶ φίλον, καὶ ἄλλους τῶν ἀλεξάνδρειαν ἐπιστάων τὸν ἵ, τῆς ἐκκλησίας ἐμβαλεῖν, ὡς ἐναντιοῦν αὐτοῖς γινώσκον· διαβάλλειν ἐν αὐτῶν παρὸς κωνσταντῖνον, ὡς εἰσεῖν καὶ θορύβων αἰτίων τῆ ἐκκλησία χρί μῶν, καὶ ἐργον τὰς βελομῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσεῖναι· ἐξὸν παύσας ὁμοιοῖν, εἰ τὸ μόνον συγχωρηθεῖν· ἐπιστάων δὲ ἀληθεῖς εἶναι τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, πολλοὶ τῶν μὲν ἰωάννης ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, σιωπῶν βασιλεῖ προστάτες, ὁρθοδόξως τὸ σφᾶς εἶναι λέγοντες, καὶ φωνῶν καὶ δεσφῶν καὶ πληθῶν ἀδίκων καὶ τραυμάτων, καὶ ἐμπρησφῶν ἐκκλησιῶν κατηγορεῖν αὐτῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων· ἐπεὶ δὲ καὶ ἀθανασίῳ ἐδήλωσε τὰ βασιλεῖ, τῶν ἀνόμων χρεῖσθῶν ἐμαλῶν τοῖς ἀμφὶ τὸν ἰωάννην, καὶ νεωτερισμῶν τῶν ἐν νικαία δοξαρίων, καὶ πῶν ἐν ἡγῶν, καὶ εἰσεῖν καὶ ὑβρῶν καὶ τῶν ἰσθῶν περὶ θεοῦ δοξαρίων, ὅσα εἰχρῶ λατῶν ὅτι πῶν εἰσεῖν ὁ κωνσταντῖνῳ· τῶν αὐτῶν ἐγκαλῶν ἀλλήλοισ, καὶ πῶν πολλῶν κατηγορῶν ἐκαίερωθεν ἰσθῶν, ἐπεὶ σφᾶς αὐτῶν ἐμελε τὸ ὁμοιοιῶν τῶν λαῶν, γράφει ἀθανασίῳ, μηδένα τῆς ἐκκλησίας εἰσεῖν· εἰ ἵ τῶν εἰσεῖν μῶν εἰσεῖν, πῶν ἀμελλῶν τὸν ἐξελῶσθῶν αὐτῶν τὸ ἀλεξάνδρειαν πόλεως· εἰ τῶν φίλον καὶ αὐτῶν τῶν βασιλεῶν ἐν ἰσθῶν ἐπιστάων, ὡς ἐχρῶ τὸ περὶ τέτρα μέρῳ· Ἐχων τῶν τῶν βουλήσῶν τὸ γνῶσθῶν, πῶν τῶν βελομῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσεῖν, ἀκῶν τῶν τῶν εἰσεῖν· ἐάν γὰρ

Et Orum vero malorum, quæ postea contigerunt Athanasio, duo isti auctores fuere. Nam cum loquendi fiducia & auctoritate apud Imperatorem plurimum possent, Arium quidem ut amicum & eadem cum ipsis sentientem, reducere Alexandriam; Athanasium vero tanquam ipsis adversantem, Ecclesia ejicere studuerunt. Hunc ergo apud Constantinum accusant, quasi seditionum ac turbarum in Ecclesia auctor fuisset, multisque in Ecclesiam ingredi cupientibus aditum intercluderet: cum tamen omnes ad concordiam reduci possent, si hoc unum concederetur. Has adversus illum calumnias veras esse firmabant multi Episcopi & clerici qui cum Joanne erant: qui quidem assidue Imperatorem adeuntes, seque orthodoxos esse asseverantes, Athanasium & eos qui sub illo erant Episcopos, cædis, vinculorum, injustorum verberum ac plagarum, & incendii Ecclesiarum accusabant. Ubi vero Athanasius scripsit Imperatori, Joannis affectis illegitimas objiciens ordinationes, & studium novandi ea quæ Nicææ decreta fuerant, fidemque non restam, & seditiones ac contumelias adversus eos qui de divinitate recte sentirent; Constantinus deinceps cui crederet nesciebat. Cum igitur hujusmodi crimina sibi mutuo objectarent, multique subinde accusatores ab utraque parte ipsi molesti essent, quoniam præcipua illi cura erat concordie populorum, scripsit Athanasio, ut nemo aditu Ecclesie prohiberetur. Quod si hoc de ipso in posterum nunciaretur, missurum se confestim, qui plurimum ex urbe Alexandria expelleret. Si quis vero ipsam Imperatoris Epistolam legere considerat, ejus pars quæ continet id quod dixi, ita se habet. Cum igitur voluntatis meæ indicium habeas, omnibus in Ecclesiam ingredi cupientibus liberum aditum præbe. Nam si

ooo

“intellexero, quenquam eorum qui A
 “Ecclesie particeps fieri voluerit, abs te
 “impeditum vel introire prohibitum
 “esse, mittam continuo qui te juxta
 “mandatum meum deponat, & in alium
 “locum transferat. Sed cum Athanasius
 “scriptis ad Imperatorem literis ei per-
 “suasisset, Arianos ad Catholicam Eccle-
 “siam communionem admitti non oportere,
 Eusebius intelligens quamdiu Athanasius contrarias partes tueretur, nunquam se id quod volebat affecuturum, omnibus modis eum e medio tollendum esse censuit. Et quoniam ad tantum facinus pretextum idoneum non habebat, pollicetur Melitianis, se ipsum causam suffragaturum apud principem & apud eos qui in palatio plurimum poterant, si Athanasium accusare velent. Hinc ergo primum Athanasio crimen intenditur, quod linearum tunicarum tributum Aegyptiis imposuisset, & hujusmodi collationem ab ipsis accuatoribus exegisset. Verum Apis & Marcarius, Alexandrinae Ecclesiae Presbyteri, qui tum forte illic aderant, eam criminationem mendaciam convincere studuerunt. Cum ob hoc crimen evocatus fuisset Athanasius, iterum eum accusant, quod Imperatori infidias struens, arculam auri Philumeno cuidam misisset. Verum Imperator damnata accusatorum calumnia, Athanasio ut in patriam rediret permisit. Scripsit etiam ad populum Alexandrinum literas, quibus testimonium ei perhibebat aequitatis ac rectae fidei: seque lubenter cum eo in colloquium venisse dicebat, eumque prorsus divinum sibi videri; qui cum invidiae causa in crimen vocatus fuisset, superior adversariis suis exstiterit. Cumque accepisset, plurimos ex Aegyptiis Arii ac Melitii causam inter se rixari, eadem Epistola hortatur plebem, ut oculos in Deum conjiciat, ejusque judicium consideret, utque mundam inter ipsos benevolentiam fervent, & eos qui concordiae ipsorum infidiarentur, cunctis viribus expellant. Et Imperator quidem hoc modo ad universam multitudinem scribens, cunctos ad concordiam provocabat, omnique studio laborabat, ne Ecclesiae corpus divelleretur.

γνώσκειν ὡς κώλυσας ἀντὶ τῆς ἐκκλησίας
 μελαποικίους, ἢ ἀπέξας τῆς εἰσόδου,
 ἀποσελῶ ὡς ἀρχαῖα τὸν καθαιρέσιον
 ἔξ ἐμῆς κελύσεως, καὶ τῶν τόπων μελαποικί-
 σοντα· ἐπεὶ ὁ γεγράφων ἀθανάσιος, καὶ τῆ
 βασιλείᾳ ἐπέθετε, μὴ μελαποικίους κοινωνίας τῶν
 δεύειν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, συμ-
 δῶν διστέλει ὡς ἐὰν ἐπιβέβηται τὸ σκοπεῖν
 ἀθανάσιος ἰσχυρὰ ἀπεδάσει, ὡς ἐπὶ
 δεῖν πᾶσι μηχανῆ ἐμποδῶν ἀντὶ τῶν παύσαι
 πρὸς τὴν ὁμολογίαν ἰκανῶς πρὸς τοσαύτην
 ἐπιβέβηται, ὑπέχετο τοῖς μελιτίαι, συλλογί-
 Βεῖνεαδ πρὸς βασιλείαν καὶ τὸς ἀμφοῖν
 δυναμένους, ἢ ἐβέλων ἀθανάσιος ἀπο-
 ρεῖν ἐντεῦθεν τὸ πρῶτον ὑπομείναι γε-
 φῶν, ὡς χιτωνίων λινῶν φόρον ἐπιβέβηται
 γυπίοις, καὶ ὡς τῶν καθηγῶν τῶν
 δασμῶν εἰσπραξάμενος· παραβύχην
 αὐτοῦ ἀπὸ καὶ μακάριος, προσέβηται
 ἀλεξανδρείαν ἐκκλησίας, ψυδῆ τῆν κα-
 γορίαν ἐσπέδασαν διελέγει· ἐν ταύτῃ
 τὴν αἰτίαν μελαποικίους ἀθανάσιος πρὸς
 λινῶν γυπίοις, ὡς ἐπιβέβηται τῶν καθηγῶν
 λάρανα χρεῖσθαι φιλεμένῳ τινὶ πέπομα
 ἐπεὶ δὲ συκοφαντίας κατέγνω τῶν καθηγῶ-
 ρων ὁ βασιλεὺς, ἐπέτερεψεν ἀθανάσιον
 ἐπανελθεῖν οἴκαδε καὶ τῶν λαῶν τῆς ἀλε-
 ξανδρείας ἐγράψεν, μαρτυρήσας αὐτῶν πρὸς
 λινῶν ἐπίκειαν καὶ πίσιν ὀρθῶν, ἀσμένως τῶν
 αὐτῶν συβύχην, καὶ θεῖον εἶναι ἀπὸ ἐξ
 πεπεῖσθαι φθόνος τὸ χάριον τῶν γεγρά-
 ὑπομείναι, κρείττω Φαλίῳ τῶν αὐτῶν
 τηγῶν πυθόμενος τε πολλὰς ἐτι δὸς τῶν
 αἰγυπίων ζυγομαχεῖν ἐν τῆς δεύειν καὶ με-
 λιτίαι πρὸς τῆς ἀπὸ, διὰ τῆς αὐτῶν ἐπιστολῆς
 παρεκάλεσεν τὸ πληθῶν εἰς θεὸν ἀπιδεῖν, πρὸς
 τὴν παρ’ αὐτῶν κείσθαι εἰς νῦν λαθεῖν, ἀλλήλοις
 ἀλλήλοις, καὶ τῶν ἐπιβέβηται τῆς αὐτῶν
 ὁμοιοῦς, παντὶ θεῖν δὶώκην καὶ ὁ μὴ βε-
 σιλῶν ὡδὲ πη γεγράφων εἰς τὸ κοινόν, παντῶν
 εἰς ὁμοιοῦσαν ἐκάλεσεν, καὶ μὴ διασπᾶν τὴν
 ἐκκλησίαν ἐσπέδασεν.

Κεφ. κγ'.

CAPUT XXIII.

Περὶ τῆς ευκοφαντίας τῆ ἀγίου ἀθανασίου, διὰ τὴν τῆ ἀρσενίου χεῖρα.

De calumnia sancto Athanasio intentata ob manum Arsenii.

Μελιτιανοὶ δὲ τῆς ἀπειθείας ἀποτυ-
 χήσας πείρας, ἐτέρας ὕφαινον κατὰ
 ἀθανασίον γραφάς· τὴν μὲν, ὡς πόθηλον
 κερὶ συντελεψέ· τὴν δὲ, ὡς ἀρσένιον πινά-
 κιδίαν, ἔξετεμνεν αὐτῶν τὸν βραχίονα, καὶ
 παρ' αὐτῶν ἐχρήσθη ἰατρικῶς· οἷα ἰκνησι-
 κῶς ἐλέγετο ὁ ἀρσένιος· ἔτι δὲ, ἀμαρτήματα
 ἀπειθεῶν κρυπτεῖσθαι· δίκην γὰρ ὑφωρεῖτο
 δέσφειν, ὡς τὰ ἐπισκόπων ἀδύνατον· τὸ
 δὲ συμβαίνει ἔτι, εἰς ἐχθρὴν διαβολὴν διε-
 σκώσασαν οἱ ἐπίσκοποι δούλους ἀθανασίῳ· καὶ
 τὸν μὲν ἀρσένιον ἐπιμελῶς ζήησαντες ἄρσεν,
 καὶ φιλοφρονησάμενοι, καὶ πᾶσαν δύναμιν
 καὶ ἀσφάλειαν παρέξιν αὐτῶν ὑποχώρησαν,
 ἀρχιεπίσκοπος ὡς πινάκῳ αὐτοῖς συνήθων
 καὶ ἄλλοι σπυδαζόντων· πείρας ὄνομα
 αὐτῶν ἦν, πρεσβύτερος μοναστηρίου ἐπιστά-
 τα τῶν ἀρσένιον κρύβαντες, σπυδαζόντων ὡς
 αὐτοῖς ἀγροῦ καὶ τὰς συλλογὰς τῶν ἐν
 τῷ, λογοποιεῖν τὸν πεφονδευτῆ κατὰ
 ἀθανασίον· παρὰ σκώλαξ δὲ πρὸς τοιαύ-
 τῃ κατηγόριαν Ἰωάννης μοναχὸς πρὸ γρα-
 φῆσιν· ταύτης δὲ τῆς αἰχρᾶς φήμης
 ἐπιπλοῦς διασπαρείσας ἐπὶ τὸ σέτον, ὡς καὶ
 βασιλέως ἀνοίας φθάσει, ὁρῶν ἀθανά-
 τος εἰς συμβαίνει αὐτὸν καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ
 γρηθὴν ὑπομεῖναι, χαλεπὸν ἐστὶ ἀπολο-
 γησάσθαι ὡς διὰ τὰς τοιαύτας φήμας
 ἀπειθειμῶν, ἀλλεσελήγη ταῖς τῶν
 οὐκ ἀλλοτρίων τεχνῶν· καὶ ὡς ἐνεδέχετο πάντας πι-
 σεῖσθαι· ἐπειὸς μὴ καλύπτει τὴν ἀλήθειαν
 ταῖς αὐτῶν διαβολαῖς ἢ ἰσχυρὰς πολλὰς πεί-
 ρῃς ἐργάσας, ἀρσένιος μὴ φανομένους· λογισά-
 μενος· ἐν ὧς ὅσον ἄλλως ἐαυτὸν κατάρτοι τῆ
 ὑπονοίας, εἰ μὴ ζῆλον ἀπελέγξει τὸν τεθνήσκον
 λεγόμενον, πέμψῃ τῶν ἀμφοῖν αὐτὸν τινὰ πιστό-
 ταν διάκονον, ἀναζητήσονται τὸν ὅτι, ὡς ἀ-
 γόμενος εἰς θεβαΐδα, ἔξαρχαν τῶν τινῶν
 μοναχῶν, ἐργῶ ὅπως διήχη· ἐπεὶ δὲ ἤκε πρὸς
 πειρὴν παρ' ὧν κρύβετο, αὐτὸν μὲν ἀρσένιον εἰ

Μelitiani verò à priore conatu re-
 pulsi, alias adversus Athanasium
 calumnias texuerunt. Alteram, quòd
 sacrum poculum confregisset: Alteram
 quòd Arsenium quendam interfecisset,
 & brachium ejus defectum maleficii
 causâ penes seretineret. Porro iste Ar-
 senius Clericus, cum delictum aliquod
 commisisset, dicebatur sese occultare.
 Metuebat enim ne coram Episcopo
 convictus, pœnas daret. Cum hoc ita
 accidisset, gravissimam inde calumniam
 confarcinarunt hi qui Athanasio infi-
 diabantur. Et Arsenium quidem stu-
 diose perquisitum repererunt: eumque
 benigne excipientes, omnemque ei be-
 nevolentiam ac securitatem polliciti,
 clam eum deducunt ad quendam ex
 suis familiaribus & earundem cum ipsiis
 partium: Prinem nomine, Presbyte-
 rum cujusdam monasterii. Illic cum
 Arsenium abdidissent, per fora & cœ-
 tus primariorum hominum de industria
 circumeuntes, illum ab Athanasio oc-
 cisum esse jactabant. Quin etiam Jo-
 annes quidam Monachus subornatus
 fuerat, qui eam accusationem intende-
 ret. Hujus sceleris fama cum in mul-
 tos sparsa esset, adeo ut ad aures quoque
 Imperatoris perveniret, animadvertens
 Athanasius si de hoc quoque crimine
 accusari ipsum contingeret, difficile fo-
 re ut apud iudices quorum animi hujus-
 modi rumoribus præoccupati essent,
 causam suam defenderet, adversario-
 rum fraudibus non minore astu resti-
 tit: & quantum in se erat, cunctis fidem
 faciens, providit ne calumniis illorum
 veritas obscuraretur. Enimvero ple-
 risque persuadere difficillimum erat,
 Arsenio nusquam comparente. Cer-
 nens igitur fieri nullo modo posse, ut se
 ab hac suspitione purgaret, nisi illum
 adhuc vivere convinceret qui mortuus
 dicebatur, fidelissimum quendam Dia-
 conum ex comitatu suo misit, qui Ar-
 senium perquireret. Qui cum venis-
 set in Thebaïdem, indicio quorundam
 Monachorum didicit, ubinam dege-
 ret. Veniens igitur ad Prinem apud
 quem latitabat Arsenius, ipsum quidem

Arsenium minime deprehendit. Nam de Diaconi adventu praemoniti, cum in inferiorem Aegyptum transportaverant. Prinem vero comprehensum duxit Alexandriam, & unam cum illo Heliam quendam ex ejus contubernalibus, qui Arsenium aliud abduxisse ferebatur. Hi ambo ad Ducem rei militaris per Aegyptum adducti, Arsenium adhuc vivere confessi sunt: ac prius quidem occultatum apud ipsos delituisse, nunc vero in Aegypto versari. Haec ita gesta ad Constantinum referri curavit Athanasius. Imperator vero ei rescripsit, ut sacerdotali officio impigre fungi pergeret, & disciplinae populi pietatique prospiceret: Melitianorum autem insidias pro nihilo duceret: quippe cum ipse probe sciret, eos invidia stimulos ad hujusmodi falsas & confictas accusationes & ad tumultus contra Ecclesiam prorumpere. Se vero in posterum talia non passurum: sed juxta publicas leges judicem futurum, ac penas de illis sumpturum esse, nisi quiescerent: quippe qui non solum insidias struerent innocentibus, verum etiam Ecclesiae disciplinam ac pietatem nefarie corrumpere. Haec Imperator cum scripsisset Athanasio, Epistolam suam in publico populi conventu legi praecipit, quo facilius cuncti voluntatem ac propositum ipsius cognoscerent. Abhinc Melitiani timore percussi, aliquantisper quiescere, dum minas Imperatoris reformidarent. Interim vero Ecclesia per universam Aegyptum pacata, & tanti sacerdotis sollicitudine gubernata, quotidie crelescebat, multis tum ex Gentilium numero, tum ex haereticorum multitudine, ei se adjungentibus.

καλαλαμβάνει προμαθόντες γνησίως ἀφ' ἑαυτοῦ διακόνε, μέλεισαν τὸν εἰς τὴν κατωτέρω πλον ἀβλαβῶν ἢ τὸν πρῆν, ἠγαγρὲς ἀξάνδρην ἀμαρτὴν ἡλίαν, ἕνα τῶν αὐτῶν συνων ὅς ἐλέβο τὸν ἀρσένιον ἐτέρωδι μέλεισαι ἀμφοῦ παρσαχθῆνες τῶ ἀεχολι τῶν ἐν αὐτῶν στρατιωτικῶν ταγματῶν, ἀμολοῦσαν ἐν ζῶσαν εἶναι ἀρσένιον. λαθεῖν δ' ἐ παρ' αὐτῶν πρῆτερον κρηπύμενοι, κ' νῦν ἐν αὐτῶν διαβη ταῦτα ἔτω συμβαίνα, δ' ἡλα γ' ἡμεῶς κενταῖν ἰνω ἐσπῆδα σεν ἀθανάσιου. τῶ β' βασιδ' ἀνέγεγα. φεν, ἔχων τ' ἱερωσῶν ἐπιμελῆς, κ' τ' ἔλαδ' οὐταξίας κ' ἀσθεβίας προνοῶν παρ' ἑδ' ἐν τῇ ἡγεῖα τῶν μελιτιανῶν, ἐπελεῖνας κ' αὐτῶν εἶδοτο, φθόνου ἀλλῆς ἐγερῆν ἐς αὐτάς ψυδ' εἰς κ' πεπλασμένας γαφαρῆς τῆς κ' τ' ἐκκλησίας θορύβους ἀλλοῦτε τῶν πεμῆ συγχωρεῖν τα τοιαῦτα ἀλλὰ δικαστῆ ἔσεαδ' κ' τῆς πολιτικῆς νόμας. εἰ μὴ ἴσχυα ἀγοικεν, κ' δίκην λαθεῖν παρ' αὐτῶν, ὡς ἐ μόνι ἀδίκως τοῖς ἀθώοις ἐπιβελευόλων, ἀλλ' ἀδίκως τῆ ἐνταξία τῆς ἐκκλησίας, κ' τῆ ἐνοῦσα λυμανομένων τοιαῦτα γράψας ὁ βασιλεὺς ἀθανάσιου, προσέταξεν εἰς τὸ κοινὸν ἀναγνωθῆναι τὴν ἐπιστολὴν, ἢ εἰδεῖται πῶς ἐχοικεν τὴν ἀντ' ἀεραῖσιν. τὸ ἢ ὅξ ἐκαστὸν ἀειδεῖς ἡγόμενοι οἱ τὰ μελίτις φρονήσι, τῶς ἡρέμεν, ὑφορῶνμοι τὴν τῶ κρηπύσ' ἀπφλῶν εἰσηνευομένη τῇ κ' πᾶσων ἀγρῶν ἐκκλησία, κ' ὑπὸ τὸς ἐτές κερῶς παρ' αὐτῶν ἰθυνομένη, πολυπλασίῶν ὁσημεσαι ἐγνησ' πολλῶν παρ' αὐτῶν ἐμένων ἐκ τῶ ἐλληνικῶν παρ' αὐτῶν κ' τῶν ἀλλων αἱρέσεων.

CAPUT XXIV.

Quomodo interiores Indorum gentes eo tempore Christi fidem susceperint, operâ Frumentii atque Aedesii captivorum.

PER idem tempus ultimos eorum quos vulgo Indos appellamus, ad quos Bartholomaei praedicatione minime pervenerat, à Frumentio sacerdote & sacrarum disciplinarum doctore Christianam religionem accepisse comperimus. Verum ut in eo miraculo quod tum Indis accidit, aperte noscamus

D Κεφ. κδ'

Ὅτι κ' τὰ ἐνοστήρια τῶν ἰνδῶν ἴδεν, τότε τὸν χειρῶν ἰδῆσαντο, διαφραμῆτις κ' αἰδοῖσι, τῶν ἀχ' αὐτῶν.

ΥΠὸ τῆτον τὸν χρόνον, παρ' αὐτῶν Φαρισαίων, μέλαχρῆν ἔδ' ὀμάλιος ὑπὸ φραμῆτις κ' αἰδοῖσι, τῶν ἀχ' αὐτῶν. ἔ καθηγητῆ ἡγόμενῶ παρ' αὐτοῖς τῶν ἐκκλησιαστικῶν μαθημάτων ἵνα ἢ γνώσμεν κ' ἐν τῶ παρ' αὐτῶν δόξω τῶ συμβαίνοσ παρ' αὐτῶν κ' ἐν τῶ παρ' αὐτῶν θρώπων, ὡς ποιεῖτε ῥητολογεῖα δ' αὐτῶν.

εσων λαδεν το τῶν χριστιανῶν δόγμα, ἀνα-
 κῆνον καὶ τὴν αἰτίαν τῆς φρεμυλίας χρεοβό-
 νιας διεξελθεῖν· ἔχει δὲ ὧδε· ὅτι πολλὰ τοῖς
 παρ' Ἕλλησι διδοκίμοις φιλοσόφοις ἐγί-
 νησε, πόλις δὲ ἔπειτα ἀγνώτας ἰσορεῖν· ἔτω γὰρ
 πλάτων ὁ σωκράτους ἐταῖρος· αἰγυπτιοῖς ἐνε-
 δημοσεῖται παρ' αὐτοῖς μαθησόμενος· ἐπλῆθη
 σε δεῖ καὶ εἰς σικελίαν, ἐπὶ θεᾷ τῷ αὐτοῦ κρα-
 τῆρι· ἐν οἷς ἀείδων ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀναδιδό-
 μῃον ἀνθρακὸν παμφλάσει πυρὸς· πολλὰ
 καὶ ἵππερ χέρον, πῶμα δὲ δὴν ῥεῖ, καὶ τὴν
 γάτονα γλῶσσοσκέλει ἔσπετον, ὡς ἐπὶ νῦν
 πολλὰς ἀγέρας φαίνεσθαι κατακαυμυρῆρας,
 καὶ μὴ τε σπύρον δὲ χρεῖας, μὴ τε φύσει αὐτῶν
 δένδρον, οἷα γὰρ ὡς τῆς Σοδομίων χώρας κα-
 τὰ γῆρας· τῆς δὲ τῆς κρατῆρας καὶ ἐμπε-
 δοκίμης ἰσόρησεν, ἀνῆκε λαμπρῶς παρ' Ἕλλησι
 φιλοσοφῆσας, καὶ ἐν ἔπειτα ἠρώσι τὴν ἐπι-
 στήμην πραγματευσάμενος· διαπορέμε-
 νος δὲ ὡς τῆς ἀναδόσεως τῆς πυρῆς, ἢ τῆς
 πῶ τρεπῶ ἀμύνον ἀποθανεῖν δοκίμασας, ἢ
 τῆς ἀλφειῆς ἐρεῖν εἰπεῖν, ἔδδ' αὐτοῖς ἰσως εἰδῶς
 ἔχαιεν ὡς καὶ τὴν τοιαύτην θύξεν ἑαυ-
 τῶν τῆ βίβη ἀπαλλαγῆναι, ἢ λαβὴ εἰς τὸ πῦρ,
 καὶ διεφθάρη· ἔμην ἀλλὰ καὶ δημόκει-
 τος ὁ καὶ πλείστας ἰσόρησε πόλις, αἶερα
 τε καὶ χώρας· καὶ ἐθνη καὶ ἐπὶ ἔτεσι ὄγδοή-
 κωτα διαγαγείν ἐπί ξηνης αὐτῆς περὶ ἑαυ-
 τῆς φησὶν ἄλλοι τε ἐπὶ τέτοις μυθολογίαις παρ'
 Ἕλλησι (σφῶν, δευχάοι καὶ νεώτεροι, τῆς το
 ἐπὶ δασαν ἐς Ἰηλώσας μερῆπιός τις φι-
 λολοφῶ τῆς Φοινίκης, παρὰ γῆρας
 εἰς πόλις· εἶποντο δὲ αὐτῶν παῖδες δύο,
 φρεμυλῆς τε καὶ ἑδέσιος· ἀμφω δὲ γῆρας
 αὐτῶν περὶ σήκοις· ἐς διὰ λόγων ἦγε, καὶ
 ἀεὶ δὲ τῆς ἐπαίδευσεν· ἰσορήσας δὲ τῆς ἰνδι-
 κῆς ὅσα γὰρ αὐτῶν δὲ γῆρας, τῆς ἐπανό-
 δου εἶχε, ἠὲ ἐπιτυχῶν σελλοιμῆρας
 εἰς ἀγυπτιον· συμβῶν δὲ κατὰ χρεῖαν ὑδα-
 τος ἢ τῶν ἄλλων ἐπὶ ἠνδείων, εἰς ὄρεμον π-
 νὰ περὶ τὴν ναυῶν, καταδραμόντες οἱ
 τῆς ἰνδοῖ κλέωνσι πάντας, καὶ τὸν μερῆ-
 πιον ἐτυχον γῆρας· τότε λύσασθαι ὡς περὶ ῥω-
 μαῖας σπονδῆας· τῆς δὲ παῖδας νέας ὄντας
 κλέωντες ἐξώγησαν, καὶ βασιλεῖ τῶν ἑαυτῶν

A Christianorum religionem non ab ho-
 minibus institutam fuisse, ut quibusdam
 incredibilem mendaciorum auctori-
 bus placet, causam ipsam cur Frumen-
 tius sacerdos ordinatus fuerit, expona-
 mus necesse est. Ea sic habet. Cla-
 rissimis quibusque Græcorum Philoso-
 phis curæ fuit, urbes ac regiones igno-
 tas perlustrare. Sic Plato Socratis fa-
 miliaris in Ægypto commoratus est, ut
 ea quæ apud Ægyptios erant, cogno-
 sceret. Idem navigavit etiam in Sici-
 liam, ut crateres qui illic erant, viseret.
 In quibus ignis velut ex fonte proma-
 nans, sponte sua ebullit, ac sæpenumero
 redundans instar fluvii effunditur, &
 vicinam regionem depascitur, adeo ut
 complures agri etiamnum exusti cer-
 nantur, & nec sementem accipiant, nec
 arboribus conserantur, quemadmodum
 de Sodomorum regione accepimus.
 Ad hos crateres visendos accessit etiam
 Empedocles: vir apud Græcos egregie
 philosophatus, & qui heroicis versibus
 doctrinam suam exposuit. Hic cum
 causam eruptionis hujus ignis inquire-
 ret, seu quod ita mori satius judicaverit,
 seu ut verius dicam, ne ipse quidem
 probe sciens qua de causa immaturam
 sibi mortem conscisceret, in ignem
 defiliens interit. Sed & Democritus
 Cous, plurimas se urbes & regiones
 ac gentes perlustrasse ipse de se alicubi
 dicit, seque annis octoginta apud exte-
 ros peregrinatum fuisse. Alii præter-
 ea innumerabiles ex Græcorum Sapien-
 tibus, tam prisca, quam recentiores,
 hujus rei studiosi fuerunt. Quorum
 exemplum secutus Meropius quidam
 Philolophus Tyrius ex Phœnice, ad In-
 dos usque penetravit. Sequebantur
 eum duo adolescentes, Frumentius &
 Edesius: ambo genere illi conjuncti,
 quos ille docebat literas, & liberaliter
 instituebat. Porro cum omnia Indiæ
 loca, quantum ei licuit perlustrasset,
 navem nactus quæ in Ægyptum vela
 faciebat, redire constituit. Cum au-
 tem navis, seu aquæ, seu alterius rei ne-
 cessariæ causâ ad stationem quandam
 appulisset, irruentes Indi qui illic habi-
 tabant, cunctos, ipsumque adeo Mero-
 pium interemerunt. Ruperant enim
 tunc fœdus quod cum Romanis antea
 pepigerant. Pueros vero ob ætatem
 miserati, captivos adduxerunt, regique
 suo obtulerunt. Rex minorem quidem

natu, pincernam suam constituit; Frumentium vero, prappositum domus regiae, & pecuniae procuratorem creavit, quippe quem prudentem & ad hoc procurationis munus obeundum idoneum esse cognoverat. Qui cum longo temporis spatio utiles se ac fidos praestitissent, rex moriens superstitibus uxore ac filio, ad remunerandam eorum benevolentiam ambos libertate donavit, & ubicunque vellent degendis potestatem dedit. Et illi quidem Tyrum ad suos reverti maturabant. Sed cum regis filius adhuc tenera aetate esset, mater pueri rogavit, ut aliquantulum temporis ambo illic remanerent, & procuratorem regni susciperent, donec filius ad virilem aetatem pervenisset. Illi reginam obsecrantem reveriti, & palatium regis & principatum Indorum administrarunt. Atenim Frumentius, seu divinis visionibus impulsus, seu sua sponte, Deo illum permovente, scilicet cœpit num aliqui essent apud Indos Christiani, numve ex mercatoribus qui eo adnavigarent, quidam forent Romani. Eos igitur diligenter perquisitos ad se accersit. Quos humaniter ac benevole complexus, iussit ut orationis causa in unum coirent, & Romano more collectas celebrarent: constructisque Ecclesiis, hortatus est, ut Deum assiduo cultu venerarentur. Postquam regis filius ad pubertatis annos pervenit, tum ab illo, tum à regina commeatum petunt. Quod cum illis persuassissent, licet omni molestia acerbiorum iudicantibus ipsorum digressum, amice ab illis digressi, ad Romanorum ditionem reverterunt. Et Edesius quidem ut propinquos suos videret, Tyrum rediit: ibique aliquantò post ad Presbyterii dignitatem evectus est. Frumentius vero, dilato aliquantis per in Phœnicem reditu, Alexandriam perrexit. Neque enim æquum censebat, ut studium rerum divinarum generi ac patriæ postponeretur. Collocutus itaque cum Athanasio Alexandrinæ Ecclesiæ præfule, res apud Indos gestas ei exponit: quomodo opus illis esset Episcopo, qui Christianorum ibi degentium curam gereret. Athanasius vero, congregatis sacerdotibus qui tum Alexandriæ commorabantur, consilium hac de re cœpit: ipsumque Frumentium Episcopum Indiæ ordinavit, eum aptissimum

προσηγαγον· ὁ δὲ, τὸν μὲν νεώτερον ὀνομαζόμενον καλέσασα· μέγιστα δὲ τῆς αὐτῆς οἰκίας τὸν Φερμέντιον, καὶ τὸν χρημάτων ἐπιτροπὸν· ἔγνω γὰρ αὐτὸν εἶχεσθαι, καὶ διοικῆσαι ἱκανώτατον· ἦν πολὺν δὲ χρόνον χειρὶ μὲς σφᾶς καὶ πιστὸς ἀδραχομένης, τὰ δὲ τῶν ἐπὶ παιδί καὶ γαμῆν, ἐδιδραμε τῆς ἀνοίας αὐτὸς ἡμέτερος, καὶ οἱ βασιλεὺς διότι ἐπέτρεψε· καὶ οἱ μὲν, εἰς τὴν πρῶτην οἰκίαν ἐπανελθεῖν ἐπαύδατον· ἐπὶ δὲ τῆ βασιλείας ὑπονοοῦσιν κομιδῆν αὐτῶν, εἰδένῃ ἢ τοῦτε μητρὸς, ἐπὶ ἀλλοτρίῳ χρόνῳ ἀφαιρῆσαι ἀμφὸ τῆ βασιλείαν ἐπιτροπείας, ἀχρὸς ἀνὸ τῆς αὐτῆς ἀνδραγαθίας· ἀνὸ βολοῦσαν δὲ τῆ βασιλίδι αὐτῆς ἰδέναι· καὶ τῆ βασιλίδι καὶ τῆ ἡγεμονίᾳ ἰδέναι διώκον· ὁ δὲ Φρουμέντιος, ἴσως ἀποθραπέως ἐπιφανείας, ἢ καὶ ἀπομάτως τῆ θεοῦ κινουῦτος, ἐπιπλάσσει τῶν εἰν χριστιανοὶ παρ' ἰνδοῖς, ἢ ῥωμαίων τῶν εἰσπλάσειων ἐμπορῶν· ἐπιμελῆς ὅτι τῶν ἀναζητῶν, μέγα καίτοι πρὸς αὐτὸν ἀμφαγαπάζων τε καὶ φιλοφρονέμενος· ἀλλ' ἡ ἐνεκεν συνίνασι ἐποίησεν, καὶ ἢ ῥωμαίων ἐπὶ ἐκκλησιάζων· ἢ διαπαντὶ πρῶτον πρὸ τῆ θεοῦ προσεδόξεν, ἀλλήλους οἰκίας ἐκδομήσας· ἡ δὲ τῆ βασιλείας ὑπονοοῦσιν ἐφίβως τελείῃ, παρησησάμενοι αὐτῆ τῆ βασιλίδι, ὅτι ἀνεκτὸν ἡγεμονίας χειρὶ εἶδαι σφᾶν, πείσαντες, ἢ φίλοι ἀπαλλαγῆτες, παρεγγύοντο εἰς τῆ ῥωμαίων ἰσχυροῦν· ἢ ἐδέσθη μὲν τῶν οἰκίας οὐκ ἔμελλε, εἰς τὴν ἡλθὲν ἔνθα δὴ μὲν ταῦτα προσεβύτην ἢ ἐξῆσθη Φρουμέντιος· ἢ τῆ Φοινικίᾳ ὁδὸν τῶν ἀναβαλλόμενος ἀφίκετο εἰς ἀλεξάνδρειαν· εἰδοῦς γὰρ αὐτοῦ καλῶς ἔχον, παλεῖσθαι καὶ χροῖας ἐπὶ τρεῖς τῆ βασιλίδι τῆ σφᾶν σφᾶν σφᾶν· ἢ ἀθανασίῳ τῶ προῖσ αἰμῶν τῆ ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας, ἢ κατ' ἰνδοῦ δὲ σατο, καὶ ὡς ἐπισκόπος δέει αὐτοῖς, τῶ αὐτῆ χριστιανῶν ἐπιμελησόμενος· ὁ δὲ ἀθανασίῳ, τῶ ἐνδημῆνας ἱερέας ἀγροῦ ἐβελδύσατο σφᾶν τῆ τῆ· ἢ χροῖας αὐτοῦ τῆ ἰνδοῖς ἐπίσκοπον, λογισάμενος· ἐπὶ

δὲ τὸ αὐτὸ εἶναι αὐτὸν, ἔκανον πολλὰ ποιῆσαι τὴν θεοσκίαν, παρ' οἷς πρῶτ' αὐτὸς ἐδίδξε τὸ χριστιανῶν ὄνομα, καὶ σπέρμα παρέχετο τῆς δόγματι μελέσιας, ὃν φρενὴν παλαιὰς ἰδέας ὑποσέφασα, λέγει αὐτὸς ἑαυτὸν διελθεῖν τὴν ἱεροσωμὴν μελέθειν, ὡς ἐπαίνεθαι αὐτὸν πάντων τῶν αὐτῆ περιεθέντων, ἐχ' ἡπὸν ἡ τέρας ὄλεος θαυμαζέσαι κατ' ὅτι καὶ ἐπιστημῶτα αὐτὸν ὁ θεὸς ἀπέφινε, πολλὰς καὶ ἀδιδόξους ἰάσεις, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα δι' αὐτῆ δημοκρησίας, ἢ μὴν δὴ παρ' ἰνδοῖς ἱεροσωμῆ ταυτὴν ἔχεν δεχθῆναι.

A ad hoc esse intelligens, & ad religionem illic propagandam idoneam, ubi & Christianorum nomen primus patefecisset, & religionis semen sparsisset, Frumentius igitur ad Indos reverfus, illic tanta cum laude sacerdotium gefisse fertur, ut ab omnibus qui ejus periculum fecissent, non minus predicaretur quam Apostoli predicari solent. Nam & ipsum Deus celeberrimum reddidit, multis curationibus admirandis, signisque & prodigiis per eum factis. Hujusmodi fuit initium Episcopatus apud Indos.

Κεφ. κέ.

CAP. XXV.

Περί τῆς ἐν τυρῷ συνόδου, καὶ περὶ τῆς παραλύου καθάρσεως τῆς ἀγίας ἀθανασίου.

De Synodo Tyri, deque temeraria sancti Athanasii depositione.

Αθανασίῳ ἡ πάλιν αἱ τῶν ἐνανθῶν ἐπιβουλαὶ ἀνεκάνεν πράγματα, καὶ μίσθ' αὐτῶν τῶ βασιλεῖ καὶ σκεδίαζε, καὶ κληρόεντι ἐπήγερε πλὴθ' παρ' ὠνόχλημεν ὁ βασιλεὺς, συνόδον ἡρώδης προσέταξεν ἐν κισσαρέα τῆς παλαιστίνης, εἰς ἣν κληθεῖς, ἐχ' ὑπήκουσεν, δις ἐβίβη τῆς ἐπισκόπου, καὶ τῆς κρομηδείας, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτοὺς δέσπαστων σιωπῶν ἀλλὰ ὅτε μὴν, καίτοι σιωπῶν ἀνακαλοῦμαι, ἀμφότες τειράκοντα μύρια ἀνεσάλετο, μὴ δὲ ταῦτα σφοδρῶς ἐβιασθεῖς, ἦκεν εἰς τυρὸν ἐντα δὴ συνελθόντες πολλοὶ τῶν ἀνα τῶν ἐπισκόπων, ἀπὸ αὐτῶν τὰς διδύνας ὑπέχευ τῶν κατηγεμμένων κατηγόρεον δὲ αὐτῆ τῆς μέρεος ἰωάννης, καλλίνικ' ἐπίσκοπος, καὶ ἡγεμον τῆς, ὅτι μυσικὸν πόθηλον συνέτριψεν, καὶ ἐπισκοπικὸν κατέειλε θεῖον καὶ ἰχθυοεινὰ τέτονον πρεσβύτερον ὄντα, πολλὰς κατέειρε, καὶ συκοφανήσας πρὸς ὑγῖνον τὸν αἰγυπτίαν ὑπαρχον ὡς βασιλικὰς εἰκόνας λιθάσθηα, δεσπομῶθρον οἰκῆν παρὰ σκεδίασε καλλίνικον δὲ ὡς ἐπίσκοπον ὄντα ἐν πλησίον τῆς καθόλης ἐκκλησίας, καὶ μὴ ἀλεξάνδρου συναγόμενον, κατέειλεν ὅτι γέ, φησι, παρητέτα κοινωνεῖν ἀπῶ, εἰ μὴ περὶ εἰρηνοει τῶ συντελείσθαι ὑπονοεμῶν μυσικῶ ποθητοῦ μάρεκα δέλιαι πρεσβυτεῖας ἀφρημένω

A Athanasio vero adversariorum infidiae rursus negotia comparantur: rursus Imperatoris odium, rursus accusatorum multitudinem adversus eum excitantur. A quibus assidue interpellatus Imperator, apud Caesaream Palaestinae Synodum fieri jussit. Ad hanc Synodum vocatus Athanasius, non paruit, Eusebii urbis illius Episcopi, & alterius Eusebii Nicomediensis, aliorumque qui cum illis erant, fraudulentiam veritus. Sed tunc quidem, quamvis venire compelleretur, triginta circiter mensium spatio profectioem suam distulit. Postea vero majore vi adhibita, coactus Tyrum venit. Illic multi Orientalium partium Episcopi in unum congregati, jubent eum objectis criminibus respondere. Accusabant autem illum, ex parte Joannis Callinici Episcopi, & Ischyri quidam, quod mysticum poculum confregisset, & Episcopalem Cathedrali subvertisset: quodque hunc ipsum Ischyrium qui Presbyter erat, saepenumero in vinculis detinisset, eumque calumniatus apud Hyginum praefectum Aegypti quod Imperatoris imagines saxi appetierat, in carcerem trudi fecisset. Callinicum vero Episcopum Ecclesiae Catholicae apud Pelusium, qui cum Alexandro collectas celebraverat, deposuisset, eo quod communicare cum ipso recusaverat, nisi prius de mystico poculo quod contractum ab ipso suspicio erat, sibi satisfactum fuisset. Et Marco cuidam qui Presbyterii dignitate exutus

fuerat, Ecclesiam Pelusii regendam A
 commisit: ipsum vero Callinicum mil-
 itarem custodiam & tormenta ac judi-
 cia subire fecisset. Euplus praeterea, Pa-
 chomius, Isaac, Achilles & Hermæon
 Episcopi partis Joannis, eum de verbe-
 ribus illatis accusabant. Omnes porro
 in commune ei objectabant, quod quo-
 rundam perjurio ad Episcopatum per-
 venisset, cum omnes Episcopi prius con-
 sensissent, ut nullus ordinaretur, ante-
 quam objecta sibi crimina coram ipsis
 diluisset. Et ipsos quidem ab eo de-
 ceptos, idcirco à communionem ejus re-
 cessisse: illum vero nequaquam digna-
 tum esse ipsis satisfacere, sed vi ipsos
 cogere, & in carcerem coniecisse. Post-
 hæc accusatio de Arsenio iterum agita-
 ta est. Et ut fieri solet in insidiis quæ
 ingenti hominum studio comparantur,
 etiam ex numero eorum qui amici pu-
 tabantur, insperati prodibant accusato-
 res. Lectus est etiam libellus popula-
 rijum acclamationum, quasi plebs Ale-
 xandriæ propter illum ad Ecclesiam
 convenire detestaret. Athanasius au-
 tem cum jussus esset causam dicere, fre-
 quenter in judicium progressus, ex cri-
 minibus sibi illatis alia diluit: aliis ut re-
 sponderet, dilationem petiit. Hærebatur
 porro anxius animi, cum & accusatores
 cerneret judicum gratia subnixos, &
 multos contra se testes ex Arii ac Meli-
 tii sectatoribus comparatos, & calum-
 niatoribus suis veniam dari in iis crimi-
 nibus, in quibus ipse superior esset: ac
 præcipue in causa Arsenii, cujus bra-
 chium maleficii causâ excidisse accu-
 sabatur. Et in causa cujusdam mulier-
 culæ, cui munera dedisse libidinis cau-
 sâ arguebatur, noctuque invitam
 compressisse. Quarum utraque accu-
 satio ridicula deprehensa est & calum-
 niæ plena. Nam cum mulier seden-
 tibus in judicio Episcopis ista objice-
 ret Athanasio, Timotheus Alexandri-
 nus Presbyter eidem Athanasio adstans:
 Sic enim inter ipsos occulte convene-
 rat, mulieri ita respondit: Egone, mul-
 ier, tibi vim intuli? tum illa nonne tu,
 inquit, simul tempus & locum addens
 in quo compressa fuerat. Arsenium ve-
 ro quod attinet, cum Athanasius in
 medium adduxit, ambasque ejus man-
 us integras judicibus ostendit: petiit-
 que ab illis, ut accusatores judicium
 subirent de brachio quod attulerant.

τὴν πληροῦς ἐκκλησίαν ἐπέτρεψεν ἀ-
 τὸν δὲ καλλινικὸν στρατιωτικῆς φρεσὸς καὶ
 αἰκισμῶν καὶ δικαστηρίων τοιαυτῶν
 ἐποίησε καὶ ὀπλῆς δὲ καὶ παχώματος, καὶ
 ἰσαὰκ καὶ ἀχιλλᾶς τῶν ἑρμαίων, τῶν ἀμω-
 ἰωάννην ἐπίσκοποι, πληγῶν αὐτῶν κατή-
 ρεν· κοινῇ δὲ πάντες ὡς δι' ἐπιτοκίας τῶν
 εἰς τὴν ἐπισκοπὴν παρελήθην, ὑποθεμέ-
 νων πάντων μηδένα χερσὸν εἶναι, περὶ τῶν
 αὐτοῖς ἐγκλημάτων διαλύσασιν ἀποσώσω-
 δὲ διὰ τὸ αὐτὸς ἀπαληθύνειας, τῆς περὶ
 αὐτὸν κοινῆς· τὸν δὲ μὴ ἀξιῶσαι πύσαι
 ἀλλὰ βιάζεσθαι, καὶ δεσμωθῆναι αὐτῶν
 ἐμβαλεῖν ἐπὶ τῆτοις τε καὶ τὰ κατ' ἀρ-
 σένιον ἀνεκινεῖτο· καὶ οἷα φιλεῖ ἐν σπεδῶν
 μῆρας ἐπιβλαῖς, ἀπερσοδόκησι καὶ τῶν
 μιζερῶν φίλων, ἀνεφύοντο κατήγοροι
 καὶ γεγραμμάτων ἀνεγνωσκέτο δημοτικῶν
 ἐκδοσέων, ὡς τῶν ἀνα τὴν ἀλέξανδρου
 λαῶν δι' αὐτὸν ἐκκλησιαζέον μὴ ἀνεχόμε-
 νων· ὁ δὲ ἀθανάσιος ἀπολογησάμενος περὶ
 σαχθεῖς, προσελθὼν πολλὰς εἰς τὸ δικασ-
 τήριον, τὰ μὲν τῶν ἐγκλημάτων ἀπέσει-
 τῶ· τῶν δὲ, περὶ ἐπίσκοπον ὑπέθεσε ἵπ-
 σεν ἡπόρη Ἰλίαν, καὶ τὰς κατήγορας τῆς
 δικασταῖς ὄρων κεχαρισμένους, καὶ μαρ-
 τρας πολλὰς κατ' αὐτῶν παρεσκευασμένους
 ἐκ τῶν ἀδελφῶν καὶ μελίμου φρονεῖων, καὶ
 τὰς συκοφαντίας, ἐφ' οἷς ἐγκλημάτων ἐμετῆ
 συγνώμης ἀξιωμένους· καὶ μάστιγα ἐπὶ τῶν
 ἀρσένιον γραφῆ, ἔγοησίας ἐνεκα κατήγοροι
 τὸν βραχίονα ἐκτεμῆν καὶ γυναῖκα τῆς αὐ-
 ρᾶς ἐπὶ ἀσελγείᾳ δεδωκέναι, καὶ νυκτὸς αὐτῶν
 συνδιαφθαρῆναι ἐνεκαλεῖτο· ἐκείνην γε-
 νελόγια ἐφωρεῖσθαι, καὶ συκοφαντίας ἀναπλά-
 ἐπεὶ γὰρ συνλεγμένων ἐπισκόπων κατήγοροι
 ταῦτα ἠγνώθη, παρεστῶς ἀθανασίῳ τιμω-
 ἀλέξανδρου παρεστῶτες, ὡς αὐτοῖς λατ-
 σιν εἰδοῖς, ὑπολαβὼν περὶ τὸ γινώσκ-
 ἐγὼ σε, ἔφη, ἐβίασάμην ὧ γίναι· ἢ ὅ, αὐ-
 ἐ σὺ, καιρῶν λέγουσα καὶ ἔπον ἐν αὐτῶν
 βεβίασο· ἀρσένιον ὅ, εἰς μέσον παρηγο-
 καὶ ἀμφοτέρους ἀρτίους αὐτῶν χεῖρας ἀπέ-
 τοῖς δικασταῖς· καὶ εἰδοῖς αὐτῶν, διδόντας ὑπὸ
 τοὺς κατήγορους ἔεπεφέροντο βραχίονα
 ἐπὶ

CONSTANTINUS.

ετυχε γδ δρσενιου οσαυτα η θειοθεν ελαυνο-
 μειου η ως λεγεται υπο τω επιβελων αθα-
 νασιε κρυπιομηνου, αναγγειλαιος τε δι-
 αυλον κωδινευεν τον επισκοπον, αποδρας νυκ-
 των, και παρο μιας τε δικασηεις καλαρας
 εις τυρον εκαλεσε δε εγγλημαλ ουδε λυ-
 θεσθι, ως μηδεν απολογιας προσδεηθη-
 ναι, το μνι πρωτον, ως οίμαι, επι προφασθ
 διδεν τε μη χρωμαι ετως αιχρον και γε-
 λωιδες προγμα επι συνοδα αναγραφει-
 δαι, οσα εμφερεται τοις πεπραγμηνοις
 παρσ ο το δευτερον ηρκεσιν εις απολογιαν
 τοις κληγοροις ειπειν, ως πλεσιανος τις
 επισκοπος των υπο αθανασιον, καλα προ-
 ραξην αυτη τλω δρσενιου οικιαν κατεφλε-
 ξε και κιονι προσδησας, και ιμασιν αι-
 κισαμεν, εν οικισκω καθεριξε δια θυ-
 ρου δε αποδρασαι τετον και επδδη ζη-
 τησθω λω, επι χρονον λαθειν κρυπιο-
 μηνου μη φανομενον δε, εικοτως απο-
 θανειν νομιδωμαι και οια γε επιφανη
 αυδρα η ομολογητω, οι αμφι τον ιωαννη
 επισκοποι εζητην αυλον, προσιοντες τοις
 δεροσι ταυτ εν λογιζομεν αθανασι
 σι, πειδεις λω αμα δε υφωρατο,
 μη κωρον ευρηντες οι επιβουλευοντες,
 λαθερα ανελωσιν αυλον μεβα πολλας δε
 σποδες, θορυβε και ταραχης εμπληθεν-
 τω τε συλλογα, κεκραγοτων τε των κα-
 τηγορων και τε πε το δικασηειον πληθυσ,
 παση μηχανη χρωμαι αυλον εκποδων ποιεν
 εισηλια, και βιαιον, και ιερωσινης ανα-
 ερω δεισαντες οι παρσ τε βασιλειωσ προσ-
 τεταμηνου παρεναι τη συνοδα ευλαξιας
 σπασα, μη ως εικος, εν σασθ καλαδεαμον-
 τε, αυλοχρεσ αυτη χρωμαι, λαθερα αυ-
 τον υπεξηγαγον τε δικασηεις ο ο, λο-
 γισαμεν οσα ακινδνον αυτω διατελεδν,
 εν τυρω, ετε ασφαλές δικασαδ παρσ πλη-
 θω και ηγορων παρσ δικασαις εχθεοις, φευ-
 χεις κωνσταντινεπολιω καταδικαζεσι δε
 αυτω ερημω η σιωδθ, και καταρσει τε
 επισκοπος η ψηφισθαι αυλον μηκει τιω
 αλεξανδρειαν οικειν ινα μη φησι, θορυβεσ η
 εασθσ παρων εργαζηαι ιωαννη ο και τας

A Etenim Arsenius iste, seu divinitus im-
 pulsus, seu, ut fertur, ab Athanasii insi-
 diatoribus occultatus, cum quidam ei
 nuntiasset Episcopum ejus causam in dis-
 crimine adductum esse, noctu arrepta
 fuga, pridie quam judicium fieret, Ty-
 rum appulerat. Cum utrumque cri-
 men hoc modo depulsum fuisset, ita ut
 nulla ulterius defensione opus esset,
 prius quidem non legitur in Actis Con-
 cilia, non alia, ut opinor, de causa, quam
 quod indecorum visum est, rem adeo
 turpem atque ridiculam gestis synoda-
 libus inscribere. Quod autem spectat
B ad alterum crimen, accusatores ad de-
 fensionem suam satis esse existimarunt,
 quod dicerent Plusianum quendam
 unum ex Episcopis qui erant sub Atha-
 nasio, jussu illius incendisse domum
 Arsenii: ipsumque columnae alligatum
 loris verberasse, & in cellulam inclusisse.
 Arsenium vero per fenestram aufu-
 gisse. Et quoniam perquirebatur, ali-
 quandiu delituisse; cumque nusquam
 compareret, non sine causa pro mortuo
 habitum esse. Qui cum celebris, & con-
 fessionis gloria clarus esset, idcirco qui
 cum Joanne erant Episcopi eum perqui-
 rebant, accedentes ad Magistratus. Haec
C cum apud se reputaret Athanasius, me-
 tu percelleretur. Simul etiam suspica-
 batur, ne insidiatores opportunitatem
 nacti, ipsum clam interficerent. Denique
 post plurimos concessus, cum Conci-
 lium tumultu ac perturbatione plenum
 esset, accusatoribus & multitudine pro-
 miscua quae circa subsellia erat, simul
 vociferantibus, omni modo tollendum
 esse illum, utpote maleficum ac violentum
 & indignum sacerdotio: ii qui ex
 Imperatoris mandato ad servandam
 Concilii disciplinam Synodo intererant,
 veriti, ne, sicut in seditione fieri solet,
D cuncti facto in eum impetu manus vio-
 lentas ei inferrent, clam ex judicio eum
 subdulerunt. At ille, considerans se
 in urbe Tyro absque periculo morari
 non posse, nec tutum sibi fore adversus
 tantam accusatorum multitudinem co-
 ram inimicis judicibus causam dicere,
 Constantinopolim abscessit. Porro Syn-
 odus absentem eum damnavit, & Epi-
 scopatum ei abrogavit: interdixitque
 ne posthac Alexandria habitaret, ne
 forte, ut aiebant, tumultus ac seditiones
 illic agens excitaret. Joannem vero &
 P P P

eos qui cum illo erant, tanquam injustè A
 vexatos, in communionem recepit,
 suumque in clero gradum singulis resti-
 tuit. Deinde gesta Imperatori signifi-
 cant: & ad omnes ubique Episcopos
 scribunt, ne communionem jungantur
 cum Athanasio, neque ad eum literas
 scribant, aut ab eo scriptas accipiant,
 utpote qui criminum de quibus ipsi co-
 gnoverant, convictus fuisset, & per fu-
 gam suam aliorum quoque criminum,
 quibus non respondit, reus esset depre-
 hensus. Adhujusmodi vero sententiam
 in eum ferendam hisce causis adductos
 se esse docent: primum quod ægre fer-
 rent, quod cum Imperator anno præ-
 terito jussisset ut Orientales Episcopi
 Casaræam ejus causâ convenirent, ipse
 non occurrisset, longi temporis mora B
 fatigatam Synodum cernens, & Impe-
 ratoris præcepta despiciens. Deinde
 quod cum plures Episcopi Tyrum con-
 venissent, ipse cum ingenti multitudine
 advenisset, & turbas ac leditiones in
 Concilio excitaret: nunc quidem ob-
 jectis criminibus respondere detre-
 ctans: nunc singulos Episcopos probris
 & conviciis incessens: & interdum qui-
 dem cum ab ipsis vocaretur, minime
 obtemperans; interdum vero judicium
 subire dedignans. De contrafractura
 autem mystici poculi, perspicue illum C
 convictum esse denuntiant, testes hujus
 rei proferentes Theognium Episcopum
 Nicææ, Marim Chalcedonis, Theodo-
 rum Heracleæ, Valentem & Ursacium
 ac Macedonium: quos quidem in Æ-
 gyptum miserant, eo consilio ut in vi-
 cum illum in quo fractus calix dicebatur
 profecti, veritatem pervestigarent.
 Hæc fere sunt quæ scripserunt Episcopi,
 forenti more singula crimina perstrin-
 gentes, ac velut arte quadam calumni-
 am concinnare studentes. Multa ta-
 men ex sacerdotibus qui aderant, hoc
 judicium minime rectum esse existima-
 runt. Ajunt certe Paphnutium con-
 fessorem qui Concilio interfuit, apprehen-
 sâ manu Maximi Hierosolymorum
 Episcopi, jussisse ut surgeret: quasi non
 deceret ipsos qui Confessores essent, &
 qui pietatis causâ oculos effoscos ac pal-
 pites succifos haberent, malorum he-
 minum Concilio sociari.

σὺ ἀλλῶ πάσας, ὡς ἔδίκαιως κακῶς πα-
 θήσας, εἰς κοινῶν ἀποστέλλει, καὶ τὸ ἐν
 τῷ κλήρῳ ἀξίωμα ἕκαστῷ δίδωκεν. ἐν-
 λέσει δὲ τὰ πεπραγμένα τῷ βασιλεῖ, καὶ
 γράψαι τοῖς παλαιῶν ἐπισκόποις, μὴ με-
 ταδέναι ἀλλῶ κοινῶν, μὴ τε γράψαι, μη-
 τε παρ' αὐτῶ γράμματι δέχεσθαι, ὡς ἐπι-
 λεγόμενα ἐν οἷς διήκουν, καὶ διὰ τῆς ἀ-
 γῆς, καὶ ἐπὶ ταῖς μὴ ἀγωνιδείσας γραφαῖς
 ἀλλοῦ. ἔδήλουν δὲ διὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἐπι-
 τοιῶν τῶν προηχθῆναι ψήφον πρώτων
 ὅσον χαλεπαίνουσιν, κατὰ τὴν τῆ βασιλεῖ
 προσέειπεν ἐν τῷ παρελθόντι ἐπιτοῦ
 συνελθεῖν αὐτῶ χάριν εἰς καισάρην τῶν
 ἐπὶ τῷ ἐπίσκοπος, ὅσα ἀπὸ τῆς ἐπιστο-
 λῆς ἔχοντα ταλαιπωρημένη τὴν συνό-
 δον, καὶ τῶν τῆ κελεύσει προσεγγραμ-
 ῖνα ἀποφραγῶν πλείονων δὲ συνελθόντων
 εἰς τὴν, ἅμα πλὴθ' ἀφικέσθαι, καὶ ταῖς
 χάρις καὶ θορυβῶν ἐπιτοῦ τῆ συνόδου πᾶσι
 τῶν ἀπολογίας ἀποκρούμενοι. πᾶσι τῶν
 ἐπισκόπων ἕκαστον προσηλακίζων ἀλλοῦ
 καλέμενοι ὑπὸ ἀλλῶν, μὴ ὑπακούειν
 ἢ κείνοις μὴ ἀξίω. ἀπεφανῶν δὲ τῶν
 ἐπὶ αὐτῶ ἐπὶ τῆ μουσικῆ πόλιν τῆ συ-
 νελθῆναι καὶ ἡγγελλον, μάρτυρας ἐπιτοῦ
 ἰσχυροί, θεογονίον τὸν νικαῖος ἐπίσκοπος, καὶ
 μάρτυρον τὸν χαλκηδόν, καὶ θεόδωρον τὸν
 κλειῶν, ἀλλοῦ τε καὶ ἑσθίου καὶ μακρο-
 νιον ἐς ἀπέσφραγίς αἰγυπτιῶν, ὡς ἐπιτοῦ
 νομένους εἰς τὴν κόμην ἐνθα συνελθόντων
 πόλιν ἐλέγετο, τὸ ἀληθῆς ἀνευρεῖν τοιαῦτα
 ἔγραψαν, καθ' ἕκαστον ἐγκλημα διωκτικῶν
 ἐφαφάμενοι, ὅτι οἱ ἐκ τέχνης τὸς δὲ ἀλλοῦ
 καλασκευάσαι σπευδάζουσι. ἐχ' ὑπὸ
 ταῦτην τὴν κρίσιν ἐχθρῶν καὶ πολλοῖς τῶν παρ-
 τῶν ἱερέων κατεφανῶν λέγεται ἐν παφνυ-
 τῶν ὁμολογητῶν τῆ συνόδου ταῦτη παρ-
 μένον, λαβόμενον τῆς χάριτος, ἐξαναστῆσαι
 ἕμιον τὸν ἱεροσολύμων ἐπίσκοπον, ὡς ἐπὶ
 συλλογῆ κοινῶν πονηρῶν ἀνθρώπων καὶ
 λογιῶν ἀλλῶ ὄντας, καὶ δι' ἀσέβειαν
 ὀφθαλμοῦ ἀλλῶ κεκομμένους, καὶ ἀγ-
 λας περιεργεμένους.

A

Κεφ. κς'.

CAP. XXVI.

πει τὸ ἐν ἱεροσολύμοις νεώ, ὃν ὁ μέγας ἔκτισε κωνσταντῖν
ἐν γολγοθᾷ, ἔπει τῶν ἱκανῶν αὐτῷ.

De Ecclesia à Constantino Magno Hierosolymis
adificata in Golgotha, deque ejus
dedicatione.

ΕΝ τῷ δὲ ἀμφὶ τῷ τρίτῳ δεκάδα
τῆς κωνσταντίνε ἡγεμονίας, ἔξεργα-
σάθη τὸ ἐν ἱεροσολύμοις νεώ πρὸ τὸν κε-
κλιμένον, ὁ μέγας μαξιμίανος παρσαγορδύ-
ται, πρὸ ἀρχιερέων εἰς τὸν μαριανόν, ἀνὴρ
τῷ ἐν ἀξίᾳ, βασιλικὸς ταχυγράφο, ἀπέδωκε
τῇ συνόδῳ βασιλέως ἐπιστολὴν, παρακαλενομένην ἐν τῷ ἐξοσολύμα
καταλαβεῖν, καὶ τὸν νεώ καθιερωσά τῆτο
ὁ καὶ πρὸν βεβαλενυμῶ, ἀναγκαῖον ἐνό-
μισε πρῶτον ἐν τῷ σωελθόντος τῆς
ἐπισκοπῆς, διαθῆναι τὰς πρὸς ἀλλήλους
διαφορὰς, ἕτω τὴν κεκαθαρμένην διχονομίαν
καὶ λύπην, ἐπι τῷ ἀφιέρωσιν τῆς νεώ χωρῆ-
σαι πρὸς φορον γὰρ εἶναι τοιαύτη πανηγύ-
ρην, ὁμοίαν τῶν ἱερῶν, καὶ οἱ μὲν ἦσαν
ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τὸν νεώ καθιερωσαν, καὶ
ἀποσταλέναι πρὸς τὴν βασιλέως κειμήλια
καὶ ἀναθήματα, ἃ εἰσέπει νεώ ἐν τῷ δευτέρῳ
ἱερῷ οἴκῳ ἀνακεῖναι, καὶ πολὺ παρέχῃ θαύ-
μα τοῖς θεωμένοις, πολυελείας καὶ μεγέ-
θους ἐνεκα. ἐξ ὧν ἐκείνη δὲ ἐτήσιον ταύτην ἑορ-
τῶν λαμπρῶς μάλα ἀγῆ ἢ τῶν ἱεροσολύ-
μων ἐκκλησίᾳ, ὡς καὶ μνήσας ἐν αὐτῇ τε-
λευτῆς, καὶ ὅλην ἡμέραν ἐφεξῆς ἐκκλησια-
σάσιν συνίεναι τὴν πολλὰς σχεδὸν ἐκ πάσης τῆς
ἐκκλησίας, οἱ καθ' ἰσορίαν τῶν ἱερῶν ἔσπων,
πᾶσιν σωβρέχεσθαι καὶ τὸν καιρὸν ταύτης
τῆς πανηγύρεως.

Interea vero circa tricesimum annum
Imperii Constantini, absolutâ jam
Ecclesiâ Hierosolymis in Calvariae loco,
quæ magnum Martyrium appellatur,
Marianus quidam non mediocri digni-
tate præditus, Imperatoris Notarius,
Tyrum ingressus, Episcopis in Concilio
congregatis Imperatoris porrexit Epi-
stolam: quâ eos hortabatur, ut confestim
Hierosolyma profecti, Ecclesiam illic
dedicarent. Istud vero cum diu antea
decrevisset, necessarium tamen censue-
rat, ut Episcopi prius in urbe Tyro con-
gregati privatas inter se similitates com-
ponerent: atque ab omni discordia &
offensione purgati, ita demum ad Ec-
clesiæ dedicationem accederent. Ejus-
modi enim festivitati aptissime conve-
nire concordiam Sacerdotum. Igitur
Episcopi Hierosolymam delati, Eccle-
siam consecraverunt, simulque ornamenta
& donaria ab Imperatore transmissa: que
quidem in eadem Basilica hæcenus man-
nent, & à cunctis non sine ingenti stu-
pore spectantur, ob magnificentiam at-
que amplitudinem. Ex eo vero tem-
pore solennem quotannis festivitatem
admodum splendide Hierosolymitana
celebrat Ecclesia: adeo ut Baptismi quo-
que sacramenta eo die tradantur, & per
continuos septem dies collectæ fiant; multi-
que ex omni fere terrarum orbe
convenient, qui hujus festivitatis tem-
pore ad sacra loca perlustranda undique
accurrunt.

D

Κεφ. κς'.

CAPUT XXVII.

Περὶ τῆς πρεσβυτέρου τῷ πείσαντῳ κωνσταντίνῳ, καταγαγεῖν
ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς ἀρίου καὶ εὐζοίου, καὶ περὶ τῆς αὐτῶν τάχα
ἰουδαϊκῆς πίστεως ἀλλοίωσιν, καὶ ὅπως ὑπὸ τῆς ἐν ἱεροσολύ-
μοις ἀθροισθείσης συνόδου ἐπαλίαν ἀρετῆς
προεδίχθη.

De Presbytero qui Constantino persuasit, ut
Arium & Euzoium ab exilio revocaret: & de
libello fidei ejus, forsitan recte: & quomodo
idem Arius à Synodo Hierosolymitana ite-
rum susceptus est.

Τῆσιν αὐτῶν δὲ καιροῦ λαβόμενοι οἱ τῶν
ἀρετῶν φρονεῖν τῶν ἐπισκόπων, ἐσπέ-
δασαν ἡγεῖσθαι ἐν ἱεροσολύμοις συνόδον,
καὶ κοινωνίας αὐτῶν μετὰ δουμῶν καὶ δολιφῶν.

Eodem tempore Episcopi qui opi-
nionem Arii sequebantur, tempus
idoneum nacti, Synodum Episcoporum
Hierosolymis fieri curarunt, & Arium
atq; Euzoium in communionem recipi.

P p p ij

Quam rem ut aggrederentur, hujusmodi occasione adducti sunt. Presbyter quidam erat, fororis Constantini familiaris, opinionum Arii laudator. Et initio quidem ipsum talia sentire nemo norat. Ubi vero processu temporis familiarior factus est Constantiæ, hoc enim nomen fuit fororis Constantini, sumptâ fiducia, libere cum ea loqui cepit, & conuerti quod Arius injuste patria exularet, & quod per invidiam ac privatam similitatem, ab Alexandro Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopo Ecclesiâ eieceretur. Nam cum Alexander, inquit, videret illum magnopere probari multitudini, æmulatione aduersus eum exarsit. Hæc vera esse credens Constantia, quamdiu quidem superstes fuit, nihil novi molita est aduersus Nicæanæ Synodi decreta. Postquam vero in morbum incidit, ex eo se morituram suspicata, fratrem qui ad ipsam venerat rogavit, ut extremum beneficium sibi tribueret, quodcumque ab ipso postulauisset. Postulavit autem ut supradictum Presbyterum in familiaritatem reciperet, eique tanquam recte de diuinitate sentienti, fidem haberet. Nam se quidem mori aiebat, nec amplius ullam vitæ curam gerere: ipsius autem causâ metuere, ne quid mali ex ira Dei patiat, & aut ipse in privatam incidat calamitatem, aut Imperium turpiter amittat, propterea quod iustos ac bonos viros, quorundam suggestionem inductus, perpetuo exilio injuste damnasset. Ex eo tempore Imperator Presbyterum inter familiarissimos habere cepit: concessaque ei fiducia & loquendi libertate, collocutus cum illo de rebus quæ à sorore ipsi mandata fuerant, causam Arii denuo ventilandam esse censuit: seu quod opinabatur calumnias illas veras esse, seu ut sorori suæ gratificaretur. Nec multo post Arium ab exilio revocavit, & quam de Deo teneret fidem, scripto prodere cum iussit. Ille novitatem verborum, quæ prius excogitauerat, devitans, aliam expositionem contexit, verbis usus simplicioribus, & quæ sacræ Scripturæ familiaria sunt. Jurejurando etiam affirmavit ita se credere, & ex animo ita sentire, nec aliud præterea quidquam in mente habere. Sic autem se habet expositio.

Ἐξάρρησαν ὃ ταῦτα καὶ πρόφασιν τοιαύτης
 πρεσβύτερος τις ἦν συνήτης τῆ ἀδελφῆ βασιλέως, ἐπαρέτης τῶν δόξασαν καὶ
 ὅτι ταῦτα ἐφρένη, τὰ πρῶτα ἐλάττανεν, ὡς
 δὲ πολλοῖς προελθὼν χρόνοις, οὐκ ὀλίγον
 ἐαυτὸν κατέστησε κωνσταντία, τὸ γὰρ ὄνομα
 τῆ ἀδελφῆ κωνσταντίας, ἀδελφίας λαδόμενος
 ἐπαρρησίασάτο πρὸς αὐτὴν, καὶ κατέμελλε
 φεῖν, μὴ δικαίως ἀρξόν τὴν πατρίδα αὐτῆς
 καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκβεβλήσας, διὰ φθόνου
 ἰδίας ἐχθρας ἐκβληθέντα ὡς ἀνεξέλεστον
 τὸ ἐπίτροπον αὐτῆς τὴν ἀλεξάνδρου ἐκ
 κλησίαν διδοκιμῆσα γὰρ, ἔφη, ὡς τὴν
 πλήθῃ ὄρων αὐτὸν, ἐξηλόγησεν ἀποστῆναι
 ταῦτα πρὸς εἶσα κωνσταντία, ἐν ᾧ μὲν αὐτὸν
 ἐδὲν ἐφθασε νεώτερος τῶν ἐν νικαίᾳ ἐκ
 ξάντων ἐπεὶ ὃ νόσω παρῆρσε, κατὰ φε
 ρῆτο τελευτῆν καὶ παραγγέλλει αὐτὸν
 τὴν τὸν ἀδελφὸν, ἐκέλευσε τελευτῆσαι αὐτὸν
 δεῖναι χρεῖν, ἢ ἂν αὐτῆσεν ἐδὲτο ὃ
 κείον ἐχρὶν τὸν εἰρημὸν πρεσβύτερον, καὶ
 ὁρῶν δόξα ἄλλοι παρὶ τὸ θεῖον, πείθεισεν
 τὴν μὲν γὰρ ἔφη οὐχ ἔχουσα, καὶ λοιπὸν τῆς οὐ
 θα βιολῆς μηδὲν φρονεῖν, ὡς ἂν αὐτῆ
 ῥωδῆν, μὴ τι πάτος ὑπὸ θεομηνίας, κα
 τὰς κακῶς προφάσας, ἢ τὴν ἡγεμονίαν ἀφῆ
 ἀποβαλὼν ἐπειδικαίως ἔφη, καὶ ἀγαθὸν
 ἀνδρας ἀδίκως πεισθεῖς τισιν, αὐτὸν οὐ
 ἐζημίωσεν ἐπὶ αὐτῶν βασιλῆος οὐκ ἔστι
 διέβη παρὶ τὸν πρεσβύτερον τῶν καὶ πα
 ρησίας αὐτῶν μετὰ δὲ, καὶ κωνσταντία
 παρὶ τῶν ἐπιβλήσας ἢ ἀδελφῆ, ὡς ἂν γὰρ
 πάλιν περαδῶναι τῶν καὶ τὸν ἀρεῖον ὡς
 κός, ὑπὸ ὀπῆσας ἀληθείας εἶναι τὰς οὐκ
 λὰς, ἢ τῆ ἀδελφῆ χαρίζομενος, ὡς ἂν
 χρεῖν τε μετὰ καλῶσας ἀρξόν διὰ τῆς φωνῆ
 καὶ γραφῆν ἐκέλευσεν ἐκδεῖν αὐτὸν
 παρὶ τῆς ὁ δὲ, τὸ κατὸν ἐκκλησίας ὡς πρὸ
 ρον δὲ ὄνοματων, ἐτέραν ὕφανεν ἐκ
 ἀπλοῖς ῥητοῖς καὶ ἐγνωσμένοις ταῖς ἱερῶν
 βλοῖς χροσάμενος, καὶ ὅσον ἠμύσσειν
 ὡς δὲ πῆσι δὲν, ὡς ἂν ταῦτα φρονεῖν, ὡς
 ἔτερον ἐνοεῖν ὡς ταῦτα: ἐχρὶν ὃ

Τῶ δὲ σεβέσταιω καὶ θεοφιλέσταιω δεσπότη ἡ-
 μῶν κωνσταντίνω ἀρχιερέϊ καὶ ἀδελφῶϊ καὶ πρεσβυτέρῳ.
 Καθὼς προσεταξεν ἡ θεοφιλὴς σεβαστάβουλα,
 δεσπότη βασιλεὺς ἐπιθέμεθα τὴν ἐαυτῶν πίσιν
 ἐγγράφῳ ὁμολογούμεν ἐπιθεῖν ἕτω πῖς δύν,
 καὶ αὐτοὶ πάντες οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς ὑποθέσταιαι πι-
 σόμεν εἰς ἓνα θεόν, πατέρα πατρὸς καὶ υἱόν,
 καὶ εἰς κύριον ἰησοῦν χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν ἐκ
 αὐτοῦ πατρὸς πάντων τῶν αἰώνων γεννημένον θεόν
 λόγον, δι' ἃ ἅπαντα ἐγένετο, ὅτι ἐκ ἐναντίας
 αὐτοῦ ἐγένετο τὸν ἐκ θούλα καὶ σάρκα ἀναλαβόν-
 τα, καὶ παθόντα καὶ ἀναστάντα, καὶ ἀνελθόντα εἰς
 τὰς οὐρανοὺς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον κενῶν ζῶντας
 καὶ κενῶν. Ἐκ εἰς ἅγιον πνεῦμα, καὶ σαρκὸς ἀνά-
 στασις, καὶ εἰς ζῶντα μελλούσης αἰῶνος, καὶ εἰς βα-
 σιλείαν οὐρανῶν, καὶ εἰς μίαν ἐκκλησίαν καθο-
 λικὴν τῆς θεῆς, τὴν ἀπὸ περὶ τῶν ἑως περὶ τῶν
 ταύτην τὴν πίσιν παρλήψαμεν ἐκ τῶν ἀγί-
 ων διαγγελιῶν, λέγοντος τὸ κύριος τοῖς ἑαυτοῦ
 μαθηταῖς, πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα
 τὴν γῆν, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πα-
 τρός καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἰς τὴν ἰου-
 δαῖαν καὶ εἰς πῖς δύν, καὶ ἀποδέχεσθε ἀληθῶς,
 πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ὡς πᾶσα ἡ κα-
 θολικὴ ἐκκλησία. Καὶ αἱ ἅγια γράφαι διδά-
 σκεσιν, ὡς καὶ πάντα πιστόμεν, καὶ ἡμεῖς ἡμῶν
 ἑαυτοῦ θεοῦ καὶ νῦν καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ἡμέρᾳ, διὸ
 ἀσκαλόμεθα τὴν δισέβειαν, θεοφιλέσται
 ἡμῶν βασιλεὺς, ἐκκλησιαστικὸς ἡμᾶς ὄντας, καὶ
 τὴν πίσιν ἐκ τὸ φρόνημα τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν
 ἁγίων γραφῶν ἐχούσας, ἐν ἑαυτοῖς ἡμᾶς διατρε-
 ψασαί, καὶ θεοσεβέως δισέβειας τῇ μητρὶ
 καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ δηλαδὴ, ἀσκημένων ἰσῶν
 ζήλιων, καὶ τῶν ἐκ τῶν ζήλιων ἀσκημένων ἰσῶν
 ζήλιων ἵνα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ ἐκκλησία μετ' ἀλ-
 λήλων εἰρηνοῦμεν, τὰς συνήθεις δι' ἡμᾶς ὑπὲρ τῆς
 ἐκκλησίας καὶ εὐσεβείας βασιλείας, καὶ πάντος
 τοῦ χριστοῦ, κοινῇ πάντες ποιῶμεθα ταύτης τῆς
 πίστεως τὴν γραφὴν, οἱ μὴν ἔλεγον τεχνικῶς
 συβειάζειν, καὶ τὸ δοκεῖν τοῖς ῥητοῖς διαλλάσσειν
 συμφερέειν, καὶ ἕτως τοῖς ἀετέρι δόγμασι
 καὶ τῇ ἐκδοχῇ τῶν ὀνομάτων, ἀδελφὰ πατε-
 ρῶν ἐπαμφοτέρωθεν, καὶ πρὸς ἑκατέραν
 διανοιῶν ταῦτα ἐκλαμβάνειν ὑπολαβῶν
 τῆς βασιλείας, ἀσκαλίσια δοξάζειν ἀετίον
 καὶ εὐζόιον τοῖς ἐν νικαίᾳ συνελλυθῶσιν,

Religiosissimo Deique amantissimo Domino
 nostro Imperatori constantino, Ario
 & Euzoio Presbyteri.

Sicut præcepit Deo charissima pietas
 tua, Domine Imperator, fidem nostram
 exponimus, scriptoque profitemur eo-
 ram Deo, nos & illos qui nobiscum
 sunt, ita credere, uti subjectum est.
 Credimus in unum Deum, Patrem
 omnipotentem; Et in Dominum no-
 strum Jesum Christum, filium ejus, qui
 ex eo genitus est ante omnia sæcula:
 Deum verbum, per quem omnia facta
 sunt, quæ in cælo & quæ in terra: qui
 descendit & incarnatus est: qui passus
 est & resurrexit & ascendit ad cælos: &
 iterum venturus est, ut judicet vivos &
 mortuos. Et in Spiritum sanctum: in
 carnis resurrectionem: & in vitam
 venturi sæculi, regnumque cælorum:
 & in unam Catholicam Ecclesiam Dei,
 quæ à primis cardinibus ad ultimos us-
 que terrarum fines porrigitur. Hanc
 autem fidem ex sanctis Evangelii ac-
 cepimus, Domino discipulis suis dicen-
 te: Ite & docete omnes gentes, bap-
 tizantes eos in nomine Patris & Filii &
 Spiritus sancti. Nisi autem ita credi-
 mus, & nisi vere suscipimus Patrem &
 Filium & Spiritum sanctum, sicut
 omnes Catholica Ecclesia & scripturæ
 docent, quibus per omnia credimus,
 Judex noster sit Deus nunc & in futuro
 judicio. Idcirco pietatem tuam roga-
 mus, Deo charissime Imperator, ut,
 cum Ecclesiastici simus, & fidem ac sen-
 sum Ecclesiæ sanctarumque scriptura-
 rum teneamus, per pacificam ac reli-
 giosam pietatem tuam uniamur matri-
 nostre Ecclesiæ, sublatis videlicet quæ-
 stionibus ac disputationibus superfluis,
 ut & nos & Ecclesia, mutuam inter nos
 pacem servantes, solennes preces pro
 pacato & religioso imperio tuo, & pro
 universa stirpe tua, simul omnes ad
 Deum fundamus. Hujus fidei expo-
 sitionem nonnulli quidem callide con-
 scriptam esse asseverabant: & specie
 quidem verbis differre: revera tamen
 cum Arii doctrina consentire juxta sen-
 sum verborum, quæ licentiam dabant
 in utramque partem vergendi, & eo
 quem velles modo ipsa intelligendi. Im-
 perator vero Arium & Euzoium idem
 cum Episcopis qui Nicææ convenerant,

sentire arbitratus, maximam ex ea recepit voluptatem. Neque tamen id sibi arrogavit, ut eos ipse in communionem susciperet ante examen ac iudicium eorum, quorum id jus pontificumque erat juxta Ecclesiæ legem. Eos igitur mittit ad Episcopos qui tum temporis Hierosolymis erant congregati: scribitque ut fidem ab illis expositam examinarent, & benignam de illis sententiam ferrent, sive recte sentiret, & per invidiam oppressi fuisse viderentur: sive nihil haberent quod de prolato in se iudicio conquererentur, respiciissent. Itaque occasione nacti hi qui jam pridem ista machinabantur, prætextu Imperatoris literarum, in communionem eos susceperunt. Quo factò literas scripsere, tum ad ipsum Imperatorem, tum ad Alexandrinam Ecclesiam, & ad omnes Episcopos & Clericos per Ægyptum & Libyam ac Thebaidem constitutos: hortantes ut libentibus animis illos reciperent, cum & Imperator rectam esse illorum fidem testatus fuisset, quam quidem Epistola suæ subjecerunt; & universa Synodus Imperatoris iudicium comprobasset. Et hæc quidem Hierosolymis ingenti studio acta sunt ad hunc modum.

ἤδη τῶ πρᾶγματι ἔ μιν ἐαυτῶ ἐπέτρεψεν, εἰς κοινωνίαν αὐτοῦ δεξαμέναι, πρὸς κείσεως ἢ δοκιμασίας τῶν τέτρα κρείων, καὶ τὸν νόμον τῆς ἐκκλησίας. ὡς μπει δὲ αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐν ἱεροσολύμοις ἔτε συνελθούσας ἐπισκόπους, γράψας σκοπηδύων αὐτῶν τὴν ἐκθεσιν τῆς πίσεως. Φιλάνδραπον ὁμοφον ἐνεγκέν ἐπ' αὐτοῖς τὴν σύνοδον, ἣν τε ἔθως φανείεν δοξάζοντες, καὶ φθόνος χάριν ἐπίβουλοὺς ἐνέτες, ἣν τε μηδὲν ἔχοντες μεμνησθῆναι τοῖς ἡδὲ ἐπ' αὐτοῖς κεκριμένοις, μεμνησθῆναι καὶ δὲ λαβόμενοι, παλαιὰ ταῦτα σπευδάζοντες, ὡς φάσσι τῶν βασιλέων γραμμάτων ἐδέξαντο αὐτοῖς εἰς κοινωνίαν, καὶ ὅτε τὸ ἐποίησαν, αὐτῶν τε τῶ βασιλεῖ ἔγραψαν, καὶ τῆ ἐκκλησίᾳ ἀλεξανδρείας, καὶ τῶν ἀνα τὴν αἴγυπτον καὶ θηβαΐδα καὶ λιβύην ἐπιστολῶν καὶ κληρικοῖς, ὡς ἀπελθούσασιν ὡς ἔθως αὐτοῖς δεξαμέναι, ὡς καὶ τὸ βασιλεῖος μαρτυρήσαντι ὅρθην εἶναι τὴν αὐτῶν πίστιν, καὶ τῆ οἰκείᾳ ἐπιστολῇ ὑπέταξαν, ἔτ' ἐπὶ τῆ ἐπισημασίᾳ τῆ τῶ βασιλεῖος κείσθ' ἡ μὴν ὡδὲ ἐν ἱεροσολύμοις ἐσπευδαίετο.

CAPUT XXVIII.

Κεφ. κη΄.

Epistola Imperatoris Constantini ad Synodum Tyri: & de exilio sancti Anastasi per factionem Arianorum.

Ἐπιστολὴ βασιλέως κωνσταντίνου πρὸς τὴν ἐν τύρῳ ἐπιστολὴν καὶ ἐξορίᾳ τῶ ἀγίου ἀθανασίου ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς τῶν ἀρειανῶν.

Porro Athanasius fuga elapsus ex urbe Tyro, venit Constantinopolim. Et Imperatorem adiens, coram Episcopis qui ipsum condemnaverant, de injuriis sibi illatis conquestus est: simulque petit, ut quæ in urbe Tyro iudicata fuerant, sub conspectu principis examinarentur. Quamobrem Constantinus cum hanc petitionem æquissimam esse censuisset, ad Episcopos Tyri congregatos scripsit in hunc modum. Equidem nescio, quamnam sint à Concilio vestro cum tumultu ac procella iudicata. Videtur tamen turbulenta quadam confusione veritas quodammodo fuisse perversa, dum vos ob mutuam inter vos contentionem, quam quidem insuperabilem esse vultis, ea quæ Deo accepta sunt, minime perspicitis. Verum

Ἀθανάσιος δὲ φεύγων ἐκ τύρου, ἐκ κωνσταντίνου πόλιν ἦλθε, καὶ ὡς ἐπέσει τῶν κωνσταντίνου τῶ βασιλεῖ, ἀπέπειθε ἀπὸ τῶν ἐπισημασίᾳ τῶν κατὰ δικασίᾳ αὐτοῦ ἐπισκόπων, καὶ ἐπέτο τῶν ἐν τύρῳ κεκριμένων ἡρώδης τὴν ἐξέτασιν ἐπὶ αὐτῶ βασιλεῖ Κωνσταντίνου, δὲ δόλογον εἶναι δοκιμασίᾳ τὴν αὐτῶν. Ἐδὲ ἔγραψεν τοῖς ἐν τύρῳ συνελθούσας ἐπισκόποις. Ἐγὼ μὲν ἀγνοῶ, τίνας τὰ ὑπὸ τῆς ὑμετέρας συνόδου μετὰ τῶν καὶ χιμῶν κριθέντων δοκεῖ δὲ πως ὑπὸ τῶν ταραχώδους ἀταξίας ἢ ἀλήθια δὲ ἐσφάθαι ὑμῶν δηλαδὴ δια τῶν πρὸς τὸ πέλας ἐρεθελίαν, ἣν ἀντήθιον εἶναι βεβαίως τῶ τῶ θεῷ δέξασθαι μὴ συνορεύοντων αὐτοῦ.

ἔσαι τῆς θείας προνοίας ἔργον, καὶ τὰ τῆς φι-
 λονοχίας ταύτης κακὰ φανερώς ἀλόγα δια-
 σκεδάσαι, καὶ ἡμῖν διαρρήδην ἐπιδείξαι, εἰ-
 πια τῆς ἀληθείας ἀνῶθεν συνελθόντες ἐποιή-
 σαις φρονητὰ, καὶ εἰ τὰ κεκρυμμένα, χωρὶς
 πῶς χάριθ' καὶ ἀπεχθείας κείναις τοι-
 γαρεν ἠπείγμενος πάντας ὑμᾶς πρὸς τὴν
 ἐμὴν ἐλθεῖν διλάθειαν βέλτομαι, ἵνα τὴν τῆς
 πεπραγμένων ὑμῖν ἀκρίθειαν καὶ ἐφ' ἡμῶν
 αὐτῶν ᾧδασήσῃε· τίν' ὃ ἐνεκεν ταῦτα
 γράψαι πρὸς ὑμᾶς ἐδικαίωσα, καὶ ὑμᾶς
 πρὸς ἐμαυτὸν διὰ τῆς γραμμῆθ' καλῶ, ἐν
 τῶν ἐπομένων γνώσεσθε· ἐπιβαυοντὶ μοι λοι-
 πῶν τῆς ἐπωνυμίας ἡμῶν καὶ πανδοδαίμοιθ'
 παλαιθ' τῆς κωνσταντίνου πόλεως, συνέ-
 λαψε δέ με τνικαῦτα ἐφ' ἵππεσ' ὀχέειν, ὡς
 δὲ αἰθρῆς ἀθανάσιθ' ὁ ἐπίσκοποθ' ἐν μέσῳ
 τῆς λαοφόρου καὶ ἑτέρων πινῶν εἰς ἀεὶ ἀυλὸν
 ἔγεν. ἀπεροδοκῆτως ἔτω προσήλθην, ὡς
 καὶ ᾧδασθῆν ἐκπλήξεως ἀφορμῶν μαρ-
 τυρεῖ μοι γὰρ ὁ πάντων ἐφορεθ' θεός, ὡς εἰ ὃ
 ἐπεργων αὐλῶν ὅσας ἴδω, ᾧδᾶ τὴν πρῶτην
 εὐνοῦμένην, εἰ μὴ τινὲς καὶ ὅσας ἴδω καὶ τὴν
 ἀδύναμιν ἴδω πέπονθε πυνθανομένοις, ὡς περ
 εἶπες, ἀπήγγελλαν ἡμῖν· ἐγὼ μὲν ἐν εἰς δι-
 λῆθην ἀπακατ' ἐκείνου καιροῦ, ἕτε ὁμιλίας
 ἐκωνῶνται ὡς δὲ ἐκείν' μὲν ἤξισ, ἐγὼ
 ὃ παρητέμην, καὶ μικρὸν δὲ ἐν ἀπελαυνέσθαι
 αὐτὸν ἐκέλευον, μὴ πλέονθ' παρρησίας
 εἰς ἕτερον παρ' ἡμῶν ἦτε, ἢ τὴν ὑμετέραν
 ἀφίξω ἤξιώσαν ᾧδᾶξαι, ἵν' ὑμῶν παρόν-
 τῶν, ἀπέπονθεν ἀναγκαίως ἀποδύεσθαι
 ἐπιπέτῃ· ὅπερ ἐπέδῃ δὴ λόγον εἶμαι καὶ τοῖς
 καίτοι πέπον καλεφαίνεθ', ἀσμένως ταῦτα
 γραφῶμαι πρὸς ὑμᾶς προσέταξα ἵνα
 πάντες ὅσοι τὴν σωῶδον τὴν ἐν τύρῳ γνομί-
 νῃ πληρώσατε, ἀνπερεθίτως εἰς τὸ στρατῶ-
 πεδον τῆς ἡμετέρας ἡμεροτήθ' ἐπειχθῆτε,
 τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἐπιδείξοντες τὸ τῆς ὑμετέ-
 ρας κείσεως καθαρόν τε καὶ ἀδιάσροφον
 ᾧδ' ἐμῆ, ὅν τ' εἰς γνήσιον εἶναι θεωροῦντα
 ὅτι ἀνδρῶν θεῖσ' τοιγαρεν διὰ τῆς ἐμῆς
 πρὸς τὸν θεὸν λαθρείας, τὰ πάντα χεῖρ ἐρηδύε-
 ται καὶ τῆς βαρβαρίων αὐτῶν τοῦ θεοῦ ὄνομα γνησίως διλογεῖσθαι, οἱ μέχριν ἴν' ἀλή-
 θειαν ἠγνοον· διήλον δὲ ὅτι, ὅ τὴν ἀλήθειαν αἰνοῦν, εἰ δὲ τὸν θεὸν ἐπιγνώσκῃ· πλην ὁμῶς,

A divina providentia perficit, ut & ista
 contentionis mala manifestissime de-
 prehensa dissipentur, & nobis perspicue
 demonstraretur, an vos isthic congregati
 aliquam veritatis curam gesseritis, &
 utrum judicia vestra absque cujusquam
 odio & gratia tuleritis. Proinde vos
 omnes ad pietatem meam confestim
 venire volo, ut rerum à vobis gestarum
 rationem coram me per vosmetipfos
 accurate reddatis. Porro qua de causa
 hæc ad vos scribenda esse censuerim,
 vosque ad me his literis accesserim,
 ex his quæ subjiciam intelligetis. In-
 Bgredienti mihi cognominem & omni
 ex parte felicem patriam meam Con-
 stantinopolim, ac forte tum in equo se-
 denti, repente Athanasius Episcopus
 unâ cum quibusdam aliis quos circa se
 habebat, in medio aggeris publici adeo
 inexpectatus occurrit, ut stuporis quo-
 que occasionem præberet. Testis est
 mihi Deus omnium speculator, me pri-
 mo aspectu, quisnam esset agnoscere
 minime potuisse: nisi quidam nostro-
 rum, quisnam ille & quid passus esset
 percontantibus nobis renuntiasset. Ac
 tum quidem nec collocurus sum cum
 illo, nec familiariter congressus. Cum
 autem ille quidem id postularêt, ego
 vero recusarem, ac propemodum jube-
 rem illum submoveri, ille majori cum
 libertate nihil aliud à nobis postulavit,
 quam vestrum adventum, ut vobis
 presentibus de his quæ passus fuerat,
 liberi conqueri posset. Quod cum
 mihi æquum & temporibus meis con-
 gruum videretur, libens hæc ad vos
 scribi jussi; ut quotquot ad Synodum
 in urbe Tyro collectam convenistis,
 sine cunctatione ad comitatum cle-
 Dmentie nostræ properetis; sincerita-
 tem atque integritatem judicii vestri
 rebus ipsis demonstraturi coram me,
 quem ingenuum esse famulum Deine-
 quaquam ipsi negaveritis. Meâ certe
 operâ divino numini inserviente, ubi-
 que terrarum pax viget; ipsis etiam
 Barbaris Dei nomen sincere veneranti-
 bus, qui ad hoc usque tempus verita-
 tem ignoraverant. Porro qui verita-
 tem ignorat, is Deum quoque igno-
 ret necesse est. Veruntamen, sicut

antea dixi, ipsi etiam Barbari, mea opera qui ingenuus sum Dei famulus, Deum jam agnovcrunt, cumque venerari didicerunt: cujus providentia me ubique protegi ac servari, rerum ipsarum experimento didicerunt. Quae res praecipue ad notitiam Dei eos induxit. Et illi quidem metum nostri, Deum venerantur. Nos autem qui sacramenta elementariae eius ostentare videmur, non enim dicam custodire; nos, inquam, nihil aliud agimus, quam quae ad discordiam & odium pertinent, & ut absolute dicam, quae ad humani generis perniciem tendunt. Verum accurrite, ut dixi, & universi quam celerime ad nos properate; pro certo habentes, me omni ope ac studio perficere conaturum, ut ea quae sunt legis Dei, integra & inconcussa praecipue serventur, quibus nec probum nec infamiae labes ulla possit aspergi: dissipatis videlicet ac prostratis penitusque deletis Sacrosanctae legis inimicis, qui sub obtentu sanctissimi nominis, varias ac multiplices blasphemias inducunt. His ab Imperatore scriptis, alii metu perculsi ad sedes suas reverterunt. Eusebius vero Nicomediensis Episcopus & qui cum illo erant, ad Imperatorem profecti, Synodum Tyri in causa Athanasii ea quae iuste essent decrevisse asseverant. Productisque in medium testibus Theognio, Mari, Theodoro. Valente atque Ursacio, persuaserunt Principi, sacrum calicem ab Athanasio contractum fuisse: multisque aliis probris eum onerantes, calumniis suis praevaluerunt. Itaque Imperator, seu quod ista vera esse crederet, seu quod Episcopus in posterum concordem fore existimaret, amoto Athanasio, Treveros quod oppidum est Galliae, abire cum iussit. Et Athanasius quidem eo abductus est.

καθὰ παρείρηται, καὶ οἱ ἄρβαιοι τὸν δὲ ἐμὲ τὸν τῶν θεῶν θεῶν ἀποπλάτῃσι, ἐπεὶ γινώσκοντες τὸν θεόν, καὶ διλαβείαν μεμαθήκασι, ἀντιπαύειν με πανταχῶς καὶ παρονοεῖν, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἡδονῶν ὅθεν μάστιγα καὶ ἰσχύον τὸν θεόν ὃν ἐκείνοι μὲν διὰ τὸν πατέρα ἡμῶν φόβον διλαβείαν, ἡμεῖς δὲ οἱ τὰ μυστήρια τῆς διδραχμῆς αὐτῆς δοκῶντες παρονοεῖν καὶ ἐδὲ γὰρ εἶπομι Φυλάτιν, ἡμεῖς Θεομολογοῦντες, ἢ τὰ πρὸς διχονομίαν καὶ μισῶσιν ἐκείνου, καὶ ἀπλῶς εἶπεν, τὰ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἀνθρώπων ἄλλοις ἔχοντα τὴν ἀναφορὰν ἀλλ' ἐπέχθη, καθὰ παρείρηται, καὶ πρὸς ἡμᾶς σπείσασθε πάντες ἢ τὰ χθ, πεπληρωμένοι ὡς παντὶ ἐν ἐκείνῳ πρὸς ἡμᾶς, ὅτι ἐν τῷ νόμῳ τῶν θεῶν πάντα ἐξαρτέως ἀδελφικῶς φυλάττωμεν, οἷς ἔτε ψόθ, ἔτε κακοδομίας δυνήσασθαι παρονοεῖν, ἀλλὰ διασκέδασι τῶν δηλαδὴ καὶ σωτηριεῶν ἀρδην, καὶ ποτε τὴν ἀφαιρέσειν τῶν ἐχθρῶν τῶν νόμων, ἡμεῖς ἐπὶ παρονομασίᾳ τῶν ἀνομιῶν, ποικίλας καὶ διαφορὰς βλασφημίας παρονοεῖν, ἡμεῖς τὴν βασιλικῶν γεγραμμένων ἀλλοι δεισάμενες, οἷα δὲ ἀνεχώρησαι ἀπὸ ἀμφὶ τὸν δισέβιον τὸν νεοκρησίας ἐπισκοπον, ὡς ἀγνοοῦμεν πρὸς βασιλεῖα, διὰ τὴν ψηφισαδὲς ἐπιτάσσασθαι τὴν ἐκείνου τῶν διδραχμῶν καὶ μάστιγας παρονοεῖν, ὅτι τὸν εἰς μένον θεόγονον καὶ μάστιγας, ὅτι ἐκείνου ἐκείνου τε καὶ ἐρσάκιον, ἐπεισάμενος μυστήρια πολλήσιν σωτηρίαν, ἀλλὰ τε πολλὰ τῶν ἐκείνου ἀρδην, ἐκείνου τῶν διαβολῶν, ἢ βασιλεῦς, ἢ ἀληθῆ τῶν πιστεύσας, ἢ λατρίᾳ ὁμοιοῦν τὴν ἐπισκόπου ἐπολασίων, ἐπεισάμενος τῶν χθ, ὅτι ἀθανάσιον, ὡς ἐκείνου αὐτὸν ἐκείνου τῶν πρὸς δύσιν γαλακτικῶν καὶ οἷον ἀπὸ ἀπὸ χθ.

CAP. XXIX.

Κεφ. κθ.

Quomodo Alexander Constantinopolitanus Episcopus Arium in communionem suscipere recusavit: & qualiter Arius cum alius eum ad secessum stimulasset, medius crepuit.

Περί ἀλεξάνδρου τῆς ἐπισκόπου κωνσταντινουπόλεως, ὅτι δὲ τοῦ εἰς κοινότητα ἀρεῶν δεχόμενος, ἢ ὡς δὲ ἡμεῖς ἀρδην ἐκείνου αὐτὸν τῶν γαστρῶν εἰς ἀπίσταται.

Post Synodum Hierosolymitanam Arius in Aegyptum se contulit. Sed

Μετὰ δὲ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις συνόδον, ἤκε ἀρεῖται εἰς αἴγυπτον.

κωνωνίας δὲ αὐτῶ τῆς ἀλεξανδρείαν ἐκκλη-
 σίας, πάλιν ἦλθεν εἰς κωνσταντινουπόλιν· ἐπί-
 τῆδες δὲ σωδραμόντων τῶν αὐτῶ θερονέν-
 των ἰδία, καὶ τῶν παιδοδύων δις ἐβίω τῶ νι-
 κομηδείας ἐπισκόπων, καὶ σύνοδον ποιῆσαι
 πᾶσα κωνσταντινουπόλιν, αἰδόμενοι τὸ αὐτῶν
 σπυδαῖς ἀλεξάνδρου ὅτε τὸν ἐν κωνσταντι-
 νόλει διεκρινε θρόνον, ἐπέσειθη διαλύσαι
 τὴν σύνοδον ὡς ἦτο οὐκ ἐξερχέσθαι, ἀνι-
 κτες ἀπηγόρευε ταῖς πρὸς ἀρεθὸν σπυδαῖς,
 μηθεμίον, μηδὲ ἐκκλησιαστικὴν εἶναι λέγων,
 σφῶν αὐτῶν τὴν ψῆφον ἀκρον ποιῆσαι, καὶ τῶν
 ἀμα αὐτοῖς ἐκ πάσης σχεδὸν τῆς ὕψιον
 συνεληλυθότων εἰς νίκαιαν οἱ δὲ ἀμφιτόν δι-
 στίον, ὡς τὰ πρῶτα λόγους οὐκ ἐπείθον τὸν
 ἀλεξάνδρον, ἐμπαρονήσαντες αὐτῶ μὴ
 ἀπλῆς διεμαρτυρήσθαι, εἰ μὴ πρὸς ἐξέλιαι
 τῶν ἀρεθῶν εἰς ῥητιῶν ἡμέραν, αὐτὸν μὲν
 ὑπεροβίαν οἰκῆσαι ἐκκλησίαν τῆς ἐκ-
 κλησίας, δεύει δὲ κωνωνίαν τὸν μετ'
 αὐτῶ ἐπὶ τέτοις τὲ ἀπληγάσας ὅτε
 ἀλλήλων οἱ μὲν, τῆ πρὸς θεομῖα ὀρι-
 μένης ἐπιηλέσαι τῶς ἀπλῆς ὁ δὲ ἀλέ-
 ξάνδρῳ, προσευχόμενῳ μὴ εἰς ἔργον ἐκ-
 λῆσαι τὰς διστίβους λόγους· μάλιστα δὲ
 αὐτῶ ὀριμῶ ἐποικί καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐν-
 δυνάμει τρεῖς πᾶ. συμπεριεῖς τῆ δὲ
 πρὸ τῆς προθεσμίας ἡμέρας, εἰσδύς ἑσπὸ
 τὴ θυσιάζηρον, παννυχίῳ ἐκείῳ πρηνῆς, τῶ
 δευτέρῳ μὲν, ἐμποδιῶν τὸ τέλει τῶν
 καὶ αὐτῶ βεβαλευμένων καὶ δὲ ταύτῃ
 τῆ ἡμέραν, ἀπὸν πρὸς δέλιαν ὀψίαν ὁ
 αὐτῶ, Ἰλαπίνης ἀνακινησάσης αὐτῶ τῆς
 γαστρῆς καλεπείγοντῳ ἐγίνετο, καὶ εἰς δη-
 μῶν ὄρον πρὸς τοιαύτην χροίαν ἀφω-
 ριμένοι ἦλθεν ὡς δὲ ἐπὶ πολλῶ οὐκ ὄξει,
 ἠσπυρίων τινῶ τῶν ἐξω πρὸς δεχομένων
 αὐτῶν, καὶ αὐτῶ βεβαύσαν νεκρὸν ἐπὶ τῆς κα-
 τῆρας κείμενον· ἐπεὶ δὲ τὸ δῆλον ἐγίνετο, ἐ-
 ταύτα πάντες ἐνάμιζον πρὸς τὸ αὐτῶ τελευ-
 τῆς· ἐδοκεῖ τῶς μὴν, ἀθροῖα νόσω ληφθεῖς
 πρὸς τὴν καρδίαν, ἢ παρῶν ὑπομείνας
 εἰς ἡδονῆς τῶν καὶ γινώμην ἀπανησάντων
 πραγμάτων, αὐτῶ τῶν τεθνήσκει τοῖς ὅ, ὡς

A cum Alexandrina Ecclesia communica-
 re ei renuisset, denuo venit Constantino-
 polim. Cum vero qui idem cum illo
 sentiebant, & quotquot Eusebio Nico-
 mediensi Episcopo adhaerebant, separa-
 tim de indultoria eò convenissent, & ad
 celebrandam Synodum se pararent, Ale-
 xander qui tunc temporis Constantino-
 politanam se dem regebat, intellecto eo-
 rum consilio, Synodum dissolvere co-
 natus est. Sed cum id perficere minime
 valuisset, societati & communioni cum
 Ario jungendæ palam contradixit; ne-
 fas esse dicens & ab Ecclesia prorsus alie-
 num, & suam ipsorum sententiam &
 corum qui ex universo prope terrarum
 orbe Nicæam convenissent, irritam fa-
 cere. Qui vero cum Eusebio erant,
 cum primo quidem verbis Alexandrum
 flectere minime valuissent, contumeliis
 eum afficientes, cum sacramento inter-
 minati sunt, nisi Arium intra certum
 diem susceperet, ipsum quidem expul-
 sum Ecclesia, in exilium abiturum: suc-
 cessorem vero ipsius cum Ario commu-
 nicaturum esse. Posthæc utrique à se
 invicem eo tempore discesserunt. Eu-
 sebiani quidem diem præstitutum
 operientes, quo ea quæ minati fuerant
 perficerent. Alexander vero, vota fa-
 ciens, ne Eusebii verba opere ipso ad-
 impleverentur. Præcipue autem ei pavo-
 rem incusserat Imperator, quem Eu-
 sebiani quodammodo in sententiam
 suam traxerant. Igitur pridie ejus diei
 qui conditus fuerat, irrepens sub al-
 tare, tota nocte jacuit pronus; Deum
 rogans ne ea quæ adversus ipsum con-
 stituta fuerant, ad exitum perducere si-
 neret. Eodem die cum Arius nescio quo
 proficisceretur sub vesperum, repen-
 te laxata alyo, necessitate compulsus ad
 publicum locum ei rei destinatum per-
 rexit. Cumque elapso jam longo tem-
 poris spatio non rediret, quidam eorum
 qui foris ipsum prætolabantur, intro-
 gressi, hominem mortuum in sella ja-
 centem deprehendunt. Quod ubi pa-
 lam factum est, non eadem omnium fuit
 opinio de illius morte. Alii enim ar-
 bitrati sunt, eum repentino morbo cor-
 ipsius invadente oppressum, aut cer-
 te defectionem passum ex immoderato
 gaudio, propterea quod res ipsi ex vo-
 to succederent, subito interiisse. Alii
 vero eum tanquam impium penas de-

d'isse existimantur. Sed qui opinionem A eius sectabantur, cum maleficis artibus necatum esse evulgarunt. Cæterum haudquaquam absurdum fuerit, ea quæ ab Athanasio Alexandria Episcopo de morte illius conscripta sunt, hic in medium adducere. Sic autem se habent.

δυοσεβήσας δεδωκέναι δίκην οἱ ἴσα ἀντιφρονουῦντες, γοηθείας ἐλογοποιῶν ἀνρῆσθαι τὸν ἄνδρα· ὅσα ἀποπον δὲ τὰ παρ' εἰ ἀντ' εἰρημῖα ἀθανασίῳ τῷ ἐπισκοπῶ ἀλεξανδρείας εἰς μέσον ἀγαγῆν ἐχθρὸν δὲ ὡδε.

CAPUT XXX.

Κεφ. λ'.

Quid scripserit Magnus Athanasius de morte Arii.

Ὅσα γράφει ἰ μὴτας ἀθανασίῳ περὶ τῆς ἀριεβήσας.

NAM & ipse Arius, qui hujus quidem hæreseos auctor, Eusebii vero confors fuit, cum à beatæ memoriæ Constantino Augusto, adjuvantibus Eusebianis evocatus, fidem suam scripto proditam edere juberetur, scripsit subdolos, impudentes impietatis suæ voces occultans, & quemadmodum diabolus sacræ scripturæ verba simplicia & ut scripta sunt, ipse quoque usurpans. Deinde cum beatus Constantinus diceret: Si præter ista nihil in mente clausum habes, veritatem contestare. Nam si pejeraveris, ipse dominus pœnas à te exiget: miser juravit, se nihil habere præter illa quæ tum scripsisset, nec aliter unquam aut dixisse se aut tenuisse. Verum illico egressus, tanquam pœnas luens, corruit: & pronus jacens crepuit mediis. Omnibus quidem hominibus communis vitæ exitus mors est: nec ulli mortuo, quamvis inimicus sit, insultandum est, cum incertum sit unicuique, an non & ipsum ante vesperam mors occupatura sit. Sed tamen exitus Arii, quia non simplici ac vulgari modo contigit, idcirco à nobis merito commemorandus videtur. Nam cum Eusebiani minarentur, sese illum in Ecclesiam introducturos, Alexander quidem Episcopus Constantinopoleos contradicebat. Arius vero violentia ac minis Eusebii confidebat. Erat tunc dies sabbati: ac postmodum sperabat se in Ecclesiam conventurum. Ingens igitur erat certamen: illis quidem interminantibus, Alexandro vero Deum orante. Verum dominus iudex certaminis constitutus, contra eos qui injuste agebant, sententiam tulit. Nondum enim sol occiderat, cum Arius necessitatis cujusdam causâ in locum publicum digressus, illic

ΚΑΙ ἦν καὶ αὐτὸς ἀρῆσθ, ὁ τῆς μὴν ἀριεβήσας ἐξέχευθ, δυοσεβῆς ἡ κοινότητος, καὶ δὲ ἐκ στωβερῆς ὅτε τῷ πατρὶ δυοσεβῆς παρ' αὐτὸν μακαριεὶς κωνσταντίνου τῷ αὐτοῦ, ἀπαλειμῆσθ, ἐγγράφως ἐπέμψεν τῷ ἐπισκοπῶν, ἐγγράφως ὁ δόλιθ, κρυπτικῶν τὰς ἀντιφρονουῦντες λέξεις, ἡσυχαστικῶν καὶ αὐτὸς ὡς ὁ διάβολθ, τὰ τῷ γραφῶν ματὰ ἀπλὰ καὶ ὡς ἐστὶ γεγραμῆσθ, ἐπιλέγουσθ, τὰ μακαριεὶς κωνσταντίνου, εἰ μὴ ἐτερον ἐχθρὸν ἴσθαι ἰσθαι ἐν τῇ διανοίᾳ, κλητικῶν τῶν ἀληθινῶν δόξ: ἀμυνεῖται ἡ ἐπισημῆσθ, ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ ὁ κύριθ, ὡμοῦσεν ὁ ἀδελφὸς, μὴτε ἐχθρὸν, μὴτε ἄλλα ὡδε τὰ νῦν γραφῶντα φρονεῖν, καὶ εἰρησθαι ὡς ὁ παρ' αὐτῶν τὰ ἀλλ' ἀδελφὸν ἐξελθῶν, ὡς περὶ δίκην δὲ καλέπεσε· καὶ πρῶτος γηρόμηνθ, διακινῆσθ, ὡς ἴσθαι μὴ ἐν ἀνδρωποῖς κωνσταντίνου τέλοςθ, θανάτος ἐστὶν καὶ ἐδὲ τῶν ἐπιμεθῶν, καὶ ἐχθρὸς ἢ ὁ τελειότητος ἀδελφὸν ὄνθ, μὴ εἰς ἐσπέρας καὶ αὐτὸν το καλαλάθ, τὸ δὲ τέλοςθ, τὰ ἀρεῖς, ἐπιλέγουσθ, ἀπλῶς γέγονε, διαλέτο καὶ διαπραγματεύεσθ, ἐστὶν ἀξίον· τῶν γὰρ πατρὶ δυοσεβῆς ἀπὸ τῆς εἰσαγαγῆν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὁ ἐπίσκοπθ, τῆς κωνσταντινουπόλεως ἀλέξανδρθ, ἀνέλεγεν· ὁ δὲ ἀρῆσθ, ἐδάρρησθ, καὶ ταῖς ἀπειλαῖς δυοσεβῆς σαβαστικῶν, καὶ ὡς ὁ παρ' αὐτῶν τῶν ἐπιλέγουσθ, πολλὸς ἡ ἀγωνισθ, ἐκείνων μὴ ἀπὸ τῶν ἀλεξάνδρου ἡ βιχαμῆθ, ἀλλ' ὁ κλητικῶν κλητικῶν γηρόμηνθ, ἐβραβεύσε καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὸ ἡλίος ἐδὲ καὶ χρεῖας αὐτῶν κωνσταντίνου εἰς ὅσον, ἐμὲ καλέπεσε· καὶ ἀμυνεῖται

τέρων, τ' τε κοινωνίας καὶ Ἐπιτομῆς ἐς ἡμέραν
 ἦν, καὶ ὁ μὲν μακαρίτης κωνσταντῖνος ἀκρίβως
 ἐθαύμασεν, εἰδὼς ἐλεγε γὰρ ταῦτα ἔτι ἐπὶ ἰορκον
 πᾶσι ὅτε γέγονε φανερόν, ὅτι τῶν μὲν πᾶσι
 διὰ τὴν ἡδονὴν αἰσθητικῶν, καὶ ἡ ἐλπίς δρεῖς
 μαλακία γέγονεν ἐδείχθη ἡ παλιν, ὅτι πᾶσι
 Ἐπιτομῆς ἀκοινωνητέως γέγονεν ἡ ἀρραγή μα-
 κάρων, καὶ ὁ δὲ ἐπὶ τῶν πρώτων ἐκκλησιῶν
 ἡ ἐξουσία θαυμαστέον, ὅρα ἰδέσθαι δικαιοσύνην
 ἡ ἀρετήν, ὅν ὁ κύριος κατέκρινε, ἔβλεπων
 αἰετὸς ἐκδικητικῶς τὴν ἀρετήν, ἔς ἀκοινωνήτας
 ἡ ἀρετὴν ὁ κύριος, μὴ ἀφίεν τὸν ἀλήθως ἐξαρχον
 εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσεῖν, ὡς δὲ μὴ ἀρραγὸν δο-
 ξασαὶν παρὰ τὴν φωνὴν λόγου ἐν, ἐπὶ πολλῶν
 χρόνων μηδὲνα χεῖρα δὲ τῆ καθέδρα ἐφ' ἣ
 τὴν ἔκειν, οἷα δὲ εἰς δημοσίον χώρον διὰ τὴν
 χρεῖαν οὐκ ἐκείνων, ὡς φιλεῖ ἐν πλήθει γίνε-
 σθαι, καὶ πᾶσι ἀκροατοῦ ἀλλήλοις τῶν εἰσιόν-
 των οὐλατῆρα τὴν καθέδραν, ἀποδράσαι
 ἡ καὶ τοῖς μὲν ταῦτα ὁ ἴστος, ὡς δὲ ἐξουσίας ποι-
 νῆς ἀποδοῖν δὲ ἀποδοῖν δρεῖς, χρεῖαν ἡ ὑπε-
 ρεῖ, σὺν ταῖς αὐτῆς φρονετικῶν πρὸς πλοῦτος τε ἐν
 δυνάμει, σὺν δὲ χρησάμενος ἐπεὶ ἐλάττωτον
 τὸν ἴστος πᾶσι τὴν δημοσίαν, καὶ οἰκίαν κατε-
 σάδασε, κατέλειπον τὴν πρεσβυτέρων ἄσιν, ὡς
 ἀπὸ τῆς χρεῖας τῶν δυνάμεων, καὶ μὴ τῆ διαδοχῆ
 τῆς τοιαύτης ἀναμνήσεως, τὸν ἀρετῆς θάνατον
 καὶ ἀποδείξει.

occubuit, vita simul & communione
 repente spoliatus. Et beatæ quidem re-
 cordationis Constantinus, ea re audita
 obtupescens, cernens illum convi-
 ctum esse perjuri. Omnibus vero tunc
 manifeste patuit, & Eusebianorum mi-
 nas infirmas, & spem Arii vanam fuisse.
 Præterea etiam ostensum est, Arianam
 vefaniam, & hic, & in Ecclesia primoge-
 nitorum Dei, à Servatore nostro excom-
 municatam esse. Quis igitur non ma-
 gnopere miretur, cum videat istos id
 agere, ut eum excusent quem Dominus
 condemnavit, & eam hæresin defende-
 re quam Dominus excommunicatam
 esse patefecit, tunc cum ejus auctorem
 non passus est in Ecclesiam ingredi. Hoc
 mortis genere Arium interiisse accepi-
 mus. Fertur porro, longo post tempo-
 re neminem ea sella usum fuisse in qua
 Arius occubuerat. Nam cum multi in
 eum locum, tanquam publicum, neces-
 sariis causâ confertim introirent, sicut
 in turba fieri solet; cunctique introeun-
 tes sese invicem hortarentur ut sellam il-
 lam refugerent, exinde etiam postteris
 abominabilis hic locus factus est, eo
 quod Arius impietatis suæ penas illic
 dedisset. Aliquantò post Arianus qui-
 dam opulentus ac potens, datâ operâ
 eum locum emit à filco: & commutata
 priore forma, domum illic ædificavit, ut
 res paulatim in oblivionem veniret vul-
 gi, nec perpetua recordationis serie
 mors Arii traduceretur.

Κεφ. λα΄.

CAP. XXXI.

Ποιτῶν μὲν τῶν αὐτῶν ὁρεῖν συμβάντων ἐν ἀλεξάνδρῃ
 καὶ οἷα τοῖς ἐκείσε ὁ μέγας ἱερεὺς κων-
 σταντῖνος.

De iis que Alexandria post Arii mortem conti-
 gerunt, & quidam Magnus Constantinus
 scripserit Alexandrinis.

Ἀλλὰ ἡ δὲ τῆς ἰεροσολιτικῆς ἰερέως
 ἡ ἀρετὴ ἡ στήσις ὡς ἄλλοι δόγματα, ἔδωκε
 πτωχῶν οἱ ταῖς αὐτῆς φρονετικῶν, τοῖς ἐναντία
 δόξασιν ἡ πρεσβυτέρων ἀμελείτοι καὶ τῶν
 ἀλεξάνδρῶν δήμος συνεχῶς ἐκδοῦν, καὶ
 ἐν λίαν ἐκείνοις πᾶσι τῆς ἀθανά-
 τως καθόδε, καὶ ἀλλοτρίως τῶν μεγάλων μο-
 ναχῶν πολλὰς πᾶσι αὐτῶν γράψαντες, καὶ
 ἀποπέμψαντες μὴ πείθεσθαι τοῖς μελιτιανοῖς,
 καὶ συκοφαντίας ἡγεῖσθαι τῶν αὐτῶν κα-
 τήγουρας, ὡς ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἀλλὰ

CÆterum mortuo Ario, contentio
 de dogmatibus ab illo primum in-
 vectis nequitiam finem accepit; nec
 destiterunt opinionis illius sectatores,
 insidias struere iis qui contrariam sen-
 tentiam tuebantur. Denique cum & po-
 pulus urbis Alexandrinæ assidue vocife-
 rareretur, Deumque in supplicationibus
 publicis oraret pro reditu Athanasi: &
 Magnus Antonius Monachus frequen-
 tes de eo literas ad Imperatorem scri-
 psisset, rogans ne Melitianis fidem ha-
 beret, sed eorum accusationes calum-
 niarum loco duceret: Imperator tamen

Q99 ij

flecti non potuit. Verum ad Alexandri-
nos quidem literas scribens, dementiam
illis & levitatem exprobravit: Clericis
vero & sacris virginibus, ut quiescerent
præcepit: affirmans se nequaquam mu-
taturum sententiam, nec revocaturum
esse Athanasium, utpote seditiosum, &
Ecclesiastico judicio condemnatum.
Antonio autem rescriptit, se adduci non
posse, ut sententiam Synodi despiceret.
Etenim, inquit, quamvis pauci qui-
dam per odium aut gratiam judicave-
rint, haudquaquam credibile est, tantam
prudentialium ac bonorum Episcoporum
multitudinem pari modo affectam fuisse.
Athanasium enim contumeliosum
& arrogantem esse, discordiæque & se-
ditionis auctorem. Quippe ad verlarium
hæc potissimum crimina objiciebant
Athanasio, eo quod Imperator ejus ge-
neris homines mirum in modum aver-
saretur. Cum igitur Imperator Eccle-
siam duas in partes divisam esse ac-
cepisset, & alios quidem Athanasium,
alios vero Joannem fovere, gravissime
indignatus est, & Joannem multavit
exilio. Hic est Joannes qui Melitio
successerat, & quem Tyrensis Synodus
communicare Ecclesiæ jusserat, & tam
ipsum, quam eos qui sententiam illius
sequebantur, honoris sui gradum in
clero retinere. Atque hoc quidem non
ex sententia inimicorum Athanasii suc-
cessit. Factum est tamen nihilominus:
nec decreta Tyrensis Concilii quid-
quam Joanni profuere. Nulla enim
prece aut excusatione flecti poterat
Princeps erga eum, quem Christiano-
rum plebem ad discordiam ac se-ditio-
nem impellere suspicio erat.

Α τοῖς μὲν ἀλεξανδρείῃσι ἐγγράψεν, ἀνομι-
αίαν καὶ ἀτάξιαν ἐγκαλῶν κληρικοῖς δὲ καὶ ταῖς
ἱεραῖς παρθένοις ἡσυχίαν ἐπιτάττει· καὶ μὴ
μεταίτιος τῆς γνώμης ἰχυρῆσαι, μὴ δὲ
μετακαλεῖσθαι τὸν ἀθανάσιον, ὡς πασιδὸν
καὶ ἐκκλησιαστικῆ καὶ ἀδικασίῃσι κερ-
σῆ ἀνώνιμῳ ὃ ἀνέδῃ λῶσε, μὴ οἷος τε ἐναῖναι
τῆς συνόδου ὑπεριδεῖν τὴν ὑψοφῶν· εἰ γὰρ
ὀλίγοι, φησί, πρὸς ἀπεχθραὶν ἢ χάριν ἐπέ-
κασαν, ἐ δὴ πρὸς πειθάνον, ἑσαυτὴν πλεονε-
χθῆσαν καὶ ἀγαθῶν ἐπισκόπων τῆς οἰκου-
μένης ἀπὸ τῆς γνώμης τὸν γὰρ ἀθανάσιον ὄντως
τε εἶναι καὶ ὑπερῆφανον, καὶ διχονοίας καὶ σα-
σεως αἰτίον· οἱ γὰρ ἐναντίας ἔχουσιν πρὸς αὐ-
τὸν, καὶ ταῦτα μάλιστα διεῖλαιον αὐτῷ
καθότι ὁ βασιλεὺς τὰς τοιαύτας ὑπερφανείας
ἀπεσρέφει. ὅτε γὰρ πυθόμενος διχῶν
μεταίτιος τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα τὰς μὴ ἀπο-
νάσιον, τὰς δὲ ἰωάννην θαυμαστῶν σφαι-
ρηγανάκησεν, καὶ αὐτὸν ἰωάννην ἐξώρισεν ἐν
Ἰσθαί, ὃ μελιτιον διαδέξαμενος, καὶ αὐτὸν
τῆς ἐν τύρῳ συνόδου ἀπεσχεδῆσαι τὴν ἐκ-
κλησίαν κοινῶν, καὶ τὰς τιμὰς τῶν ἰωάν-
νην κληρῶν ἔχειν αὐτὸς τε καὶ οἱ τὰ αὐτῶν φε-
ρουῦντες· καὶ τοῖ γε παρὰ γνώμην τῶν
ἀπέβη τοῖς ἀθανάσις ἐχθροῖς ἀλλοίως
ἐγγράψεν, καὶ ἐδὲν ὠήσεν ἰωάννην τὰ ὁδο-
γμένα τοῖς ἐν τύρῳ συνεληλυθῶσι κλη-
ρῶν γὰρ ἡ ὁ βασιλεὺς ἰκασίας καὶ πασι-
δαπῆς ἀπαλήθευσε, πρὸς τὸν ὑπονομι-
νον εἰς ἑσάν ἢ διχονοίαν ἐγάγειν τὴν πλειο-
τῶν χριστιανῶν.

CAPUT XXXII,

Κεφ. λβ΄.

*Quod Constantinus legem tulit contra omnes
haereses, ne alibi quam in Ecclesia Catholica po-
pulus colligeretur: quo factum est, ut pleraque
haereses abolita sint. Et quomodo Arianus qui
cum Eusebio erant, vocem Consubstantialis
fraudulenter conati sint tollere.*

Ὅτι κατὰ πασῶν αἰρέσεων νόμον ἐκείνου ἐπί-
λαχον ἐκκλησιαστικῶν, ἢ τῆ καθολικῆ ἐκκλησίας διὰ τὴν
ἐκ τῶν αἰρέσεων ἡφανίσθαι· οἱ δὲ πλείοι τῶν παρῶν
ἰουδαίων ἀρειανῶν τὸ ἱμερόσιον τεχνικῶς ἐπέ-
ποιήσαν.

Ceterum dogma Arian, licet in di-
sputationibus multorum studio ac
favore defenderetur, nondum tamen
in peculiarem sectam ex auctoris nomi-
ne distinctum erat. Sed cuncti simul
collectas agebant, atque inter se com-
municabant, exceptis Novatianis, & iis

Tὸ δὲ ἀρειῶν δόγμα, εἰ καὶ πολλοὶ
ἐν ταῖς διαλέξεσιν ἐσπουδαίετο, ἐπὶ
εἰς ἴδιον διεκέκριτο λαόν, ἢ ὄνομα τῶν
ἐβήθη· ἀλλὰ πάντες ἅμα ἐκκλησιαστικῶν
καὶ κοινῶν· πολλῶν ναυαγίων, καὶ τῶν

Ἰπκαλιμύρων Φρυγῶν, ἑαλενπιανῶν τε
καὶ μαρκιωνισῶν καὶ παυλιανῶν, καὶ εἰ π-
τες ἑτέροι ἑτέρας ἤδη ἠυρημύρας αἰρέσεις
ἐπλήσαν· καὶ τῶν δὲ πάντων νόμον θέμε-
ν· ὁ βασιλεὺς, περὶ σέταξεν ἀφαιρεθῆ-
ναι αὐτῶν τὰς δικληρεῖς οἰκίας, καὶ ταῖς ἐκ-
κλησιαῖς συνάπεισθαι, καὶ μίτη ἐν οἰκίαις
ἰδιωτῶν, μή τε δημοσίᾳ ἐκκλησίᾳ ζῆν· κάλ-
λων δὲ τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν εἰση-
γῆτο, καὶ εἰς ταύτην συνίεναι συνεβέβη-
σε· διὰ πῶτον δὲ τὸν νόμον, τῶν τῶν αἰ-
ρεσεων οἰματιλῶ πολλῶ ἀφανισθῆναι μνή-
μην· ἐπι μὲν γὰρ τῶν πῶν βασιλεῶν, ὅσοι
τοῦ χειρῶν ἐσέβον, εἰ καὶ τὰς δόξας διεφέ-
ρα, περὶ τῶν ἑλληνιστῶν οἱ αὐτοὶ ἐνομί-
ζοντο, καὶ κακῶς ὁμοίως ἐπαχον· σφᾶς δὲ
πῶτες πολυπραγμονεῖν, διὰ τὰς κοινὰς
συμφορὰς ἑαυτῶν καὶ δεατῶν ῥα-
δίας καθ' ἑαυτὰς ἕκαστοι συνιόντες ἐκκλησία-
ζον, καὶ συνεχῶς ὁμιλεῖντες ἀλλήλοις, εἰ
καὶ ὀλίγοι ἦσαν, εἰ διελεύθησαν· καὶ τῶν
τῶν νόμον, ἔτε δημοσίᾳ ἐκκλησίᾳ ζῆν
ἰδιωτῶν καλωμύροι, ἔτε λόθρα, τῶν κα-
τὰ πόλιν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν πῶρατη-
ρεμῶν· ἐντελευθεν δὲ πῶρατεῖς οἱ πλείους
ἠμύροι, τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ περὶ-
εσέβον· οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς γνώμης
μῆναιες, ἐπέτι διαδόχους τῆς αὐτῶν αἰρέ-
σεως καθυπὸντες, ἐτελεύτησαν· ὡς μίτη
εἰς ταύτην συνίεναι συγχωρεῖσθαι, μή τε
αὐτῶς ὁμοδόξους ἐκδιδάσκον δύναμενοι
εἶναι καὶ τῶν δεχθῆναι αἰ μὴν ἀλλοι αἰρέσεις
διὰ τὰς τῶν ἡλώσαντας ἐγρον, ἢ διὰ σκαίτη-
ταδουμάτων, ἢ φαυλότητα τῶν δρεγντων καὶ
καίρητων τῶν ἡρομένων, οἱ δὲ τὰ ναυάτε
Φρονεῖντες, ὡς ἀγαθῶν ἠγεμόνων ἐπίσχοντες,
καὶ αὐτὰ πῶριτό θείον τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ
δοξάζοντες, πολλοὶ τε ἦσαν δὲ δεχθῆς, καὶ
διέμεναν, εἰδέν μὲγα βλαβέντες ὑπὸ τῶν
πῶ νόμο· ὡς γὰρ οἶμαι, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκῶν
καθυοίει, φοβῆσαι μόνον, ἐλυμῆναδ τὰς
ἠπικῶς περὶ θέμεν· καὶ ἀέσι· δὲ ὁ τό-
τε ἐν κωνσταντινῆ πόλει τῆς αὐτῶν αἰρέσεως
ἐπίσκοπος, βασιλεῖ κεχαρισμέν· ὡν διὰ
τῶν βίον, ὡς εἰκός, ἐσοῦται τῇ ὑπ' αὐτὸν

A qui dicuntur Phryges, Valentinianis
item ac Marcionistis, & Paulianis, & si
qui præter hos alii, alias jam inventas
hæreses sectabantur. Contra hos omnes
lege lata Imperator præcepit, ut orato-
ria illis adimerentur, & Ecclesiis Catho-
licis sociarentur; utque nec in privatis
ædibus, nec in publico loco colligeren-
tur. Præstare enim aiebat, ut cum Ec-
clesia Catholica communicarent, utque
ad eam accederent hortabatur. Hac
autem lege factum est, ut istarum secta-
rum memoria magnâ ex parte interci-
derit. Nam superiorum Imperatorum
temporibus, quicumque Christum cole-
bant, licet opinionibus inter se diffen-
dissent, à Gentilibus tamen pro iisdem
habebantur; nec ob communes calamita-
tes eis licebat, in semetipfos curiosius
inquirere. Quam ob causam singuli
facile in unum convenientes, separatim
collectas celebrabant; & assidue secum
mutuo colloquentes, tametsi pauci nu-
mero essent, nequaquam dissipati sunt.
Post hanc vero legem, nec publice col-
lectas agere eis licuit, lege id prohiben-
te: nec clanculo, cum singularum civi-
tatum Episcopi ac Clerici eos sollicitè
obserarent. Unde factum est, ut plea-
rique eorum metu perculsi, Ecclesiæ
Catholicæ sese adjunxerint. Alii ve-
ro licet in eadem sententia perseverave-
rint, nullis tamen opinionis suæ succes-
soribus post se relictis, ex hac vita mi-
grarunt: quippe qui nec in unum coire
permitterentur, nec opinionis suæ
confortes libere ac sine metu docere
possent. Nam ab initio, cætera qui-
dem hæreses paucos admodum secta-
tores habuerunt, sive ob dogmatum
absurditatem, sive ob imperitiam au-
ctorum qui ea excogitaverant ac do-
cuerant. Novatiani vero, utpote qui
bonos ductores nacti essent, idemque
cum Ecclesia Catholica sentirent de
divinitate, jam inde ab initio perman-
serunt, atque ita deinceps perman-
ferunt, nihil fere detrimenti ex hac le-
ge passi. Nam & Imperator ipse sua
fronte vigorem legis imminuebat,
quippe qui pertettere facere potius quam
perdere subditos in animo haberet. Ec-
cesius qui nunc temporis eorum se & æ
Episcopus erat Constantinopoli, cum
ob vitæ sanctitatem Imperatori esset gra-
tissimus, Ecclesiæ suæ, ut veri simile est,

plurimum adjumenti contulit. Phryges autem in reliquis Provinciis Imperii Romani, eadem perpersi sunt quae alii omnes haeretici, excepta Phrygia & vicinis aliquot Provinciis: in quibus jam inde ab initio & ab ipsis Montani temporibus, multitudine abundarunt, & nunc quoque abundant. Sub idem tempus Eusebius Episcopus Nicomediae & Theognius Nicariae, expositionem fidei ab iis qui Nicariae convenerant promulgatam, scriptis innovare ceperunt. Et aperte quidem caput illud rejicere non audebant, quo Filius Patri consubstantialis asseritur. Norant enim Imperatorem in ea esse sententia. Aliam vero fidei formulam evulgantes, significarunt Orientalibus Episcopis, verba Niceni Concilii additis quibusdam interpretationibus suscepta esse. Qua quidem ex voce atque sententia, prior quaestio quae jam sopita esse videbatur, in disceptationem vocata ac denuo excitata est.

ἐκκλησία Φρύγες δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπέμεινον, ὡσαύτως καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπέμεινον, πλὴν Φρυγίας, καὶ τῶν ἄλλων ἐξ ἡνίκαι τῶν ἐκκλησιῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ μοιῶν ἡρώδου πλῆθος ἀρξάμενοι, καὶ νῦν αἰσὶν ἀπέμεινον τὸν χρόνον, οἱ ἀμφὶ τὸν δισέβιον τῶν νεομυθίας ἐπίσκοπον καὶ θεόγμοι τῶν νεομυθίας ἐγγράφως ἠρξάμενοι νεομυθίας ἀπέμεινον τῶν ἐν Νικαίᾳ συνεληλυθότων καὶ ἀναφανδὸν μὲν ἐκβάλλειν τὸ ὁμολογῆσαι πατέρα τὸν υἱόν, ὅτι ἐθαύρησαν ἠδὲ καὶ βασιλέα ὡς δεξάζοντα ἐτέραν ἢ ἐκκλησιῶν γραφῶν ἐπιρήσεις ἐρμηνείας καὶ ἀδελφῶν τὰ ὀνόματα τὰ ἐν Νικαίᾳ δογματῶν ἐμήνυσαν τοῖς ἀνατλήσασιν ἐπισκόποις ἐπιτελεῖν ῥήματα καὶ διανοίας, εἰς διάλεξιν περὶ τῆς ἀπορίας ζήτησις καὶ δόξασα περὶ αὐτῶν, πάλιν ἀνεκκείτο.

CAPUT XXXIII.

Κεφ. λγ.

De Marcello Ancyra Episcopo, deque ejus heresi atque abdicatione.

Περί μαρκέλλου τῆς ἀγκύρας καὶ τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ καὶ ἀπορίας.

Eodem tempore Episcopi Constantinopoli congregati, Marcellum quoque Ancyrae in Galatia Episcopum, tanquam auctorem novae doctrinae, qui filium Dei initium ex Maria sumpsisse, & regnum ejus finem habiturum esse diceret, eaque de re librum composuisset, deposuerunt, & Ecclesia exturbarent, & Basilio viro facundia & eruditionis causa celeberrimo, Galatarum Ecclesiam regendam commiserunt. Scripserunt praeterea ad Ecclesiam regionis illius, ut Marcelli librum perquirerent, & exemplaria ejus abolerent: ac si quos ejusdem erroris labe aspersos reperissent, eos ad veram fidem reducerent. Et se quidem integrum ejus librum non subjecisse significarunt, propterea quod esset prolixior: quaedam tamen loca ex illo libro excerpta Epistola sua inseruerunt, ex quibus illum ita sentire convincerent. Quidam tamen aiebant, a Marcello inquirendi gratia ista dicta esse, & ab Eusebiano calumniose ad Imperatorem delata, quasi Marcellus ita asseverasset. Etenim Eusebiano admodum ei infensi erant, eo quod iis quae in Synodo Tyri

EΝ δὲ τῷ τότε καὶ μαρκέλλον ἀγκύρας ἐπίσκοπον τῆς γαλατῶν, ὡς καὶ τὰ δογματῶν εἰσηγήσει, καὶ τὸν υἱὸν τῆς θεογονίας ἐκ μαριᾶς τῆς ἀρχῆς ἐληλάσαι, καὶ τέλος ἐξῆν τῶν αὐτῆς βασιλείαν, καὶ γραφῶν τῶν ἀποστόλων συντάξασα, συναθροίσασα ἐν κωνσταντίνῳ πόλει καθεύον, ἕτη ἐκκλησιαστικὰ ἐξέβαλον καὶ βασιλεῖω, διὰ τὴν ἐπιπέσει ἐπὶ παιδίδος ὑπέλημμένω, ἐπιπέσει τῆς ἐπισκοπῆς τῆς γαλατῶν πατριαρχίας καὶ ταῖς αὐτοῦ ἐκκλησίαις ἐγγράφως, ἀνατλήσασα τὴν μαρκέλλου βίβλον, καὶ ἐξαφανίσασα τὰς αὐτῆς φρονήσεις, εἰ τινας ἀδελφῶν ἐκκλησιῶν καὶ διὰ μὴν τὸ πολὺν ἡρώδου γενομένη, μὴ τὸ πάνυ ὑπόλαβαι βιβλίον ἐκ τῆς συναθροίσασα ῥήματα δεύοντα ἐκκλησιῶν ἐπιπέσει πρὸς ἐλεγχον δόξασαν αὐτὸν τὰ δεύοντα ἢ πρὸς τινων, ταῦτα ὡς ἐν ζήτησιν ἐπιπέσει μαρκέλλου, καὶ ὡς ὁμολογημένα διαέβησαν καὶ αὐτῶν βασιλεῖα ὡσαύτως ἀμφὶ τῶν δισέβιον καθότι ὑπερφυᾶς ἐχάλεπαι αὐτῶν, μὴ τε ἐν τῇ κατὰ Φοινίκην συνόδῳ

σωσεθῆναι τοῖς ἰσὺ ἀνῶν δευθῆσι, μὴ
 τε ἐν ἱεροσολύμοις ἐπὶ δόξῳ, μὴ τε τῆς
 ἀφιερώσεως τῆς μεγάλης μαρτυρίας μεταχρό-
 νου, δι' ἀποφυγῆς τῆς πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας·
 ἀμέλητοι γὰρ φόντες πρὸς αὐτὴν τῆ βασιλείᾳ,
 καὶ ταῦτα εἰς διαβολῆν προύφερον ὡς καὶ
 ἀπὸ ἱεροσολύμων ἰσὺ αὐτῶν, μὴ ἀξιώσασθαι
 τὴν ἀφιέρωσιν ποιῆσαι τῆ ἐν ἱεροσολύμοις
 κείνῃ οἰκοδομηθέντι πρὸς φασίς δὲ γέγονε
 μαρκελίῳ ταύτης τῆς γραφῆς, ἀσεβείας τε
 ἐκ καππαδοκίας Ἔφισης, ὅς καὶ πρὸς τῶ
 δόγματι λογίως συγγράφων, τῆ δόξῃ δὲ
 ἐν συμφερούμεν, πρὸς αὐτῶν τὸς πόλεις ἐπε-
 δέοντο, καὶ τοῖς ἐπισκόποις καὶ ταῖς γνωμέ-
 ναις συνόδοις ὡς ἐπίπαι παρεγγίνετο ἀνπλε-
 γησθῆναι μαρκελίῳ, ἢ ἐκὼν, ἢ ἐχ' ἔτω
 νόσας, εἰς τὴν παύλιν τῆ Σεμοσάλεως Ἰξε-
 κλίτης δόξῃ ἀλλ' ὁ μὲν, τῆ ἐν Σεμοσάλεως συνό-
 δῳ ἕστερον ἰσὺ ἐπισκοπὴν ἀνέληθε, μὴ φρονεῖν
 ὡς ἐλογισάμεθα.

A decreverant minime consensisset, nec iis
 quæ Hierosolymis de Ario constituta
 fuerant, acquiescisset, nec dedicationi
 magni Martyrii interfuisset, ipsorum sci-
 licet communionem devitans. Deniq;
 scriptis de eodem Marcello literis ad
 Imperatorem, ista quoque criminati
 sunt, quasi & Imperator ipse ab illo
 contumelia affectus fuisset, quippe qui
 basilicæ Hierosolymis constructæ dedi-
 cationem præsentia sua cohonestare de-
 trectasset. Porro scribendi hujus libri
 occasionem Marcello præbuit Asterius
 quidam Sophista è Cappadocia: qui
 cum libros de fide scripsisset cum Ario
 opinione consentientes, civitates cir-
 cumiens, eos recitabat, & unâ cum
 Episcopis singulis fere Conciliis inter-
 erat. Nam dum ei contradicere vult
 Marcellus, sive sua sponte, sive impru-
 dens, neque ita sentiens, in opinionem
 Pauli Samosatensis prolapsus est. Ve-
 rum Marcellus postea in Serdicensi Syn-
 odo Episcopatum suum recuperavit,
 cum se nequaquam ita sentire demon-
 stravisset.

Κεφ. λδ'

C APUT XXXIV.

Περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου, καὶ ὡς ἕστερον
 βαπτισθεὶς ἐτελεύτησε, ταφεὶ δὲ τῆ τῆ τῶν ἀγίων
 ἀποστόλων.

*De obitu Magni Constantini: & quomodo per-
 cepit tandem baptismi sacramento ex hac viâ
 decessit, sepultusque est in basilica Apo-
 stolorum.*

Ὁ Δε βασιλεὺς, ἢ δὴ πρῶτον εἰς τὰς
 παύδας καίσαρος ὄντας τὴν δεξιῶν
 δεξιῶν καὶ κωνσταντίνῳ μὲν καὶ κωνσταντίνῳ
 πρὸς δύσιν ἀπονείμας, κωνσταντίνῳ δὲ τῶ
 πρὸς ἑω' μαλακιδεὶς τὸ σῶμα, ὡς ἀν-
 ἡμποῖς λουθεῖς χρησόμενον, ἤκεν εἰς ἑλε-
 νικῆν βιθυνῶν χαλεπώτερον δὲ διαλε-
 νικῆν, διεκομιδῆν εἰς νικομήδιαν· ἐνθα δὴ
 ἐν πρῶτῳ διάγων, ἐμνήθη τὴν ἱερὰν
 βαπτιστὴν ἐπὶ τούτῳ τε σφόδρα ἠθέλει,
 χάριν ὁμολογῆσαι τῶ θεῷ διαθήκην τε
 ποιῆσαι, τοῖς μὲν παισὶ δινεῖμε τὴν δεξιῶν,
 ὡς πρῶτον πρὸς εὐθείᾳ δὲ, τῶ μὲν τῆ πρὸς
 ἐπιτεταράμενη, τῶ δὲ τῆ ἐπωνύμῳ αὐτῶ καλα-
 λητῶν, ἔδωκε τὴν διαθήκην τῶ πρὸς ἐυ-
 τέρῳ, ὃ ἐπανέτερον ὄντα ἀρεῖς, ἀγαθὸν
 ὃ τῶ βίῳ, παρεδέδο ἀπὸ τελευτῆς κων-
 σταντίνῳ ἢ ἀδελφῆ καὶ ὄγκον προδῶεις, ἐνε-
 τάλας κωνσταντίνῳ δῆναι ἐπειδὴν ἀφίηθη.

Imperator vero, cum iam antea Cæ-
 saribus filiis suis imperium partitus
 esset, & Occidentis quidem partes Con-
 stantino & Constanti attribuisset, Ori-
 entem vero Constantio affecta corporis
 valetudine Helenopolim Bithyniæ per-
 rexit, ut aquis illic suapte natura cali-
 dis uteretur. Sed cum morbus ingra-
 vesceret, Nicomediam deportatus est.
 Ibi in suburbano degens, baptismi sacra-
 mentalulcepit. Quare mirum in mo-
 dum exhilaratus, gratias egit Deo.
 Condito dehinc testamento, filiis qui-
 dem sicut jam dictum est, imperium di-
 visit. Romæ vero, tam veteri, quam
 juniore, relictis quibusdam privilegiis,
 testamentum tradidit Presbytero illi
 laudatori Ario, quem ut virum bonum
 foror ipsius Constantia moriens ei com-
 mendaverat. Additoque jurejurando
 mandavit, ut simul atque Constantius
 advenisset, testamentum ei redderet.

Nam neque iste, neque ullus ex filiis A
 Caesaribus, morienti patri praesto fuit.
 Haec cum mandasset, paucissimos dies
 supervixit. Mortuus autem est anno
 aetatis circiter quinto & sexagesimo,
 cum annos unum & triginta imperavisset.
 Vir Christianae religionis fautor
 maximus, adeo ut primus ex Imperato-
 ribus Ecclesiam summo studio fovere
 & omnibus modis amplificare caeperit.
 Idem in rebus gerendis fortunatissimus
 omnium qui unquam fuerunt: quippe
 qui sine divino nutu, ut mihi quidem B
 videtur, nihil unquam aggressus sit.
 Nam & ex bellis quae sub ipso exorta
 sunt, tum contra Gothos, tum contra
 Sarmatas, victoriam reportavit. Et
 Reipublicae formam pro arbitrio suo
 ita facile mutavit, ut & Senatuum no-
 vum, & urbem Regiam sui nominis
 condiderit. Gentilium vero supersti-
 tionem quae tum à principibus, tum à
 subditis, tamdiu culta fuerat, primo statim
 impetu subvertit. Post mortem
 corpus ejus in aureo loculo conditum,
 Constantinopolim delatum est, & in
 palatio depositum in edito quodam tri-
 bunalis: Honosque & obsequium non
 secus ac superstiti exhibitum est à Pala-
 tinis. Porro Constantius qui tum in
 Orientis partibus morabatur, ubi pri-
 mum de patris morte certior factus est,
 propere Constantinopolim advenit: &
 regio funere celebrato, eum in Ecclesia
 quae Apostolorum dicitur, sepelivit: in
 qua Constantinus adhuc superstites mo-
 numentum sibi construxerat. Ab illo
 vero velut ab initio quodam propagata
 consuetudine, quotquot postea Con-
 stantinopoli regnarunt Imperatores
 Christiani, ibidem sepeliri solent. Iri-
 demque Episcopi: quippe cum sacerdo-
 talis dignitas, meo quidem iudicio, Im-
 peratoriae par, immo vero in sacris locis
 etiam superior sit.

ἔτε γ' ἑσθ' ἔτε ἄλλ' ὁ τῶν καισάρων πατρὶ
 τὰ παρὶ τελευτῶντι καὶ μὴ ταῦτα ἐπιβλέ-
 μῳ, ὀλίγας ἐπέβη ἡμέρας ἔτελευτη-
 σεν ἀμφὶ πέντε καὶ ἑξήκοντα ἐτη γεγονώς· ἐν
 τέτοις δ' ἑτάροντα ἔν βασιλεύσας ἀντι-
 ἐστὰ μάλιστα τ' χριστιανῶν θεοσεβείας ἐπαυ-
 τῆς, ὡς πρῶτ' ὁ βασιλεὺς ἀρξάμενος τῆς ἀρχῆς
 ἐκκλησίας σωδῆς, ἔειπε ἀκούειν ἐπὶ ὅσων
 ἀγαθῶν ἐπιβουλοῦσιν, ὡς ἔδει οἱ εἰπεῖν ἐπι-
 βῆ, ἐν οἷς ἐπεχείρησεν ἀνδρῶν θεοφιλοῦν
 κῆν, ὅσων ἐπεχείρησεν ὡς γε πολέμων τε τῶν
 αὐτῶν συμβαλῶν πρὸς γε γότθους καὶ σαρμα-
 μάτας ἀντιβῆναι, καὶ τὴν πολιτείαν σωδῆς
 δόξαν ἀντιβῆναι ἔτα ῥαδίως μελετημάτων, ὡς
 ἑτέρον καλῶς ἠσκησάντων, καὶ βασιλεύσαντων
 τῶν ἐπὶ ἀντιβῆναι ἀντιβῆναι τῶν ἐκκλησιῶν θεο-
 σεβείαν ἀμα τε ἐπεχείρησεν, καὶ ὀλίγως κατε-
 λεν, ἵνα ὁ δὲ χριστιανῶν τε καὶ ἀσθενοῦν ἐπι-
 τε χεῖρας ἀποδοῦναι εἶπεν, ἵνα ἐτελευτῶν
 δὲ κομιδῆ αὐτῶν τὸ σῶμα εἰς κωνσταντινῶν
 τῶν ἐκκλησιῶν χερσῶν, καὶ ἐπιβῆναι τῶν ἐκ-
 κλησιῶν βασιλείῳ ἀπέβη τὴν τιμὴν καὶ ὡς
 ὡς περὶ εἰς ζῶντα, ἵνα ἀντιβῆναι ἀποδοῦναι
 βασιλείῳ, ὡς δὲ τῶν τε πατρῶν τελευτῶν
 δάπην ἀντιβῆναι μνηστῆσαν ἔγνω κωνσταντινῶν
 τῶν ἐκκλησιῶν διαλέξαν, σπεδῆν τὴν κωνσταντινῶν
 κατέλαβεν καὶ βασιλικῶς κηδεύσας ἀντι-
 ἔταβεν ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν ἀποστόλων ἐκ-
 κλησία, ἐντα δὲ ἁγίων ἀντιβῆναι κωνσταντινῶν
 ἐκκλησιῶν ἀφ' ὧν κατεσκευάσεν ἀποδοῦναι δὲ,
 ὡς ἐκ τῶν δὲ χριστιανῶν ἔτα ἡμεῖς, καὶ αὐτῶν
 ταῦτα τελευτῶν ἡσθενοῦν ἐν κωνσταντινῶν πόλει
 σιλεῖς χριστιανοὶ κῆναι, ἔμην ἀλλὰ ἔτα
 σκοποῖ, ὡς ἔτα ἱεροσωμῆς ὁμοίως τῆς βασι-
 λείας ἔτα μᾶλλον μὴ ἐν τοῖς ἱεροῖς
 ποῖς καὶ τὰ πρῶτα ἔτα ἔτα.

D